

Tuhun Vaha Sa I Tyaa Ra San Lucas

**Tasi ra Lucas minoo
tuhun sii ra Teófilo**

1 Sa cuaha xaan ñiyivi nducu ñu
cuhva tyaa ñu cuhva yozo caa
i sicoo sa minoo minoo cuhva sa
sino iñi yo

²tañi i nacatyí ra sica noo sihin
ra Jesús ndya ta xihna ñi, nu i
quisaha zatyíño ra, ta i tyindyee ra
cuan sihin tyíño ra. Ta i ndyehe ra
tandihi sa zavaha ra.

³Ta yuhvi tucu, i nducu cote
tandihi sa nacatyí ra cuan tatu
ndisa cuii. Ta yucuan cuenda cuñi
tyei sii si minoo minoo si vatyí
coton, yoho Teófilo.

⁴Cuñi sa cua coton vatyí sa ndisa
cuii cuu cuhva sa zacoto ñiyivi suun.

**Zacoto minoo ángel vatyí cua cacu ra
Juan, ra cua zacoo ndutyá sii ñiyivi**

⁵Quiví i sindyaca ñaha ra rey
Herodes nu cu si Judea, sicoo minoo
ra cu zutu cuenda vehe ñuhu hebreo,
ta i sinañi ra Zacarías. Siño ho ra
minoo ityi ra cu zutu sa nañi Abías.
Elisabet i sinañi ñazihí ra. Ta ra
Aarón i cuu ñiyivi sahnu sii ña ta sa
naha.

⁶Ndoo xaan i cuu nduu tahan ñu
ityi nuu ra Ndyoo vatyí i tyaa xaan

ñu yahvi ley ra, ta yoñi i cuu tyaa
cuatyí sata ñu.

⁷Zoco yoñi maa zehe ña Elisabet i
sicoo. Ta sahnu xaan nduu tahan ñu.

⁸Ta minoo quívi sa i tahan si sii
ra Zacarías sa cua zatyíño ra ityi
nuu ra Ndyoo

⁹tañi sicoo costumbre cuenda ra
cu zutu, ta i siziquí ra ta i tahan si
sii ra Zacarías sa quihví ra sisi vehe
ñuhu cahnu nu ii, cua cahmi ra
cutu ityi nuu ra Ndyoo.

¹⁰Ta ñii ñi sa sahmi ra cutu sisi
vehe ñuhu ta tandihi inga ñiyivi
i siyucu ñu ityi sata ta cahan ñu
sihin ra Ndyoo.

¹¹Ta i quituu minoo ángel ra
Ndyoo ityi nuu ra Zacarías. Nandyaa
ra ityi siyo cuaha nu sahmi ra cutu.

¹²Ta sa ndyehe ra Zacarías sii
ángel cuan, iyo xaan i cuñi ra, ta i
yuhu xaan ra.

¹³Zoco i catyi ángel cuan sihin
ra: Ma yuhun Zacarías vatyí i siñi
ra Ndyoo sa cohon, ta cua ñihi ña
Elisabet ñazihun minoo zehe, ta
cua zacunañi ndo sii ra Juan.

¹⁴Zii xaan cua cuñun, ta cuaha
xaan ñiyivi cua cuzii iñi vatyí cua
cacu ra.

¹⁵Vatyí cahnu xaan cua cuu ra
nuu Ndyoo. Ma coho ra vino ta nu

ndixi. Ta cua cutu cuii Tatyí li sii ra ndya ta ñoho ra sisi zihí ra cuee ca sa cacu ra.

¹⁶Ta sa cuenda maa ra, cuaha xaan ñiyívi hebreo cua sino iñi ñu sii ra Ndyoo, ra ndyaca ñaha sii yo.

¹⁷Cua zatyíño ra tyíño ra Ndyoo vatyí cua coo xaan Tatyí li ra Ndyoo sihin ra, ta cuaha xaan tundyee iñi ra Ndyoo cua coo sii ra. Ta cua cuu ra tañi ra Elías, ra cahan Tuhun Ndyoo ta sa naha. Sa cuenda maa ra ta cua coo sa taxi sii ñiyívi sahnú sihin zehe ñu. Ta sa cuenda maa ra ta ñiyívi quiñi iyo cua zama ñu cuhva iyo ñu, ta cua tyaa ñu yahvi. Cua zandulisto ra sii ñiyívi, ta cua tiin cuenda vaha ñu sii ra ndyaca ñaha sii yo. Tacuan i catyí ángel cuan.

¹⁸Ta i nducu tuhun ra Zacarías sii ángel cuan: ¿Yozo caa cuu cote tatu sa ndisa cuii cuu cuhva ya? Vatyí sa sahnú xein, ta sahnú xaan ñazihí.

¹⁹Ta i catyí ángel cuan sihin ra: Yuhvi nañi Gabriel. Tuhve sica tyíño ra Ndyoo. Ta tasi ra sii, sa quehin suhun, ta zacote tuhun ya suun.

²⁰Ta vityí cua nduñihun, ta ma cuu cohon ndya quívi cua tahan si cuhva sa catyí suhun vatyí ña sino iñun sa quehin. Ta cua cuu tandihí si tañi sa catyí suhun, catyí ángel cuan.

²¹Ta ñiyívi i sindatu sii ra Zacarías sata vehe ñuhu, iyo xaan i cuñi ñu vatyí naha xaan i ñoho ra sisi vehe ñuhu.

²²Ta ziquí i quita ra, ta ñá cuu cahan ra sihin ñu, ta i sito ñu vatyí i ndyehe ra minoo sa ndyehe ra sisi vehe ñuhu. Ta i quisaha cahan ra

sihin ñu sihin zeña ñi vatyí ña cuu cahan ra.

²³Tacuan i cuu si, ta i saa quívi sa ndihí ndyizo tyíño ra Zacarías vehe ñuhu cuan. Ta i sinuhu ra ndya vehe ra.

²⁴Ta sa yaha cuan ta ziquí i ñihi ña Elisabet minoo zehe. Ta ñá quita ña sata vehe ohon tahan yoo, ta i sica iñi ña:

²⁵“Vaha xaan cuu cuhva zavaha maa ra Ndyoo sihin vatyí vityí ma cahan cuehe ca ñiyívi sii.”

**I zacoto minoo ángel sii ña
María vatyí cua cacu ra Jesús**

²⁶Ta sa iñu yoo sa ñoho zehe ña Elisabet, ta ziquí i tasi ra Ndyoo sii ángel Gabriel ndya nu cu si Galilea ndya minoo ñuu sa nañi Nazaret

²⁷vatyí cua cahan ra sihin minoo ñaha yoco sa cuñi tindaha sihin minoo ra sa nañi José. Ra rey David i cuu ñiyívi sahnú sii ra ta sa naha. Ta ñaha cuan, María nañi ña.

²⁸I quituu ángel cuan nu ndyaa ña, ta catyí ra: Nacumi suun. Saha xaan ra Ndyoo sa vaha suun. Maa ra ndyaa suhun.

²⁹Ta cuhva sa siñi ña sa cahan ángel cuan, ta iyo xaan i cuñi ña. Ta i sica iñi ña ñaa cuenda cahan ra cuhva cuan sihin ña.

³⁰Ta i catyí tucu ángel cuan sihin ña: Ma yuhun María vatyí saha xaan ra Ndyoo sa vaha suun.

³¹Cua coo minoo zehun. Ta Jesús cua zacunañun sii ra.

³²Cahnu xaan cua cuu ra, ta cua cunañi ra Zehe ra Ndyoo ra cahnu ca. Ta cua zacuu ra Ndyoo minoo rey sii ra tañi i cuu ra David, ñiyívi sii ra ta sa naha.

³³Ta cua cundyaca ñaha ra sii ñiyivi hebreo tandihi cuii tyiemvu. Ta ma ndihi maa sa ndyaca ñaha ra. Catyi ángel cuan.

³⁴Tacuan ta i ndaca tuhun ña María sii ángel, ta catyi ña: ¿Yozo caa cuu si cuhva ya vatyí tañaha ca coo yíi? Catyi ña.

³⁵Ta i catyi ángel cuan sihin ña: Tatyí li maa ra Ndyoo cua quisi zícun. Ta tundyee iñi sii Zutu mañi yo cua coo suhun. Yucuan cuenda lee sa cua cacu cuan cua cunañi ra Zehe ra Ndyoo.

³⁶Ta tacuan tucu ña Elisabet tyixun. Sahnú xaan ña, zoco sa ñihi tucu ña minoo zehe. Tuhva xaan ñiyivi catyi vatyí ma cuu coo zehe ña, zoco vityí sa iñu yoo sa ñoho zehe ña

³⁷vatyi ñahñi sa ma cuu zavaha maa ra Ndyoo. Catyi ángel sihin ña.

³⁸Ta i catyi ña María: Muzu maa ra Ndyoo cui. Nazacuu maa ra sihin cuhva catyun. Catyi ña. Tacuan ta cuahan ángel cuan.

Cuahan ña María cua ndyehe ña sii ña Elisabet

³⁹Ta quívi cuan numi ñi i quita ña María, ta yatyí xaan cuahan ña minoo ñuu nu maa yucu ñi cuu si, nu cu si Judea.

⁴⁰Ta i quíhvi ña vehe ra Zacarías, ta i saha ña minoo nacumi sii ña Elisabet.

⁴¹Ta cuhva sa siñi ña Elisabet sa cahan ña María ta i natyño lee sa ñoho sisi ña, ta i situ cuii Tatyí li sii ña.

⁴²Ta saa xaan i cahan ña, ta catyi ña: Cuaha ca sa vaha saha ra Ndyoo suun ta ziqui sii tandihi inga ñuzihi.

Ta saha xaan ra sa vaha sii zehun sa ñoho sisun.

⁴³¿Ta ñaa ña cuu vii? ta vasi zihí ra ndyaca ñaha sii; vasi cahan ña sihin.

⁴⁴Ta zuun ñi cuhva sa siñi tuhun cohon, ta i natyño lee sisi sihin sa zii xaan cuñi ra.

⁴⁵Zii xaan cua cuñun, vatyí i sino iñun, ta cua cuu tuhun sa cahan ra Ndyoo suhun. Catyi ña Elisabet.

⁴⁶Ta i quisaha catyi ña María: Zacahni sii ra Ndyoo sihin tandihi cuii añime.

⁴⁷Ta zii xaan cuñi vatyí zacacu ra Ndyoo sii.

⁴⁸Cundahvi iñi ra Ndyoo sii mi, ñaha ndahvi. Ta vityí tandihi tyiemvu cua catyi ñiyivi sihin vatyí saha xaan ra Ndyoo sa vaha sii.

⁴⁹Vatyí ra Ndyoo ra cahnu ca cuu ra.

Ta cahnu xaan cuu sa zavaha ra sihin.

Ii xaan cuu zivi ra.

⁵⁰Ta cua cundahvi iñi ra sii tandihi ñiyivi yuhu sii ra.

⁵¹Cahnu xaan cuu tyiño zavaha ra. Cua tyaa siyo ra sii ñiyivi zacahnu sii ñu.

⁵²Cua zanduluhlu ra sii ñu. Ta cua zanducahnu ra sii ñiyivi ndyíhi.

⁵³Ñiyivi sa cuñi xaan coto sii ra, saha xaan ra sa vaha sii ñu. Ta ñu sica iñi vatyí sa vaha ñu, ñahñi cua cuhva ra sii ñu.

⁵⁴Tyindyee ra sii ñiyivi hebreo, ñu cuu muzu ra.

Ña naa iñi ra sii ñu, ta cundahvi iñi ra sii ñu

⁵⁵tañi i catyi ra sihin ra Abraham siin yo ta sihin zehe ra.

Catyi ña María.

⁵⁶Ta i ndoo ña María sihin ña Elisabet uñi yoo, ta ziqui i sinuhu ña ndya vehe ña.

**Quivi i cacu ra Juan, ra
cua zacoo ndutya**

⁵⁷I saa quivi sa cua cacu zehe ña Elisabet, ta rayii i cuu zehe ña.

⁵⁸Ta ñiyivi sa yucu yatyi sihin ñu ta ñiyivi sii ña i sito ñu vatyi vaha xaan sa zavaha ra Ndyoo sihin ña. Ta zii xaan i cuñi ñu iin ñi sihin ña.

⁵⁹Ta sa cu uña quivi sa cacu lee cuan, ta i sahan ñu sa tahndya ñii xiñi xuu ra tañi catyi costumbre. Ta i zacunañi ñu sii ra Zacarías cuhva nañi zutu ra.

⁶⁰Zoco i catyi zihí ra: Ña tacuan cuu si. Juan cua cunañi ra. Catyi ña.

⁶¹Ta i catyi inga ñu sihin ña: ¿Ñaa cuenda cua zacunañun Juan sii ra? Yoñi ñiyivi sii ndo sa nañi tacuan. Catyi ñu.

⁶²Ta i quisaha nducu tuhun ñu sihin zeña sii zutu ra vatyi cuñi ñu coto ñu ñaa zivi cuñi ra sa cunañi ra.

⁶³Ta i sica ra minoo vitu vatyi cua tyaa ra. Ta i tyaa ra zivi ra: Juan cuu zivi ra. Tyaa ra. Ta tandihi ñiyivi yucu yucuan, iyo xaan i cuñi ñu.

⁶⁴Ta zuun ñi caa cuhva cuan i cuu nacahan ra Zacarías, ta i quisaha zacahnu ra sii ra Ndyoo.

⁶⁵Ta tandihi ñiyivi sa ndyaa yatyi yucuan i yuhu xaan ñu. Ta i sito tandihi ñiyivi yucu nu cu si Judea.

⁶⁶Ta tandihi ñiyivi sa siñi tuhun cuan, i sica iñi ñu ta catyi ñu sihin tahan ñu: ¿Ñaa ra cua cuu lee

cuan? Catyi ñu. Ta i tyindyee xaan ra Ndyoo sii ra.

Zacahnu ra Zacarías sii ra Ndyoo

⁶⁷Ta i situ cuii Tatyi Ii sii ra Zacarías zutu ra. Ta i quisaha cahan ra tuhun sa saha ra Ndyoo sii ra. Ta catyi ra:

⁶⁸Cahnu xaan cuu ra Ndyoo Zutu mañi yo, ra Ndyoo cuenda maa yo hebreo vatyi i quisi ra nu ndyaa yo, ta i zacacu ra sii yo.

⁶⁹Ta saha ra minoo ra cahnu sii yo; ñiyivi sii ra David muzu ra Ndyoo cua cuu sii ra, ta cua zacacu ra sii yo.

⁷⁰Tacuan i cahan ra Ndyoo sihin ra profeta ta sa naha.

⁷¹I catyi ra vatyi cua zacacu ra sii yo ndaha ra xaan iñi sii yo ta sii ra ña cuu ndyehe sii yo.

⁷²Ta tañi sa catyi ra Ndyoo sihin ñiyivi sahnu sii yo, cua cundahvi xaan iñi ra sii yo. Ta ma naa iñi ra tuhun sa cahan ra.

⁷³Ihya cuu tuhun i catyi ra Ndyoo sihin ra Abraham siin sahnu yo.

⁷⁴I catyi ra vatyi cua zacacu ra sii yo sii ra xaan iñi sii yo, ta ma cuyuhu yo zacahnu yo sii ra Ndyoo.

⁷⁵Vatyi maa ra zanduvaha xaan sii yo ityi nuu ra. Ta zandundoo xaan ra sii yo tandihi quivi cua coo yo ñuu ñiyivi ya.

Catyi ra Zacarías.

⁷⁶Ta i cahan ra Zacarías sa cuenda ra Ndyoo ta catyi ra sihin lee cuan:

Ta yoho zehi, cua catyi ñiyivi vatyi minoo profeta ra Ndyoo cahnu cuun. Vatyi cua cuhun ityi nuu ra ndyaca ñaha sii yo, ta cua catyun sihin ñiyivi vatyi cua quisi ra.

⁷⁷ Ta cua zacoton sii ñiyivi vatyi cua zandasi ra Ndyoo cuatyí ñu, ta cua zacacu ra sii ñu.

⁷⁸ Vatyi cuñi xaan ra Ndyoo sii yo. Ta cundahvi iñi ra sii yo, ta zaquisi ra sii minoo ra cua tyindyee sii yo. Tañi minoo ñúhu ñicandyi cua cuu ra.

⁷⁹ Vatyi sihin sa zañaha ra sii ñiyivi, natava ra sii ñu iyo nu ñaa sa cuenda cuatyí ñu. Yuhu ñu vatyi iyo ñu nu ñaa, ta cua cuu cuii ñu. Zoco cua zañaha ra sii ñu yozo caa cua quihvi ñu ityi vaha.

Catyi ra Zacarías.

⁸⁰ Ta ra luhlu cuan, i sahnu ra, ta i ndundyee ra sihin Tatyí Ii. Ta i sicoo ra minoo nu ityi xaan. Ta ziqui cuee ca zañaha ra sii ra sii ñiyivi hebreo, ta i quisaha cahan ra sihin ñu.

Cuhva i cacu ra Jesús

2 Ta quivi cuan sicoo minoo ra ndyaca ñaha sa nañi Augusto, ta i tasi ra tyiño vatyi cua coo minoo censo sii tandíhi ñiyivi ñuu ñiyivi.

² Ta quivi cuan ndyaca ñaha ra Cirenio nacahnu nu cu si Siria.

³ Ta tahan si cunuhu tandíhi ñiyivi ñuu ñu vatyi cua cuhva ñu zivi ñu yucuan.

⁴ Yucuan cuenda i quita ra José nu cu si Galilea ñuu Nazaret, ta cuahan ra nu cu si Judea ndya ñuu

Belén. Yucuan cuu ñuu nu i cacu ra rey David ta sa naha. Cuahan ra José yucuan vatyi ñiyivi sii ra David cuu sii ra.

⁵ Cuahan ra sa cua cuhva ra zivi ra sihin ña María vatyi sa cuñi tindaha ñu. Ta sa cuñi cacu zehe ña María.

⁶ Ta ñi ñi sa ndyaa ñu yucuan, ta i tahan si quivi cacu zehe ña.

⁷ Ta i zacacu ña sii zehe ña, ra nuu, ta i zucu ña zahma sii ra. Ta i saqui ña sii ra sisi minoo canua nu sisi quiti vatyi ñá ñihi ñu minoo vehe cundyaa ñu vatyi ña nuña ca vehe hotél.

I cahan ángel sihin ra zacuenda mvee

⁸ Vatyi ñuu cuan yucu zuhva ra sisi huhu vatyi zacuenda ra sii quiti zono ra sa sa cuaa.

⁹ Ta zana ñi iñi ra ta i quituu minoo ángel Ndyoo nu yucu ra. Ta sa ndisi sii Zutu mañi yo i zandundisi si nacahnu nu yucu ra, ta i yuhu xaan ra.

¹⁰ Ta i catyi ángel cuan sihin ra: Ma yuhu ndo vatyi vasi nacatyí minoo sa vaha xaan sihin ndo. Zii xaan cua cuñi tandíhi ñiyivi sa cuenda si.

¹¹ Vatyi vityi i cacu minoo ra ñuu ra David. Vasi ra sa cuenda maa ndo vatyi cua zacacu ra sii ñiyivi. Ra Cristo cuu ra, ta ra ndyaca ñaha sii yo.

¹² Ta ihya cuu cuhva cua nacoto ndo sii ra. Cua nañihi ndo sii lee cuan zucu ra zahma, ta catuu ra sisi minoo canua.

¹³ Ta zuun ñi caa cuhva cuan i saa cuaha xaan ca ángel sihin ángel

cuan. Ta zacahnu ángel cuan sii ra Ndyoo, ta catyi ra:

¹⁴ Cahnu xaan cuu maa ra Ndyoo ra ndyaa gloria, ta nacoo sa vaha ta sa taxi sii ñiyivi ñuu ñiyivi.

Catyi ángel cuan.

¹⁵ Ta ziqui cua nanuhu ángel cuan ndya gloria, ta i catyi ra zacuenda mvee sihin tahan ra: Coho yo Belén. Cua ndyehe yo ñaa sa cuu cuhva i zacoto ra Ndyoo sii yo.

¹⁶ Ta numi xaan cuahan ra, ta saa ra ñuu Belén, ta i nañihi ra sii ña María sihin ra José. Ta catuu lee cuan sisi canua.

¹⁷ Ta sa yaha i ndyehe ra sii lee cuan, ta i nacatyi ra cuhva i catyi ángel cuan sihin ra sa cuenda lee cuan.

¹⁸ Ta tandihi ñiyivi i siñi tuhun cuan iyo xaan i cuñi ñu.

¹⁹ Zoco ña María, cuenda nacañi ñi iñi ña sa cuenda tuhun cuan.

²⁰ Ta cuanuhu ra zacuenda mvee, ta zacahnu xaan ra sii ra Ndyoo sa cuenda tandihi sa i ndyehe ra ta sa i siñi ra cuhva i catyi ángel cuan sihin ra.

Saha cuenda ñu sii ra Jesús sii ra Ndyoo sisi vehe ñuhu cahnu

²¹ Ta sa ndu-uña quivi lee cuan, i sahdya ñu ñii xiñi xuu ra tañi catyi costumbre ñu, ta i zacunañi ñu sii ra Jesús tañi catyi ángel cueca sa ñihi ña María sii ra.

²² Ta sa yaha quivi cuhva catyi ley ra Moisés sa cuenda sa nduvaha ña ityi nuu Ndyoo, ta ziqui sindyaca ñu sii ra Jesús ndya ñuu Jerusalén vatyi cua cuhva cuenda ñu sii ra sii ra Ndyoo.

²³ Tacuan i zavaha ñu vatyi catyi ley ra Ndyoo: “Rayii ra cacu sa xihna ñi zacuu minoo ñaha, cua cuhva cuenda ñu sii ra sii ra Ndyoo”, catyi ley.

²⁴ Ta i sahan ñu, ta saha cuenda ñu uu tahan quiti tañi catyi ley maa ra Ndyoo nu catyi si tyehen: “Cuhva ndo uu tahan curuu a uu tahan paloma”, catyi ley.

²⁵ Ta quivi cuan sicoo minoo ra ñuu Jerusalén sa nañi Simeón. Minoos ra ndoo xaan i cuu ra, ta i zacahnu ra sii ra Ndyoo sa ndisa cuii. Ta ndatu ra sa cua quisi ra cua zacacu sii ñiyivi hebreo. Ta ñoho Tatyí Ii ra Ndyoo sii ra.

²⁶ Ta i zacoto Tatyí Ii sii ra vatyi ma cuu ra ndya cuhva ndya ndyehe ra sii ra cua zacacu sii ñiyivi. Cua ndyehe ra sii ra Cristo, ra cua tasi ra Ndyoo.

²⁷ Ta i sahan ra Simeón vehe ñuhu cuhva catyi Tatyí Ii ra Ndyoo sihin ra. Ta i saa zutu ra ta zihí ra Jesús sihin maa ra vatyi cua zavaha ñu cuhva catyi ley.

²⁸ Ta cuhva sa saa ñu nu ndyaa ra Simeón, ta i quihin ra sii ra Jesús i tyihi zucu ndaha ra. Ta i quisaha zacahnu ra sii ra Ndyoo ta catyi ra:

²⁹ Zutu mañi yuu, nacui vityi sihin sa taxi añime.

Vatyi sa zavohon cuhva sa catyun sihin muzun.

³⁰ Vatyi sa ndyehi sihin siti nui sii ra cua zacacu sii ñiyivi.

³¹ Sa cua zañohon sii ra sii tandihi ñiyivi.

³² Ihya ra cua zanducahnu ca sii ñiyivi hebreo, ñiyivi i casun. Ta cua cuhva ra ya ñúhu sa cua zandundisi ityi sii inga ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu.

Catyi ra Simeón.

³³Ta ra José sihin zihí ra Jesús, iyo xaan i cuñi ñu sihin cuhva cahan ra Simeón cuenda lee cuan.

³⁴Tacuan ta i cahan ra Simeón sihin ra Ndyoo sa cuenda ñu, ta ziqui i catyi ra sihin ña María, zihí ra Jesús: Ndyehun vatyi lee ya cua zanduva a cua zanduvita ra sii cuaha xaan ñiyivi hebreo. Cua cuu ra tañi minoo zeña, ta cuaha xaan ñiyivi cua cuxaan sii ra.

³⁵Ta uhvi xaan cua cuu añimon, María, tañi sa yaha zava minoo tyicaa añimon. Ta cuhva sa sica iñi ñiyivi sisi añima ñu, casi xaan cua quita si. Catyi ra Simeón.

³⁶Ta yucuan ndyaa tucu minoo ñaha sa cahan Tuhun Ndyoo. Nañi ña Ana. Ra Fanuel i cuu zutu ña, ñiyivi sii ra Aser. Sa sahnu xaan ña. Ndyá luhlu ña ta tindaha ña, zoco usa cuiya ñi ta i sihi yíi ña.

³⁷Ta quivi cuan ñandahvi i cuu ña, ta cumi xico cumi cuiya ña. Ta ñá quita ña sisi vehe ñuhu vatyi ñiyaca ta ndiyaca i cahan ña sihin ra Ndyoo. Ta iyo saha ñá sasi ña ta cahan ña sihin ra Ndyoo.

³⁸Ta zuun ñi caa cuhva sa cahan ra Simón ta i saa tucu ña Ana nu ndyaa ra José ta ña María sihin lee. Ta i nacuhva ña tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo cuenda ra. Ta i quisaha cahan ña cuenda ra Jesús sihin tandihí ñiyivi sa ndatu quivi cua cacu ñiyivi ñuu Jerusalén.

I sinanuhu ñu ndya ñuu Nazaret

³⁹Ta sa ndihí zavaha ñu tandihí sa catyi ley ra Ndyoo ta i sinanuhu ñu ndya nu cu si Galilea ndya ñuu Nazaret nu cuu ñuu ñu.

⁴⁰Ta i sahnu ra Jesús. Ta i ndundyee ca ra sihin sa siñi tuñi ra Ndyoo. Ta i tyindyee xaan ra Ndyoo sii ra.

Cuhva i cahan ra luhlu Jesús sihin ra sito xaan sisi vehe ñuhu cahnú

⁴¹Ta ra José sihin zihí ra Jesús tuhva ñu sahan ñuu Jerusalén tahan tahan cuiya sa cuenda vico zuhun.

⁴²Ta sa ndusi ra Jesús sa usi uu cuiya ra, ta i sahan ñu ñuu Jerusalén tañi tuhva tandihí ñiyivi sahan sa cuenda vico cuan.

⁴³Ta sa ndihí vico cuan ta cua nuhu ñu, zoco i ndoo ra Jesús ñuu Jerusalén, ta ñá sito ra José ta zihí ra.

⁴⁴I sica iñi ñu vatyi ndihí ra sihin ñu vatyi cuaha xaan ñiyivi cuahan sihin ñu. Ta sa minoo quivi sica ityi ñu, ta ziqui i nanducu ñu sii ra ticui amigo ñu ta ñiyivi sii ñu.

⁴⁵Zoco ñá nañihi ñu sii ra. Yucuan cuenda i sinanuhu sata ñu ndya ñuu Jerusalén cua nanducu ñu sii ra.

⁴⁶I yaha uñi quivi ta ziqui i nañihi ñu sii ra sisi vehe ñuhu cahnú. Ndyaa ra mahñu ra maestro. Tyizoho ra Jesús sa cahan ra ta nducu tuhun ra sii ra.

⁴⁷Ta tandihí ra i siñi sa cahan ra Jesús, iyo xaan i cuñi ra sihin sa siñi tuñi sii ra Jesús ta sihin tuhun cahan ra, ndihí ca.

⁴⁸Ta sa ndyehe zutu ra ta zihí ra sii ra, iyo xaan i cuñi ñu. Ta i catyi zihí ra sihin ra: Zehe luhli, çña cuenda i zavohon cuhva ya sihin ndi? Catyi ña. Zutun ta yuhvi i sica xaan iñi ndi sa cuendon, ta i nanducu xaan ndi suun. Catyi ña.

⁴⁹Ta i catyi ra Jesús sihin ñu:
¿Ñaa cuenda nanducu ndo sii? ¿Atu
ña sito ndo vatyi cuñi si sa zatyíne
tyiño Zuti? Catyi ra.

⁵⁰Zoco ñá cutuñi iñi ñu tuhun
cahan ra sihin ñu.

⁵¹Ta cua nuhu ra sihin ñu ndya
ñuu Nazaret, ta i tyaa ra yahvi
sii ñu. Ta i nacañi iñi ña María sa
cuenda cuhva i cahan ra.

⁵²Ta ra Jesús i sahnu ra, ta cahnu
ca nduu ra, ta i nducuaaha ca sa
siñi tuñi sii ra. Ta zii xaan i cuñi ra
Ndyoo sihin ra ta ñiyivi ndihi ca.

**Cuhva i cahan ra Juan, ra i
zacoo ndutya sii ñiyivi**

3 Ta sa sahan cuiya sa ndyaca ñaha
ra Tiberio nacañu, ta ra Poncio
Pilato i cuu ra gobernador nu cu si
Judea. Ta ndyaca ñaha ra Herodes nu
cu si Galilea. Ta yañi ra, ra Felipe cuu
ra ndyaca ñaha nu cu si Iturea sihin
Traconite. Ta ra Lisaniyas ndyaca ñaha
ra nu cu si Abilinia quivi cuan.

²Ta ra Anás sihin ra Caifas i cuu
ra cu nuu sii tandihi ra cu zutu. Ta
quivi cuan i cahan ra Ndyoo sihin
ra Juan zehe ra Zacarías minoo nu
ityi xaan nu sindyaa ra.

³Ta i sica noo ra Juan tandihi ñuu
sa ndyaa yatyi ñi nu ndyaa yutya
sa nañi Jordán. I nacatyí ra sihin
ñiyivi vatyi nazama ñu cuhva iyo
ñu ta coo ndutya ñu. Ta ziqui cua
zandasi ra Ndyoo cuatyí ñu.

⁴Tañi catyi si nuu libro i tyaa ra
Isaías, minoo ra profeta ta sa naha.
Nu catyi ra tyeheh:

Cua cuiñi ndo nduzu minoo ra
cana saa minoo nu ityi xaan.

Ta catyi ra cuan: “Tañi
zanduvaha ndo minoo ityi,

tacuan zanduvaha ndo aña
ndo vatyi cua quisi ra ndyaca
ñaha sii yo. Tañi zandundoo
ndo ityi, tacuan nazama ndo
cuhva iyo ndo.

⁵Ta tañi zanandutu ndo tandihi
xahva, ta tañi zandundaa ndo
tandihi yucu ta zandundoo
ndo nu yacua ityi ta
zanduvaha ndo nu quiñi caa,
tacuan cuñi si sa zama ndo
cuhva iyo ndo.

⁶Tacuan ta tandihi ñiyivi cua
ndyehe sii Zehe ra Ndyoo, ra
cua zacacu sii yo.”

Tacuan i tyaa ra Isaías ta sa naha
vatyi cuhva cuan cua cahan ra Juan
sihin ñiyivi.

⁷Tacuan i cahan ra Juan sihin
ñiyivi. Ta cuhva sa siñi ñu sa cahan
ra ta i catyi ñu sihin ra vatyi cuñi
ñu sa zacoo ndutya ra sii ñu. Ta
ziqui i catyi ra sihin ñu: ¡Ñiyivi
quiñi xaan iyo cuu ndo tañi coo!
¿Yoo sa nacatyí sihin ndo vatyi cuu
cacu ndo sihin cuhva sa cua tasi
tuñi xaan ra Ndyoo sii ñiyivi?

⁸Cuñi si sa zama ndisa cuii ndo
cuhva iyo ndo, ta zavaha ndo sa
vaha. Ta ma catyi ndo vatyi maa ra
Abraham cuu zutu ndo, ta ma catyi
ndo vatyi maa ra cua zacacu sii
ndo. Ma zacahnu ndo sii ndo vatyi
vazu sihin yuu ya ta cuu zavaha ra
Ndyoo ñiyivi sii ra Abraham sihin
si.

⁹Tañi minoo yutu sa ña saha
siti cuu ndo. Vatyi ña zavaha ndo
cuhva cuñi ra Ndyoo. Ta yutu sa ña
saha siti, sahndya ñiyivi sii tu. Ta
sahmi ñu sii tu. Ta zuun ñi cuhva
cuan cua cuhun maa ndo nu cayu
ñúhu. Catyi ra Juan.

¹⁰Ta i ndaca tuhun ñiyivi sii ra ta catyi ñu: ¿Ñaa sa cuñi si zavaha ndi? Catyi ñu.

¹¹Ta i nacatyi ra Juan sihin ñu: Ndoho ra iyo uu tahan camisa, nacuhva ndo minoo sii ra ñahñi. Ta ra iyo sa casi, nacuhva tucu ra sii ra ñahñi. Catyi ra.

¹²Ta i saa coyo tucu zuhva ra zatyiyahvi sii ñiyivi xuhun cuenda ra ndyaca ñaha, ta i cuñi ra coo ndutya ra. Ta i ndaca tuhun ra sii ra Juan: Maestro, ¿ña sa cuñi si zavaha ndi? Catyi ra.

¹³Ta i catyi ra Juan sihin ra: Ma zatyiyahvi zana ndo sii ñiyivi minoo cuhva ña catyi ley. Catyi ra Juan.

¹⁴Tacuan ta i ndaca tuhun tucu zuhva ra zandaru sii ra Juan ta catyi ra: Ta nduhvi tucu, ¿ña sa cuñi si zavaha ndi? Catyi ra. Ta i catyi ra Juan sihin ra: Ma quindyaa ndo ndaha tyiño ñiyivi. Ta ma zayuhu xaan ndo sii ñiyivi. Ma tyaa ndo cuatyi sata ñu tatu ña ndisa. Ta ndoo ndo vaha ta yahvi ñi ndo. Catyi ra Juan.

¹⁵Ta i nacañi iñi ñiyivi sa cuenda ra Juan tatu ra Cristo cuu ra a yivi vatyi ndatu ñu sa cua quisi ra Cristo.

¹⁶Ta i catyi ra Juan sihin tandihi ñu: Ndisa zacoo ndutye sii ndo sihin ndutya, zoco vasi inga ra cahnu ca ta ziqui mi. Ña tahan si sii, nu sa cui muzu ra ta cuize ndisa ra, zoco zuun ñi maa ra i saha tyiño sii. Ta maa ra cua zacoo ndutya sii ndo sihin Tatyí li ta sihin ñúhu.

¹⁷Sa ndaha ra pala ra, ta cua zanduvii ra siti trigo ra, ta cua tava ziiin ra zoo si. Cua zandu-iiin

ra sii trigo cuan, ta cua cucumi vaha ra sii si, ta cua cahmi ra zoo si sisi minoo ñúhu sa ma ndahva ca. Tacuan i catyi ra Juan sihin ñiyivi.

¹⁸Ta sihin cuaha xaan ca cuhva i cahan ra Juan sihin ñiyivi, ta i zayuhu ra sii ñu, ta i nacatyi ra vatyi cua quisi minoo ra cua zacacu sii ñiyivi.

¹⁹I nacatyi ra Juan sihin ra rey Herodes tandihi cuii sa ña vaha sa i zavaha ra vatyi i quihin ra sii ña Herodías, ñazihí ra Felipe yañi ra.

²⁰Cuñi si sa zanduvaha ra Herodes cuhva iyo ra, zoco i zavaha ra minoo ca sa ña vaha ta i tyihi ra sii ra Juan vehe caa.

Cuhva i sicoo ndutya ra Jesús

²¹Cuaha xaan ñiyivi i zacoo ndutya ra Juan, ta i zacoo ndutya ra sii ra Jesús. Ta cuhva sa sicoo ndutya ra Jesús, i cahan ra sihin ra Ndyoo, ta i nuña andivi.

²²Ta i noo Tatyí li ziqui ra tañi minoo paloma. Ta i siñi ñiyivi minoo nduzu sa quita andivi ta catyi si: Yoho cuu zehi, ra cuñi xein. Zii xaan cuñi suhun. Catyi nduzu cuan.

Ñiyivi sahnú sii ra Jesús

²³Oco usi cuiya ra Jesús ta i quisaha zatyiño ra. Tandihi ñiyivi i sica iñi ñu vatyi zehe ra José cuu sii ra. Ta ra José, zehe ra Elí cuu sii ra.

²⁴Ta ra Elí, zehe ra Matat cuu sii ra. Ta ra Matat, zehe ra Leví cuu sii ra. Ta ra Leví, zehe ra Melquí cuu sii ra. Ta ra Melquí, zehe ra Jana cuu sii ra. Ta ra Jana, zehe ra José cuu sii ra.

²⁵Ta ra José cuan, zehe ra Matatías cuu sii ra. Ta ra Matatías,

zehe ra Amós cuu sii ra. Ta ra Amós, zehe ra Nahum cuu sii ra. Ta ra Nahum, zehe ra Esli cuu sii ra. Ta ra Esli, zehe ra Nagai cuu sii ra.

²⁶Ta ra Nagai, zehe ra Maat cuu sii ra. Ta ra Maat, zehe ra Matatías cuu sii ra. Ta ra Matatías, zehe ra Semei cuu sii ra. Ta ra Semei, zehe ra José cuu sii ra. Ta ra José cuan, zehe ra Judá cuu sii ra.

²⁷Ta ra Judá, zehe ra Joana cuu sii ra. Ta ra Joana, zehe ra Resa cuu sii ra. Ta ra Resa, zehe ra Zorobabel cuu sii ra. Ta ra Zorobabel, zehe ra Salatiel cuu sii ra. Ta ra Salatiel, zehe ra Neri cuu sii ra.

²⁸Ta ra Neri, zehe ra Melqui cuu sii ra. Ta ra Melqui, zehe ra Adi cuu sii ra. Ta ra Adi, zehe ra Cosam cuu sii ra. Ta ra Cosam, zehe ra Elmodam cuu sii ra. Ta ra Elmodam, zehe ra Er cuu sii ra.

²⁹Ta ra Er, zehe ra Josué cuu sii ra. Ta ra Josué, zehe ra Eliezer cuu sii ra. Ta ra Eliezer, zehe ra Jorim cuu sii ra. Ta ra Jorim, zehe ra Matat cuu sii ra.

³⁰Ta ra Matat, zehe ra Leví cuu sii ra. Ta ra Leví, zehe ra Simeón cuu sii ra. Ta ra Simeón, zehe ra Judá cuu sii ra. Ta ra Judá, zehe ra José cuu sii ra. Ta ra José, zehe ra Jonán cuu sii ra. Ta ra Jonán, zehe ra Eliaquim cuu sii ra.

³¹Ta ra Eliaquim, zehe ra Melea cuu sii ra. Ta ra Melea, zehe ra Mainán cuu sii ra. Ta ra Mainán, zehe ra Matata cuu sii ra. Ta ra Matata, zehe ra Natán cuu sii ra.

³²Ta ra Natán, zehe ra David cuu sii ra. Ta ra David, zehe ra Isaí cuu sii ra. Ta ra Isaí, zehe ra Obed cuu sii ra. Ta ra Obed, zehe ra Booz cuu

sii ra. Ta ra Booz, zehe ra Salmón cuu sii ra. Ta ra Salmón, zehe ra Naasón cuu sii ra.

³³Ta ra Naasón, zehe ra Aminadab cuu sii ra. Ta ra Aminadab, zehe ra Aram cuu sii ra. Ta ra Aram, zehe ra Esrom cuu sii ra. Ta ra Esrom, zehe ra Fares cuu sii ra. Ta ra Fares, zehe ra Judá cuu sii ra.

³⁴Ta ra Judá, zehe ra Jacob cuu sii ra. Ta ra Jacob, zehe ra Isaac cuu sii ra. Ta ra Isaac, zehe ra Abraham cuu sii ra. Ta ra Abraham, zehe ra Taré cuu sii ra. Ta ra Taré, zehe ra Nacor cuu sii ra.

³⁵Ta ra Nacor, zehe ra Serug cuu sii ra. Ta ra Serug, zehe ra Ragau cuu sii ra. Ta ra Ragau, zehe ra Peleg cuu sii ra. Ta ra Peleg, zehe ra Heber cuu sii ra. Ta ra Heber, zehe ra Sala cuu sii ra.

³⁶Ta ra Sala, zehe ra Cainán cuu sii ra. Ta ra Cainán, zehe ra Arfaxad cuu sii ra. Ta ra Arfaxad, zehe ra Sem cuu sii ra. Ta ra Sem, zehe ra Noé cuu sii ra. Ta ra Noé, zehe ra Lamec cuu sii ra.

³⁷Ta ra Lamec, zehe ra Matusalén cuu sii ra. Ta ra Matusalén zehe ra Enoc cuu sii ra. Ta ra Enoc, zehe ra Jared cuu sii ra. Ta ra Jared, zehe ra Mahalaleel cuu sii ra. Ta ra Mahalaleel, zehe ra Cainán cuu sii ra.

³⁸Ta ra Cainán, zehe ra Enós cuu sii ra. Ta ra Enós, zehe ra Set cuu sii ra. Ta ra Set, zehe ra Adán cuu sii ra. Ta ra Adán, zehe ra Ndyoo cuu sii ra.

Cuhva i nducu coto ihñi cuihna sii ra Jesús

4 Ta i situ cuui Tatyí Ii Ndyoo sii ra Jesús sa yaha sicoo ndutyá

ra. Ta i quita ra nu cu si yuu Jordán, ta sindyaca Tatyí Ii ra Ndyoo sii ra minoo nu ityi xaan.

²Yucuan i sindyaa ra uu xico quívi, ta i nducu coto ihñi cuihna sii ra. Ta sisi quívi cuan ñahñi maa i sasi ra. Ta yaha cuan, ta i sizoco xaan ra.

³Ta i catyi cuihna sihin ra: Tatu ndisa vatyi Zehe ra Ndyoo cuu suun, catyun sihin yuu sa catuu ihya vatyi nanduu si pan. Catyi cuihna sihin ra Jesús.

⁴Ta i catyi ra Jesús sihin cuihna: Catyi Tuhun Ndyoo vatyi ña maa sihin sa casi ñi yo ta cundito yo. Sihin sa sasi yo ndito coño ñuhu yo, zoco sihin sa tyaa yo yahvi tuhun cahan ra Ndyoo ta ndito añima yo sa ndisa cuii. Catyi ra Jesús sihin cuihna.

⁵Tacuan ta i sindyaca cuihna sii ra Jesús xiñi minoo yucu zucu xaan, ta i zañaha ra tandihí cuii ñuu ñiyívi sii ra.

⁶Ta i catyi cuihna sihin ra Jesús: Ndaha mi ndyaa tandihí ya vatyi saha ra Ndyoo sa cundyaca ñehi tandihí ñuu ñiyívi ya. Ta cuu cuhve sii si sii yoo ra cuñi, ta cua cundyaca ñaha ra.

⁷Ta cua cuhve tandihí si suun tatu cua cuñi situn nui ta zacahnun sii. Catyi cuihna sihin ra Jesús.

⁸Zoco i catyi ra Jesús sihin cuihna: Cuñi siyo suun sii, cuihna, vatyi catyi Tuhun Ndyoo vatyi iin ñi sii maa ra Ndyoo ra ndyaca ñaha sii ndi cua zacahnu ndi. Ta iin ñi tyiño maa ra cua zacuu ndi. Catyi ra Jesús sihin cuihna.

⁹Yaha cuan ta i sindyaca cuihna sii ra Jesús ndya ñuu Jerusalén. Ta

i zandaa ra sii ra xiñi vehe ñuhu cahnu. Ta i catyi ra sihin ra Jesús: Tatu ndisa vatyi Zehe ra Ndyoo cuu suun, ndavon ndya nu ñuhu.

¹⁰Vatyi catyi Tuhun Ndyoo: “Cua cuhva ra Ndyoo tyiño sii ángel ra vatyi zacuenda ra suun.

¹¹Cua naqueen ra suun sihin ndaha ra ta ma ñicuehe sohon sihin minoo yuu.” Catyi cuihna sihin ra Jesús.

¹²Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Catyi Tuhun Ndyoo vatyi ma nducu coto ihñi ndi sii ra Ndyoo ra ndyaca ñaha sii ndi. Catyi ra.

¹³Ta ñá cuu zandavi ñaha cuihna sii ra Jesús. Ta cuahan cuihna zuhva ñi quívi.

I quisaha ra Jesús zatyíño ra tyiño ra Ndyoo nu cu si Galilea

¹⁴Ta sa yaha sa nducu coto ihñi cuihna sii ra Jesús, ta ziqui i quisi nanuhu ra Jesús ndyaa Galilea. Situ cuii ra sihin tundyee iñi Tatyí Ii. Ta i cahan ñiyívi tuhun ra nacahnu cuii ityi cuan.

¹⁵Ta i zacuaha ra sii ñiyívi sisi vehe ñuhu tahan tahan ñuu. Ta i zacahnu tandihí ñiyívi sii ra.

Cuhva i zavaha ñiyívi sihin ra Jesús ñuu Nazaret

¹⁶Tacuan ta i nasaa ra Jesús ñuu Nazaret nu i sahnu ra. Ta minoo quívi quitatu ñiyívi i quihvi ra vehe ñuhu tañi sa tuhva maa ra zavaha, ta i sicuñi ndyaa ra vatyi cua cahvi ra Tuhun Ndyoo.

¹⁷Ta i saha ñu minoo libro Tuhun Ndyoo sii ra sa i tyaa ra Isaías, minoo ra profeta ta sa naha. Ta i nuña ra libro, ta i nañihi ra nu catyi si tyehen, ta i cahvi ra tuhun ya:

¹⁸ Ndyaa Tatyí Ii ra Ndyoo sihin, vatyí maa ra i tyaa tyiño sii, vatyí nacatyí tuhun vaha ra sihin ñiyívi ndahvi.

I tasi ra sii, sa zacote sii ñu ndyaa ndaha ra ña vaha vatyí cua quita ñu.

Ta zacote sii ñu cuaa vatyí cua nandyehé ñu.

Ta zacote sii ñu ndyehé tundoho vatyí cua cacu ñu.

¹⁹ Ta zacote sii ñiyívi vatyí sa saa quívi cua cuhva xaan ra Ndyoo sa vaha sii ñu.

Tacuan i cahvi ra Jesús.

²⁰ Ta sa ndíhi cahvi ra, ta i nacazi ra libro, ta nacuhva ra sii minoo ra zatyíño vehe ñuhu cuan. Ta i sicundyaa ra. Ta i ndyehé xaan tandíhi ñiyívi yucu yucuan sii ra.

²¹ Ta i quisaha catyí ra sihin ñu: Zuun ñi vityí natahan si ityí nuu maa ndo cuhva catyí tuhun ya. Catyí ra Jesús.

²² Ta tandíhi ñiyívi yucu yucuan, vaha i cahan ñu sa cuenda ra Jesús. Ta iyo cuñi ñu sihin sa cahan ra vatyí vaha xaan si. Ta i nducu tuhun ñu sii tahan ñu: ¿Atu yívi ra ihya cuu zehe ra José? Catyí ñu.

²³ Ta i catyí ra Jesús sihin ñu: Site cuhva sica iñi ndo. Ta tyehen cua catyí ndo sihin: “Yoho ra cu médico, xihna ca sii moo zanduvohon.” Ta cua catyí tucu ndo: “Sa siñi ndi sa zavohon ñuu Capernaum. Cuhva cuan zavaha tucun ñuu moo.” Tacuan cua catyí ndo sihin. Catyí ra Jesús.

²⁴ Tacuan ta i catyí ra Jesús: Sa ndisa catyí sihin ndo vatyí minoo ra profeta, ña tyaa ñiyívi ñuu ra yahvi sii ra.

²⁵ Ta catyí sa ndisa sihin ndo vatyí cuaha xaan ñundahvi hebreo, ñu sihi yíi, i sicoo quívi i sica noo ra Elías. Ta ñá coon zavi uñi cuiya zazava. Ta sicoo xaan tama nacahnu.

²⁶ Zoco ñá tasi ra Ndyoo sii ra Elías vatyí tyindyee ra sii numinoo ñundahvi hebreo. I tasi ra Ndyoo sii ra nu ndyaa minoo ñandahvi minoo ñuu nañi Sidón nu cu si Sarepta. Catyí ra Jesús.

²⁷ Ta i catyí tucu ra Jesús: Cuaha xaan ra hebreo cuhu sihin cuehe sa tyahyu ra quívi i sica noo ra Eliseo, ra cu profeta. Zoco ñá nduvaha numinoo ra hebreo, zoco i nduvaha ra Naamán, minoo ra ñuu Siria. Catyí ra Jesús.

²⁸ Ta sa siñi ñiyívi ñoho vehe ñuhu tuhun cuan, i cuxaan xaan tandíhi ñu.

²⁹ Ta i nduvita ñu. Ta i tñin ñu sii ra Jesús sindyaca ñu sii ra yuñuu nu iñi noo vatyí cua zavita ñu sii ra yucuan.

³⁰ Zoco i yaha ra Jesús mahñu ñu, ta cuahan ra.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra ñoho tatyí cuihna

³¹ Ta cuahan ra Jesús ñuu Capernaum nu cu si Galilea. Ta tahan quívi quitatu ñiyívi i zacuahá ra sii ñu.

³² Ta iyo xaan i cuñi ñu sihin cuhva cahan ra vatyí cahan ra tañi minoo ra sito xaan tañi cahan ra ndyaca ñaha vatyí cahan ra sihin sa siñi tuñi ra Ndyoo.

³³ Ta sisi vehe ñuhu sicoo minoo ra ñoho minoo tatyí ña vaha sii, ta saa xaan i cana saa ra ta catyí ra:

³⁴Zañon sii ndi, yoho ra Jesús. ¿Ñaa sa cuñun sihin ndi? Catyi ra. ¿Atu vasi zanoon sii ndi? Site yoo ra cuun. Yoho cuu ra li, ra tasi ra Ndyoo. Tacuan i catyi ra cuan zacuu tatyí cuihna.

³⁵Ta i cahan ra Jesús sihin tatyí ña vaha cuan, ta i catyi ra: Taxi ñi, ta zañon sii ra ya. Catyi ra. Tacuan ta i zanduva tatyí cuihna sii ra cuan mahñu nu yucu ñiyívi, ta i quita si, ta ñá zañicuehe si sii ra.

³⁶Ta i yuhu xaan tandíhi ñiyívi i ndyehe. Ta i catyi ñu sihin tahan ñu: ¿Ñaa tuhun cuu ya? Iyo xaan cuhva ta tundyee iñi sii ra Jesús, ta cuu cahan ra sihin tatyí cuihna ta quita si. Catyi ñu.

³⁷Ta nacahnu cuui yucuan i cahan xaan ñiyívi tuhun ra.

Zanduvaha ra Jesús sii tyizo ra Simón Pedro

³⁸Ta i quita ra Jesús vehe ñuhu cuan, ta i quihvi ra vehe ra Simón. Ta huhu xaan tyizo ra Simón sihin cahñi. Ta i cahan ñu sihin ra Jesús sa cuenda ña.

³⁹Ta i saa ra Jesús nu catuu ña, ta i catyi ra sihin cuehe cuan vatyí naquita si. Ta i quita cahñi cuan sii ña. Ta zuun ñi cuhva cuan i nduvita ña, ta i zavaha ña sa casi ra.

Zanduvaha ra Jesús sii cuaha xaan ñiyívi huhu

⁴⁰Ta cuhva sa cua cuizo ñicandyi i quisi ndyaca ñiyívi sii tandíhi ñiyívi huhu iyo vehe ñu, ñaa ndíhi cuui ca cuehe. Ta i tyizo ra Jesús ndaha ra ziqui minoo minoo ñu, ta i zanduvaha ra sii ñu.

⁴¹Ta i quita tucu tatyí cuihna sii cuaha xaan ñiyívi cuan, ta i cana saa si ta catyi si: Yoho cuu ra cu Zehe Ndyoo. Catyi si. Zoco ñá saha ra Jesús sa cahan ca si vatyí nacoto si sii ra vatyí ra zacacu sii ñiyívi cuu ra.

Nacatyí ra Jesús Tuhun Ndyoo nacahnu Galilea

⁴²Ta sa cundisi inga quívi, ta i quita ra Jesús ñuu cuan. Cuahan ra minoo nu ityi xaan nu yoñi ñiyívi iyo. Zoco i nanducu ñiyívi sii ra, ta i saa ñu nu ñoho ra, ta cuñi ñu sa ndoo ra sihin ñu.

⁴³Zoco i catyi ra Jesús sihin ñu: Cuñi si sa zacote sii ñiyívi inga ñuu cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo vatyí yucuan cuenda i tasi ra Ndyoo sii.

⁴⁴Ta tacuan i sica noo ra Jesús, ta i nacatyí ra Tuhun Ndyoo tandíhi vehe ñuhu nacahnu Galilea.

Cuhva i saha ra Jesús ndatu sii ra tiin tyiyaca, ta i ñihi xaan ra tyiyaca

5 Minoo saha nandyaa ra Jesús yuhu miñi sa nañi Genesaret, ta i saa coyo ñiyívi. Ta tihin xaan i siyucu ñu vatyí cuñi ñu cuiñi ñu Tuhun Ndyoo.

²Ta i ndyehe ra Jesús uu tahan barco vatyí ñi yumiñi. Ta sa quita coyo ra tiin tyiyaca ta nacatya ra taraya ra.

³Tacuan ta i quihvi ra Jesús sisi minoo barco sa cuu sii ra Simón, ta i catyi ra sihin ra vatyí nazatuhva ra zuhva ca sii tu nu cono ca. Ta ziqui i sicundyaa ra Jesús sisi barco, ta i quisaha zacuhva ra sii ñiyívi yucu yumiñi cuan.

⁴Cuhva sa ndihi cahan ra ta i catyi ra sihin ra Simón: Zacuhun barcun ndya nu cono ca ta cañi ndo taraya ndo nu ndutya vatyí cua tiin ndo tyiyaca. Catyi ra Jesús.

⁵Ta i nacahan ra Simón ta catyi ra: Maestro, sa zatyíño xaan ndi ñiyaca cuii, ta ñá ñihi maa ndi. Zoco tatu moo catyi, cua cañi tucu ndi taraya. Catyi ra Simón.

⁶Ta sa zavaha ra cuhva cuan, ta i tiin ra cuaha xaan tyiyaca, ndya cuhva i tahndya taraya ra sihin sa vee ti.

⁷Ta i saha ra zeña sii ra tahan ra sa ñoho inga barco vatyí naquisi tyindyee ra sii ra. Ta i quisi ra, ta i zacutu ra nduu tahan barco cuan sihin tyiyaca cuan, ta ndya cuhva i cuñi ndyee tu.

⁸Ta sa ndyehe ra Simón Pedro cuhva cuan, ta i sicuñi siti ra nuu ra Jesús. Ta i quisaha catyi ra sihin ra: Zandoon sii, tata, vatyí ra iyo xaan cuatyí cui.

⁹Iyo xaan i cuñi ra Simón ta tandihi ra ndihi sihin ra vatyí cuaha xaan tyiyaca i tiin ra.

¹⁰Ta iyo xaan cuñi tucu ra Jacobo sihin ra Juan zehe ra Zebedeo. I zatyíño ra iin ñi sihin ra Simón. Ta i catyi ra Jesús sihin ra Simón: Ma iyo xaan cuñun. Ndyá vityí ma tiin con tyiyaca. Cua tiun sii ñiyivi vatyí cua zacoton Tuhun Ndyoo sii ñu. Catyi ra Jesús sihin ra Simón.

¹¹Ta sa yaha zandaa ra barco ra nu ñuhu ityi, i zandoo tandihi uñi tahan ra sii tandihi ndaha tyiño ra, ta cuahan ra sihin ra Jesús.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra tyahyu

¹²Ta minoo quivi ndyaa ra Jesús minoo ñuu nu ndyaa minoo ra

tyahyu. Ta sa ndyehe ra sii ra Jesús, sicuñi siti ra nuu ra Jesús, ta i nacañi noo ra xiñi ra ndya nu ñuhu. Ta i sica xaan ra sii ra ta catyi ra: Tata, iyo cuhva suun; ta cuu zanduvohon sii tatu cuñun. Catyi ra.

¹³Ta i tyizo ra Jesús ndaha ra xiñi ra, ta i catyi ra: Cuñi. Sa nduvohon. Ta zuun ñi caa cuhva cuan i quita cuehe tyahyu cuan sii ra.

¹⁴Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ma nacatyun sihin numinoo ñiyivi. Zoco cuhun nu ndyaa ra cu zutu ta cuhvon ñaa ndihi sa tahan si cuhvon tañi i catyi ra Moisés, ta cua cuu si minoo sa ndaa sii ra cu zutu vatyí sa nduvohon. Catyi ra Jesús sihin ra.

¹⁵Zoco vazu i catyi ra Jesús sihin ra vatyí ma nacatyí ra sihin ñiyivi, zoco cuaha xaan ñiyivi i ñihi tuhun cuan. Ta cuaha xaan cuaha xaan ñiyivi i titahan vatyí cuñi ñu tyizoho ñu sa cahan ra Jesús, ta cuñi ñu sa zanduvaha ra sii ñu.

¹⁶Zoco i quita ra Jesús nu yucu ñu ndya minoo nu ityi xaan nu yoñi ñiyivi iyo, ta yucuan i cahan ra sihin ra Ndyoo.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra xii

¹⁷Minoo quivi zacuaha ra Jesús sii ñiyivi, ta yucu zuhva ra fariseo ta ra maestro cuenda ley hebreo. I quita ra cuan ñuu Jerusalén ta inga ñuu ndyihí nacahnu Galilea ta Judea. Ta sicoo xaan tundyee iñi ra Ndyoo sihin ra Jesús quivi cuan, ta i zanduvaha xaan ra sii ñiyivi cuhu.

¹⁸Tacuan ta i saa coyo ra ndyizo sii minoo ra cuhu sihin minoo tyuhva. I nducu ra cuhva quihvi ra sisi vehe vatyí cuñi ra caqui ra sii ra nu nandyaa ra Jesús.

¹⁹Zoco ñá ñihi ra cuhva quihvi ra vatyí tuu xaan ñiyívi. Tacuan ta i ndaa ra xiñi vehe, ta i tyaa siyo ra zuhva tyiyo, ta i zanoo ra sii ra nu nandyaa ra Jesús mahñu ñiyívi.

²⁰Ta sa ndyehe ra Jesús vatyí sino xaan iñi tandíhi ra, ta i catyí ra sihin ra cuhu: Tata, sa ndasi tandíhi cuatyun. Catyí ra Jesús.

²¹Tacuan ta ra maestro cuenda ley cuan sihin ra fariseo i quisaha sica iñi ra: “¿Yoo ra cuu ra ya? Quiñi xaan cahan ra sii ra Ndyoo. Sica iñi ra vatyí cuu zandasi ra cuatyí yo, zoco minoo tuhun ñi maa ra Ndyoo cuu zandasi cuatyí yo.”

²²Zoco i sito ra Jesús cuhva sica iñi ra, ta i quisaha catyí ra sihin ra: ¿Ñaa cuenda sica iñi ndo tacuan?

²³⁻²⁴¿Ñaa sa ña yí ca catyí yo? ¿Atu yí ca catyí yo? “Sa ndasi cuatyun”, a yí ca catyí yo: “Nduviton ta cacon; sa nduvohon.” Ña yí ca catyí yo: “Sa ndasi cuatyun.” Vatyí yívi sa ndyehe yo cuu cuhva cuan. Ma coto ñiyívi tatu ndisa a ña ndisa. Zoco cua ndyehe ñu tatu zanduvaha yo sii minoo ñiyívi sa ndisa. Ta vityí cua zañehi sii ndo vatyí cuu zacuí tandíhi vatyí ra i quisi ndya gloria cui. Cuu zandasi cuatyí ñiyívi, ta cuu zanduvehi sii ra ya. Catyí ra Jesús. Ta i catyí ra sihin ra cuhu catuu yucuan: Catyí suhun, nduviton. Naquihin tyuhvon ta cunuhun ndya vehun.

²⁵Ta zuun ñi caa cuhva cuan i nduvita ra, ta i naquihin ra tyuhva ra, ta cua nuhu ra ndya vehe ra. Ta ityí cuahan ra zacahnu xaan ra sii ra Ndyoo.

²⁶Ta iyo xaan i cuñi tandíhi ñiyívi, ta i zacahnu ñu sii ra Ndyoo. Ta i

yuhu xaan ñu, ta i catyí ñu: Vityí ndisa i ndyehe yo minoo sa iyo xaan caa.

Cana ra Jesús sii ra Leví

²⁷Ta sa yaha cuan, ta i quita ra Jesús vehe cuan, ta cuahan ra. Ta i ndyehe ra sii minoo ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha romano. Leví nañi ra. Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Coho sihin.

²⁸Tacuan ta i nduvita ra Leví. I zandoo ra tandíhi sa sii ra, ta cuahan ra sihin ra Jesús.

²⁹Tacuan ta i zavaha ra Leví minoo vico cahnu xaan vehe ra sa cuenda ra Jesús. Ta cuaha xaan ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha sindyaa mesa sihin inga ca ñiyívi.

³⁰(I sica iñi ra fariseo ta ra maestro cuenda ley hebreo vatyí ñahñi cuatyí maa ra), ta yucuan cuenda i quisaha cahan cuehe ra sihin ra sica noo sihin ra Jesús, ta catyí ra: ¿Ñaa cuenda sasi ndo ta sihi ndo sihin ra tava xuhun ta ra iyo xaan cuatyí?

³¹Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Ra iyo vaha, ña siñi ñuhu minoo médico sii ra. Zoco ra cuhu, siñi ñuhu médico sii ra.

³²Ta maa ndo sica iñi ndo vatyí vaha xaan ndo; ñahñi cuatyí ndo cuñi ndo. Yucuan cuenda ña vasi tyindyeyi sii maa ndo. Vasi tyindyeyi sii ñu sito vatyí iyo cuatyí ñu vatyí cua nazama ñu cuhva iyo ñu. Catyí ra Jesús.

Ndaca tuhun ñiyívi sii ra Jesús ñaa cuenda ña cuñi ra sica noo sihin ra cahñi zoco ra sii ra

³³Tacuan ta i quisaha ndaca tuhun ra cuan sii ra Jesús ta catyí ra: Ra

ndyico sii ra Juan ta sii ra fariseo, tuhva ra saññi zoco sii ra, ta cahan ra sihin ra Ndyoo. Zoco ra sica noo sihin moo, tandihi quivi sasi ra xita ta sihi ra ndutya. ¿Ñaa cuenda?

³⁴Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Atu cuu sa ma cuhva ndo casi ñu yucu minoo vico tindaha tatu ndyaa ra i tindaha sihin ñu? Ma cuu. Cuñi ñu casi ñu vatyi zii xaan cuñi ñu.

³⁵Zoco cua saa quivi cua ndihi vico. Cua cuhun ra i tindaha vatyi cua quindyaa ñiyivi sii ra. Tacuan ta ziqui ma casi ra sica noo sihin ra xita.

³⁶Tacuan ta i cahan ra Jesús ziqui minoo cuhva, ta i catyi ra: Yoñi ñiyivi cua cahndya minoo zahma saa ta natyaa ñu zuhva si sii minoo zahma sahnu vatyi cua ndiyi zahma saa cuan, ta ziqui cua tahndya ca zahma sahnu cuan. Ta ña vaha naha si ndihi ca tatu natyaa ñu zahma saa sii zahma sahnu.

³⁷Ta yoñi zavaha ndixi panela sisi quizi sahnu vatyi cua cuizo si ta ndaa si. Ta cua cahndi quizi cuan tatu sahnu si. Ta cua cati ndixi ta cua tivi quizi.

³⁸Cuñi si quizi saa tatu zavaha ñiyivi ndixi panela, ta ma ndoyo ñuhu si.

³⁹Ta tatu sa sihi minoo ra ndixi panela sa ndaa, ma cuñi ra sa ñá ndaa vatyi catyi ra: “Vaha ca ndixi sa ndaa.” Ndixi sahnu ca cuu si cuan. (Ta tacuan iyo ñiyivi sihin costumbre ñu. Sa caan xaan ñu sii sa sahnu, ta ma cuu nazaca si sihin minoo cuhva saa.)

Tohon ra sica noo sihin ra Jesús yoco trigo quivi quitatu ñiyivi

6 Minoo quivi quitatu ñiyivi i yaha ra Jesús mahñu itu

trigo ñiyivi. Ta ra sica noo sihin ra i tohon ra zuhva yoco trigo ta i zavii ra sihin ndaha ra, ta sasi ra sii si.

²Tacuan ta i catyi zuhva ra fariseo sihin ra: Ña catyi ley yo sa zatyño yo quivi quitatu ñiyivi. ¿Ñaa cuenda zatyño ndo?

³Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Atu tañaha ca cahvi ndo cuhva i zavaha ra David ta ra ndihi sihin ra minoo quivi i sizoco xaan ra?

⁴I quihvi ra sisi vehe ñuhu, ta i quihin ra pan ii. Ta i sasi ra sii si, ta saha ra sii ra ndihi sihin ra. Ta catyi ley vatyi maa ñi ra cu zutu tahan si casi pan cuan. Catyi ra Jesús.

⁵Ta i catyi tucu ra Jesús sihin ra: Ra i quisi ndya gloria cui, ta ndyaca ñaha tuqui quivi quitatu ñiyivi.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra na-ityi ndaha

⁶Ta inga quivi quitatu ñiyivi i quihvi ra Jesús sisi vehe ñuhu ta zacuaha ra sii ñiyivi. Ta yucuan i ndyehe ra sii minoo ra na-ityi ndaha siyo cuaha.

⁷Ta ra maestro cuenda ley hebreo sihin ra fariseo i ndyehe xaan ra sii ra Jesús tatu cua zanduvaha ra sii ra cuan quivi quitatu ñiyivi. Tacuan ta cua cuu tyaa ra cuatyí sata ra.

⁸Zoco sa sito ra Jesús cuhva sica iñi ra, ta i catyi ra sihin ra na-ityi ndaha: Nduvita. Ta cuiñi ndyoon mahñu. Ta i nduvita ra, ta sicuiñi ndyaa ra mahñu.

⁹Ta ziqui i nducu tuhun ra Jesús sii ra yucu yucuan ta catyi ra: Minoo ñi tuhun cua nducu tuhun sii ndo. ¿Atu catyi ley vatyi zavaha yo sa vaha a sa ña vaha quivi quitatu

ñiyivi? ¿Atu zacacu yo sii ñiyivi a cahñi ndihi yo sii ñu?

¹⁰Ta i ndyehe ra Jesús sii minoo minoo ra yucu yucuan. Ta i catyi ra sihin ra cuhu: Nandica ndohon. Ta i nandica ra ndaha ra, ta i nduvaha ndaha ra.

¹¹Ta zuhva ra yucu yucuan, i cuxaan xaan ra, ta i natuhun tahan ra yozo caa cua zavaha ra sihin ra Jesús.

I casi ra Jesús usi uu tahan ra apóstol

¹²Ta minoo quivi i ndaa ra Jesús minoo yucu vatyi cua caca tahvi ra sii ra Ndyoo. Ta i cahan ra sihin ra Ndyoo ñiyaca cuii.

¹³Ta cuhva sa cundisi i cana ra sii tandihi ra sica noo sihin ra, ta i casi ra usi uu tahan ra vatyi cuu ra apóstol, ta cua tava ra Jesús tyiño sii ra.

¹⁴Ta ihya cuu zivi sa usi uu tahan ra: Ra Simón Pedro, ta yañi ra, ra Andrés. Ra Jacobo, ra Juan, ra Felipe, ta ra Bartolomé.

¹⁵Ta ra Mateo, ta ra Tomás, ta ra Jacobo zehe ra Alfeo ta ra Simón Zelote.

¹⁶Ta ra Judas, yañi ra Jacobo, ta ra Judas Iscariote, ra cua xico sii ra Jesús.

Zacuaha ra Jesús sii cuaha xaan ñiyivi

¹⁷Ta i noo ra Jesús yucu cuan sihin sa usi uu tahan ra cuan. Ta i sicuñi ndyaa ra minoo nu ndaa sihin ra sica noo sihin ra ta sihin cuaha ca ñiyivi, ñu i quita coyo nacahnu Judea ta ñuu Jerusalén ta ñuu Tiro sihin ñuu Sidón sa

ndyaa yuhu tyañuhu. I saa ñu yucuan vatyi cua cuiñi ñu sa cahan ra Jesús. Ta ñu cuhu, cuiñi ñu sa zanduvaha ra sii ñu.

¹⁸Ta ñiyivi ñoho tatyí ña vaha, i nduvaha tucu ñu.

¹⁹Ta tandihi ñu, cuiñi ñu tiin ñu sii ra Jesús vatyi iyo tundyee iñi ra Ndyoo sii ra Jesús, ta i zanduvaha si sii tandihi ñu.

Ñiyivi ñihi tumañi iñi ta ñiyivi ma ñihi tumañi iñi

²⁰Tacuan ta i ndyehe ra Jesús sii ñiyivi sica noo sihin ra. Ta i catyi ra: Tandihi ndoho sa ndahvi, zii xaan cuu sii ndo vatyi tahan si sii ndo sa cundyaca ñaha ra Ndyoo sii ndo.

²¹Ta tandihi ndoho sa sizoco vityi, zii xaan cuu sii ndo vatyi cua coo quivi ta ma ndyehe ca ndo zoco. Ta tandihi ndoho sa sacu xaan vityi, zii xaan cuu sii ndo vatyi cua coo quivi ñahñi ca tucuihya iñi cua coo sii ndo. Ta cua vacu ndo sihin sa zii cuiñi ndo.

²²Zii xaan cuu sii ndo tatu ña cuu ndyehe ñiyivi sii ndo, ta tatu cua tava ñu sii ndo nu yucu ñu, a tatu cahan cuehe ñu sii ndo a tatu catyi ñu vatyi ñiyivi ña vaha cuu ndo vatyi sino iñi ndo sii mi, ra i quisi ndya gloria cui.

²³Zii xaan cuiñi ndo quivi ndyehe ndo tundoho cuan, ta ndava ndo sihin sa zii cuiñi ndo vatyi cahnu xaan sa cua cuhva ra Ndyoo sii ndo gloria. Zuun ñi cuhva ña vaha cuan i zavaha ñiyivi sahnu ta tyiemvu sihin ra profeta.

²⁴Zoco ndahvi ndoho ra cuca vityi vatyi sa iyo sa zii sii ndo ihya ñuu ñiyivi ya.

²⁵Ta ndahvi ndoho ra sica iñi vatyí ñahñi sa cumañi sii ndo vityi vatyí cua coo quiví cua ndyehe xaan ndo zoco. Ta ndahvi ndoho tatu zii xaan cuñi ndo vityi vatyí cua coo quiví cua nducuihya xaan iñi ndo, ta cua vacu xaan ndo.

²⁶Ta ndahvi ndoho tatu catyi tandihi ñiyiví vatyí vaha xaan ndo vityi vatyí zuun ñi cuhva cuan i cahan ñiyiví sahnu sii ñu cuenda ra i catyi vatyí profeta ra Ndyoo cuu ra, ta ña ndisa ra.

**Cuñi xaan ndo sii ñiyiví
xaan iñi sii ndo**

²⁷Tandihi ndoho ra siñi sa quehin, catyi sihin ndo vatyí cuñi xaan ndo sii ñu xaan iñi sii ndo. Zavaha ndo sa vaha sihin ñiyiví ña cuu ndyehe sii ndo.

²⁸Cahan vaha ndo sihin ñiyiví cahan ndya vaha ñi sii ndo, ta cahan ndo sihin ra Ndyoo cuenda ñiyiví zavaha sa ña vaha sihin ndo.

²⁹Tatu iyo ra cati ii siyo xiti ndo, cuhva ndihi ndo inga siyo nacati ra. Tatu iyo ra quindyaa siqueta ndo, cuhva ndihi ndo camisa ndo sii ra.

³⁰Cuhva ndo ñaa ndihi sa sica ñiyiví sii ndo, ta tatu iyo ra quindyaa sa sii ndo, ma nandaca ndo sii si.

³¹Tatu cuñi ndo sa cua zavaha ñiyiví sa vaha sihin maa ndo, tacuan zavaha tucu maa ndo sihin maa ñu.

³²Tatu iin ñi sii ñiyiví cuñi xaan sii ndo cuñi ndo, ¿ña sa vaha zavaha ndo cuhva cuan? vatyí tacuan tucu zavaha ñiyiví quiñi xaan iyo. Cuñi xaan ñu sii ñiyiví sa cuñi sii maa ñu.

³³A tatu zavaha ndo sa vaha sihin ñiyiví zavaha sa vaha sihin ndo, ¿ña sa vaha zavaha ndo cuhva cuan? vatyí tacuan tucu zavaha ñiyiví quiñi xaan iyo.

³⁴A tatu saha noo ndo ndaha tyiño ndo sii ñiyiví vatyí cuñi ndo sa zaha ñu tumañi iñi sii ndo, ¿ña sa vaha zavaha ndo cuhva cuan? vatyí ñiyiví quiñi xaan iyo, saha noo ñu sa sii ñu ta ndatu ñu sa cua nacuhva tucu ñiyiví sii si.

³⁵Zoco maa ndo, cuñi xaan ndo sii ñu xaan iñi sii ndo. Ta zavaha ndo sa vaha. Ta cuhva noo ndo sa sii ndo, zoco ma cuatu ndo ñaa tumañi iñi cua zavaha tucu maa ñu sii ndo. Ta tacuan ta cahnu xaan sa vaha cua ñihi ndo nu ndyaa ra Ndyoo. Ta sa ndisa cuii cua cuu ndo zehe ra Ndyoo, ra cahnu ca. Vatyí ra Ndyoo, vaha ñiyiví cuu ra sihin ñiyiví quiñi xaan iyo ta sihin ñu ña saha tyahvi ndyoo sii ra.

³⁶Yucuan cuenda cundahvi xaan iñi ndo sii ñiyiví tañi maa ra Ndyoo cundahvi xaan iñi ra sii ñu.

Ma cahan cuehe yo sii ñiyiví

³⁷Ma cahan cuehe ndo sii ñiyiví coto catyi ra Ndyoo vatyí ña vaha zavaha tucu maa ndo. Ma catyi ndo vatyí ña vaha ñiyiví, ta ma catyi tucu ra Ndyoo vatyí ña vaha ndo. Zaha ndo tucahnu iñi sii ñiyiví, ta cua zaha ra Ndyoo tucahnu iñi sii maa ndo.

³⁸Cuhva maa ndo sa siñi ñuhu sii ñiyiví, ta cua cuhva tucu maa ra Ndyoo sa siñi ñuhu sii maa ndo. Tañi ñiyiví vaha tatu xico ñu ñaa sa xico ñu sii ndo, situ cuii saha ñu ndya cuhva sitya cuii ñi ca si.

Tacuan tucu cua zavaha ra Ndyoo sihin ndo. Vaha xaan cua tyicuhva ra sa vaha ndya cuhva sitya cuii si, ta cua cuhva ra sii ndo. Vatyí tañi cuhva cua cuhva maa ndo sii ñiyivi, tacuan cuu cuhva cua cuhva ra Ndyoo sii maa ndo. Catyi ra Jesús.

³⁹Ta ziqui i cahan ra Jesús sihin ñu sihin minoo cuhva ta catyi ra: Ma cuu zañaha minoo ra cuaa ityi sii inga ra cuaa. Cua canacava nduu tahan ra sisi xahva.

⁴⁰Ta cahnu ca cuu minoo ra cu maestro ta ziqui ra zacuaha sihin ra, zoco tatu sa ndihi zacuaha ra, cua nduu ra tañi maestro ra.

⁴¹¿Ñaa cuenda ndyehun mihin luhlu cuii ñi sa ñoho siti nuu yañun, ta ña zohon cuenda mihin cahnu sa ñoho siti nuun?

⁴²Ta ñaa cuenda catyun sihin yañun vatyí nacuhva ra sa tavon mihin luhlu sa ñoho siti nuu ra? ta ña tuu iñun vatyí minoo mihin cahnu xaan ñoho siti nuun. Cuhva cuan zohon tuhun vatyí vaha xoon, ta ña ndisa. Tava xihnon mihin cahnu sa ñoho siti nuun, ta cua ndundisi ndyehun, ta cua cuu tavon mihin sa ñoho siti nuu yañun.

Nacoto yo tatu vaha minoo yutu tatu saha tu yucu vixi vaha

⁴³Minoo yutu vaha, ña saha tu siti ña vaha. Ta minoo yutu ña vaha, ña saha tu siti vaha.

⁴⁴Nacoto yo ñaa yutu cuu tahan tahan tu sa cuenda siti saha tu. Vatyí minoo tu mihndya ma cuhva tu mango, ta minoo iñu ma cuhva tu yucu vixi sa nañi uva.

⁴⁵Ta tacuan tucu sihin ñiyivi. Minoo ra vaha, cahan ra tuhun

vaha sa iyo añima ra. Ta ñiyivi ña vaha, ña vaha añima ñu, ta cahan ñu sa quiñi sa iyo añima ñu vatyí ñaa ndihi sa situ añima ñiyivi, yucuan cuu sa cahan ñu.

Cuhva cua cuu si sihin ñiyivi tyaa yahvi sa cahan ra Jesús, ta cuhva cua cuu si sihin ñiyivi ña tyaa yahvi

⁴⁶¿Ñaa cuenda catyi ndo sihin: “Zutu mañi yuu, Zutu mañi yuu”, ta ña zavaha ndo cuhva catyi sihin ndo?

⁴⁷Tatu iyo ra cua quisi nu ndyei, ta siñi ra sa quehin, ta zavaha ra sii si, ihya cuu cuhva iyo ra:

⁴⁸Cuu ra tañi minoo ra i zandaa vehe. Cono xaan sitya ra ndya tahan ra minoo yuu cahnu, ta i zandaa ra vehe ra ziqui yuu cuan. Ta quivi i coon xaan zavi, ñihi xaan i yaha ndutya saha vehe ra, zoco ñá cuu zanduva si vehe ra vatyí ndyaa si ziqui yuu cuan.

⁴⁹Zoco ra ña siñi sa quehin, ta ña zavaha ra sii si, cuu ra tañi minoo ra ñá zavaha cimientu, ta i zandaa ra vehe ra nu ñuhu ñi. Ta ñihi xaan i yaha ndutya saha vehe ra, ta tañi tyehen ñi i nduva vehe ra, ta i ndoyo ñuhu si.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo muzu ra ndyaca ñaha sii zandaru

7 Cuhva sa ndihi cahan ra Jesús sihin ñiyivi ta cua nanuhu tucu ra inga saha ndya ñuu Capernaum.

²Ta yucuan ndyaa minoo ra ndyaca ñaha sii minoo ziendu zandaru. Ta minoo muzu ra, ra sa cuñi xaan ra, cuhu xaan ra, ta cuñi cuu ra.

³Quivi sa sito ra cu nuu sii zandaru cuan tuhun ra Jesús, i tasi ra sii zuhva ra sahnun hebreo vatyí caca ra tumañi iñi sii ra Jesús sa quisi zanduvaha ra sii muzu ra.

⁴Ta i saa coyo ra sahnun cuan nu ndyaa ra Jesús, ta i sica xaan ra tumañi iñi sii ra ta catyi ra: Iyo minoo ra romano. Ra cu nuu sii zandaru cuu ra.

⁵Ta vaha xaan ñiyivi cuu ra sihin maa yo ñiyivi hebreo ndya cuhva ndya i tyiyahvi maa ra ta i ndaa minoo vehe ñuhu ndi.

⁶Tacuan ta cuahan ra Jesús sihin ra sahnun cuan, zoco cumañi ca saa ra vehe ra cu nuu cuan, ta i tasi ra cuan zuhva amigo ra, ta i catyi ra sihin ra Jesús: Tata, catyi ra cu nuu cuan vatyí ma zayangon suun sa cuhun ndya vehe ra vatyí cahnu xaan ca cuu moo, ta cahan nuu ra vatyí iyo cuatyí ra. Ta yoho, ra vaha xaan cuun.

⁷Yucuan cuenda ña cuñi ra quisi ra nu ndyoon. Zoco tatu cua catyi moo vatyí nduvaha muzu ra, cua nduvaha ra vazu ma cuhun, catyi ra.

⁸Vatyí maa ra, ra ndyaca ñaha sii zandaru cuu ra. Ta cuu catyi ra sihin minoo ra: “Cuahan”, ta cuhun ra. Ta catyi ra sihin inga ra: “Ñaha”, ta vasi ra. Ta catyi ra sihin muzu ra: “Tyehen zavohon”, ta zavaha ra sii si. Ta tacuan tucu moo, catyi ra, vatyí tatu catyun vatyí nduvaha muzu ra, cua nduvaha ra. Catyi ra cuan sihin ra Jesús.

⁹Ta sa siñi ra Jesús cuhva cahan ra cuan, ta iyo xaan i cuñi ra sa cuenda ra cu nuu cuan. Ta i nasico cava ra, ta i catyi ra sihin

ñiyivi ndyico sii ra: Catyi sihin ndo vatyí tañaha ca nañihi sii minoo ra hebreo ra sino iñi sii ra Ndyoo tañi sino iñi ra cuan. Catyi ra.

¹⁰Ta cuanuhu ra i tasi ra cu nuu cuan, ta sa nasaa ra i ndyehe ra vatyí sa nduvaha muzu cuan.

Zanandoto ra Jesús sii zehe minoo ñandahvi sa sihi yii

¹¹Yaha cuan ta inga quivi cuahan ra Jesús minoo ñuu sa nañi Naín. Ta cuahan tucu ra sica noo sihin ra ta cuaha xaan ca ñiyivi.

¹²Ta cuhva sa cua saa ra vatyí ñi ñuu cuan, ta ndyehe ra vatyí quita cuaha xaan ñiyivi ñuu cuan. Ta ndyizo ñu minoo ndiyi. Minoo tuhun ñi zehe ña iyo cuu ra i sihi cuan. Ta ñandahvi cuu maa ña.

¹³Ta sa ndyehe ra Jesús sii ña, i cundahvi xaan iñi ra sii ña, ta i catyi ra: Ma vacun.

¹⁴Ta i tuhva ra Jesús, ta i tiin ra satu ñoho ndiyi. Ta ra ndyizo satu cuan, i sicuñi ra. Ta i catyi ra Jesús sihin ra ñoho cuan: Ra yoco, catyi suhun vatyí nduviton.

¹⁵Tacuan ta i nduvita ra cuan, ta i quisaha cahan ra. Ta i nacuhva cuenda ra Jesús sii ra sii zihí ra.

¹⁶Ta i yuhu xaan tandihí ñiyivi i ndyehe. Ta i zacahnu xaan ñu sii ra Ndyoo, ta i catyi ñu: Ihya ra cuu minoo profeta cahnu. Ta inga ñu i catyi: Cahnu xaan sa zavaha ra Ndyoo sihin yo vityi.

¹⁷Ta i sito ñiyivi nacahnu Judea ta nacahnu ityi cuan cuhva i zavaha ra Jesús.

Tasi ra Juan sii uu tahan ra sica noo sihin ra ndya nu ndyaa ra Jesús

¹⁸Ta i nacatyí ra sica noo sihin ra Juan sihin ra tandíhi sa zavaha ra Jesús. Ta i cana ra Juan sii uu tahan ra sica noo sihin ra.

¹⁹Ta i tasi ra sii ra nu ndyaa ra Jesús vatyí cua ndaca tuhun ra sii ra tatu ra Cristo cuu ra, ra cua zacacu sii ñiyívi, a tatu cuñi si sa cuatu ra ndya cua quisi inga ra.

²⁰Ta saa ra i tasi ra Juan nu ndyaa ra Jesús, ta i catyí ra sihin ra: ¿Atu yoho cuu Cristo, ra cua zacacu sii ndi a cuatu ca ndi naquisi inga ra?

²¹Ta zuun ñi cuhva sa yucu ra cuan, i zanduvaha ra Jesús sii cuaha xaan ñiyívi cuhu, cuaha nuu cuehe, ta ñu ñoho tatyí cuihna. Ta cuaha xaan ñiyívi cuaa i nandyehe zacuu ra.

²²Tacuan ta i catyí ra Jesús sihin ra i tasi ra Juan: Cuahan ndo ta nacatyí ndo sihin ra Juan tandíhi sa i ndyehe ndo ta sa siñi ndo. Nacatyí ndo cuhva nandyehe ra cuaa, ta cuhva nacaca ra coxo, ta cuhva nduvaha ra tyahyu, ta cuhva nacuíni ra zoho, ta cuhva nandoto ñiyívi i sihi. Ta nacatyí ndo cuhva siñi ñiyívi ndahvi Tuhun Vaha, cuhva cua cacu ñu.

²³Ta catyí ndo sihin ra vatyí zii xaan cua cuñi ñiyívi tatu ma zaña ñu sa sino iñi ñu sii. Catyí ra Jesús sihin ra.

²⁴Ta sa yaha cuahan ra i tasi ra Juan, ta i quisaha ndaca tuhun ra Jesús sii ñiyívi, ta catyí ra: ¿Ñaa sa sindyehe ndo quívi i sahan ndo nu ityí xaan nu yoñi ñiyívi iyo? ¿Atu

sahan ndo vatyí cua ndyehe ndo minoo tuñii sa canda zacuu tatyí?

²⁵¿A atu sahan ndo vatyí cua ndyehe ndo sii minoo ra ñoho zahma vaha? Zoco ña tacuan vatyí ñiyívi ñoho zahma vaha xaan, iyo ñu vehe rey.

²⁶¿Atu yívi minoo ra cu profeta cuu sa sindyehe ndo? Zuun. Ta cahnu ca ra cuu ra ta ziquí tandíhi inga ra cahan tuhun i saha ra Ndyoo sii ra.

²⁷Zuun ra cuu ra sa cahan si tuhun nuu tutu ra Ndyoo nu i tyaa ra Isaías tyehen: “Yuhvi ra Ndyoo cua tasi sii minoo ra ityí nuu ca, ta cua zanduvaha ra cuhva iyo ñiyívi vatyí cua saa moo cuee ca, ta cua tyizoho ñu sa cohon.”

²⁸Ta catyí sihin ndo vatyí tandíhi rayii ra cacu, yoñi inga ca ra ñiñi ca ta ziquí ra Juan. Zoco ra luhlu ca, ra cahun nu ndyaca ñaha ra Ndyoo, cahnu ca ra ta ziquí ra Juan, ra zacoo ndutya sii ñiyívi. Catyí ra Jesús.

²⁹Ta tandíhi ñiyívi sa siñi sa cahan ra Jesús ta ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha, i zacahnu xaan ñu sii ra Ndyoo, ta nacoto ñu vatyí ndoo xaan sa zavaha ra Ndyoo. Sa yaha sicoo ndutya maa ñu i zacuu ra Juan.

³⁰Zoco ra fariseo ta ra maestro cuenda ley hebreo ñá cuñi ra quihin ra sa saha ra Ndyoo sii ra. Yucuan cuenda ñá cuñi ra coo ndutya ra.

³¹Ta i catyí ra Jesús sa cuenda ra: ¿Ñaa ñi cuhva quehin sihin ñiyívi iyo vityí? ¿Tañi yoo ñi sa caa caa ñu?

³²Caa ñu tañi sa ndyihí sa ndyaa nuyahví, ta cana saa si sii tahan si,

ta catyi si: “Tivi ndi cutu, ta ñá sata saha ndo. Ta sata ndi yaa tucuihya iñi, ta ñá sacu ndo.”

³³Tacuan iyo maa ndo vatyi ra Juan, ra i zacoo ndutya sii ñiyivi, i quisi ra ta ñá sasi vaha ra, ta ñá sihi ra vino. Ta catyi ndo vatyi ñoho minoo tatyí cuihna sii ra.

³⁴Ta ziqui i saa mi, ra i quisi ndya gloria. Ta sasi ta sihi. Ta catyi ndo vatyi tuhva xein coho ta cuahyi xein. Ta cuxaan ndo vatyi vaha ñiyivi cui sihin ra iyo cuatyí ta sihin ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha.

³⁵Ta catyi sihin ndo vatyi saha ra Ndyoo sa siñi tuñi maa ra sii ñiyivi sino iñi sii ra. Ta cua zañaha ñu sii maa ndo vatyi vaha sa siñi tuñi ra Ndyoo.

Sasi ra Jesús xita vehe minoo ra fariseo sa nañi Simón

³⁶Ta i cana minoo ra fariseo sii ra Jesús sa cua casi ra xita vehe ra. Ta cuahan ra Jesús vehe ra fariseo cuan, ta sicundyaa ra mesa.

³⁷Tacuan ta minoo ñaha zii iñi ñuu cuan i sito ña vatyi ndyaa ra Jesús vehe ra fariseo cuan, ta i quisi ña sihin minoo yutyí azetye vixi.

³⁸Ta i sicuñi ndyaa ña saha ra Jesús, ta i sacu xaan ña vatyi ndu-uu iñi ña cuatyí ña, ta i quisaha nacatya ña saha ra Jesús sihin ndutya nuu ña. Ta ziqui i zana-ityi ña saha ra sihin ixi xiñi ña. Ta sihi ña saha ra. Ta i saca ña azetye vixi cuan saha ra.

³⁹Ta cuhva sa ndyehe ra Simón tacuan, ta i sica iñi ra: “Tatu ndisa vatyi minoo ra profeta cuu ra ya, cua nacoto ra yozo caa iyo ñaha sa tiin sii ra vatyi iyo xaan cuatyí ña.”

⁴⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ra Simón: Simón, iyo minoo tuhun cuñi nacatyi suhun. Ta i catyi ra Simón: Vaha, maestro. Nacatyun sihin.

⁴¹Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Sicoo minoo ra, ta uu tahan ra i sitavi sii ra. Minoo ra tavi ra ohon ziendu denario (tañi ohon mil peso cuu si). Ta inga ra tavi ra uu xico usi ñi denario (tañi ohon ziendu peso ñi).

⁴²Ta nduu tahan ra cuan, ñá cuu tyiyahvi ra sa tavi ra. Ta ra sa saha noo xuhun cuan, zaha ra tucahnu iñi sii nduu tahan ra, ta ñá tyiyahvi ca ra sii ra. Ta vityi catyun, Simón, ¿ndya ra cua cuñi ca sii ra sa saha noo cuan? Catyi ra Jesús.

⁴³Ta i nacahan ra Simón ta catyi ra: Ra sa cuaha ca tavi cuan. Catyi ra. Tacuan ta i catyi ra Jesús: Ndisa sa cohon.

⁴⁴Ta ziqui i nandyehe ra Jesús sii ñaha cuan, ta i catyi ra sihin ra Simón: Ndyehun sii ñaha ya. Yuhvi i quihvi vehun, ta ñá sohon ndutya ndoo sehi. Zoco maa ña i nacatya ña sehi sihin ndutya nuu ña, ta zana-ityi ña sihin ixi xiñi ña.

⁴⁵Yoho ñá suhun xiti. Zoco ndya cuhva ndya quihvi ihya ta ñá zaña maa ña sa sihi ña sehi.

⁴⁶Ñá tyuhun azetye xiñi. Zoco ihya ñaha i tyihi azetye vixi sehi.

⁴⁷Yucuan cuenda catyi suhun, Simón, vatyi vazú cuaha xaan cuatyí ña iyo, zoco sa zehi tucahnu iñi sii ña tandihí si. Yucuan cuenda cuñi xaan ña sii. Inga ñiyivi sa zuhva ñi cuatyí ñu iyo, zuhva ñi zehi tucahnu iñi sii ñu, ta zuhva ñi cuñi ñu sii.

⁴⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ñaha cuan: Sa ndasi cuatyun. Catyi ra.

⁴⁹Tacuan ta inga ra yucu mesa sihin ra, i quisaha sica iñi ra sihin añima ra: “¿Yoo ra cuu ra ya vatyí zandasi tucu ra cuatyí ñiyivi?”

⁵⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ñaha cuan: Cuahan vityi, sa cacun vatyí sino iñun. Cuahan sihin sa vaha.

Ñuzihi sa tyindyee sii ra Jesús

8 Yaha cuan ta cuee ca ta cuahan ra Jesús tahan tahan ñuu nahnu ta ñuu ndyihi. I cahan ra Tuhun Ndyoo nuu ñiyivi. Ta i zacoto ra sii ñu Tuhun Vaha, cuhva cuñi ra Ndyoo cundyaca ñaha ra sii ñu. Ta ndihi sa usi uu tahan ra i casi ra sihin ra.

²Ta cuahan tucu ñu zihí sihin ra. Maa ñu cuu ñu i zanduvaha ra ta cuhu ñu a i ñoho tatyí cuihna sii ñu ta i tava ra. Ta cuahan ña María minoo ñaha ñuu Magdala sihin ñu. I siñoho usa tahan tatyí cuihna sii ña, ta nduvaha ña.

³Ta cuahan tucu ña Juana, ñazihí ra Chuza. Minoo ra cu tyiño sa cuenda ra rey Herodes cuu maa ra. Ta cuahan ña Susana ta cuaha xaan ca ñu cuahan. Ta i tyindyee ñu sii ra Jesús sihin xuhun ñu.

Cahan ra Jesús ziquí minoo cuhva, cuhva ra tasi

⁴Cuaha xaan ñiyivi i quita sa ziin ziin ñuu, ta titahan ñu vatyí cua tyizoho ñu sa cahan ra Jesús. Ta i cahan ra sihin ñu ziquí minoo cuhva ta catyi ra:

⁵Cuahan minoo ra nu iyo tyiño ra vatyí cua quití ra siti trigo nu ñuhu ra. Ta cuhva sa quití ra sii si, zuhva

si canacoyo si ityi. Ta i sañi ñiyivi sii si, ta i sasi zaa sii si.

⁶Ta zuhva siti cuan, i canacoyo si nu yaxi ñoho ñuhu vatyí ñoho xaan yuu. Ta quivi i caña si, i na-ityi si vatyí ña coco caa ñuhu ta i cumañi ndutya sii si.

⁷Ta zuhva siti cuan, i canacoyo si ticui iñu. Ta i caña si sisi iñu, zoco i zahvi iñu sii si. Ta ñá saha si siti si.

⁸Ta zuhva ca siti cuan, i canacoyo si nu vaha ñuhu, ta saha xaan si siti si. Iyo si saha si minoo ziendu siti si. Catyi ra Jesús. Ta sa yaha cahan ra tuhun cuan, i cana saa ra, ta i catyi ra: Tatu siñi ndo, cuiñi ndo sa quehin. Catyi ra.

⁹Tacuan ta i ndaca tuhun ra i casi ra sii ra ñaa cuñi si catyi si cuhva cahan ra sihin ñiyivi.

¹⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Saha ra Ndyoo sa coto maa ndo tuhun xehe sa cuenda cuhva ndyaca ñaha maa ra. Zoco sihin inga ñiyivi, maa ñi sihin minoo cuhva quehin vatyí cua ndyehe ñu, zoco ma nacoto ñu ñaa sa ndyehe ñu. Cua cuiñi ñu, zoco ma cutuñi iñi ñu.

¹¹Ihya cuu cuhva cuñi si catyi si: Siti cuan cuu tañi Tuhun Ndyoo.

¹²Ta tañi sa canacoyo siti cuan ityi, tacuan iyo minoo ityi ñiyivi siñi Tuhun Ndyoo. Ta saa cuihna, ta quindyaa ra sii si sisi añima ñu coto cua sino iñi ñu ta cacu ñu.

¹³Ta tañi sa canacoyo siti nu ñoho xaan yuu iyo inga ityi ñiyivi sa siñi Tuhun Ndyoo. Ziñ xaan cuñi ñu sihin si zuhva ñi quivi, zoco ña quihvi vaha si añima ñu. Ta ña naha cua sino iñi ñu. Tatu cua quisi minoo tundoho ziquí ñu a cuxaan ñiyivi sihin ñu sa cuenda Tuhun Ndyoo, yatyí xaan cua zaña ñu sii si.

¹⁴Ta inga ñiyivi cuu tañi sa canacoyo siti nu ndyaa iñu. Siñi ñu Tuhun Ndyoo, zoco sica xaan iñi ñu inga tuhun, tuhun sa iyo ñuu ñiyivi. Sica iñi ñu tuhun sa nducuca ñu ta cuhva cua cuzii iñi ñu ñuu ñiyivi ya. Ta ma zatyino vaha Tuhun Ndyoo sihin ñu.

¹⁵Zoco tañi siti canacoyo nu vaha ñuhu, tacuan iyo inga ñiyivi. Ndoos xaan iyo ñu, ta vaha xaan aña ñu. Siñi ñu Tuhun Ndyoo, ta zavaha ñu sii si. Ta cundyee xaan iñi ñu. Ta cuaha xaan sa vaha zavaha ñu cuhva catyi Tuhun Ndyoo.

Cuhva sii minoo lámpara

¹⁶Tatu tyaa ñiyivi minoo lámpara sisi vehe ñu, ma tyihii ñu sii si xu sito a inga nu xehe. Ña tacuan vaty tyaa ñu sii si nu zucu vaty tacuan ta ndundisi sisi vehe, ta cuu ndyehe ñiyivi quihvi sisi vehe.

¹⁷Ta tañi lámpara tatu ñoho xehe si, tacuan iyo cuhva zacuehi sii ndo vityi. Zoco cua coo quivi ta cua cuiñi ñiyivi nacahnu ñuu ñiyivi cuhva zacuehi ihya.

¹⁸Yucuan cuenda coto vaha ndo sii ndo sihin sa siñi ndo vaty tatu tyaa ndo yahvi sa quehin, cuaha ca cua zacuehi sii ndo. Zoco tatu ma tyizoho ndo cua quindyeyi ndya cuhva ndya sa zuhva ñi sa sica iñi ndo vaty sa cutuñi iñi ndo.

Zihii ra Jesús ta yañi ra

¹⁹Tacuan ta i saa zihii ra ta yañi ra Jesús, zoco ñá cuu quihvi ñu nu ndyaa ra vaty tuu xaan ñiyivi.

²⁰Ta i zacoto ñiyivi yucu yucuan sii ra ta catyi ñu: Zihun ta yañun, nandyaa ñu sata vehe, ta cuiñi ñu cahan ñu suhun.

²¹Ta i nacahan ra Jesús, ta catyi ra: Ñiyivi sa cuu zihii ta yañi cuu ñu siñi Tuhun Ndyoo ta zavaha ñu sii si.

Zacutaxi ra Jesús taty ta ndutya

²²Minoo quivi i quihvi ra Jesús minoo barco sihin ra i casi ra. Ta i catyi ra sihin ra: Coho yo inga siyo miñi. Ta cuahan ra sihin barco cuan.

²³Ta cuhva sa cuahan ra mahñu miñi cuan, ta quixi ra Jesús. Ta sicava minoo taty cahnu xaan. Ta quihvi ndutya sisi barco. Ta i situ tu, ta i quisaha ndyee tu.

²⁴Ta i zandoyo ra sii ra Jesús ta catyi ra: ¡Maestro! ¡Maestro! ¡Sa cuñi cunaa yo! Catyi ra. Ta i nduvita ra Jesús, ta i cahan ra sihin taty ta sihin ndutya, ta i cutaxi si.

²⁵Ta i catyi ra sihin ra yucu sihin ra: ¿Ñacu ña nii iñi ndo? Catyi ra. Zoco ra cuan, yuhu xaan ra, ta iyo xaan i cuñi ra. Ta i quisaha ndaca tuhun ra sii ra tahan ra: ¿Yoo ra cuu ra ya? vaty cuhva ndya taty ta cuhva ndya ndutya ta tyaa si yahvi sii ra.

Minoo ra ñoho taty cuihna

²⁶Tacuan ta i saa ra Jesús nu cu si Gadara sa ndyaa inga siyo miñi cahnu sa nañi Galilea.

²⁷I quita ra Jesús barco, ta i tuhva minoo ra ñuu cuan sii ra. Sa naha xaan ñoho taty cuihna sii ra, ta ña ñoho ra zahma ra, ta ña ndyaa ra vehe ra. Sica noo ñi maa ra nu ñaña.

²⁸⁻²⁹Ta tuhva taty ña vaha cuan tiin sii ra, ta yucuan cuenda sihñi ñu cadena ndaha ra ta saha ra vaty ma cuu cuhun ra. Zoco i sahnua ra cadena

sihin fuerza sa saha tatyí ña vaha cuan sii ra, ta i zacono tatyí cuan sii ra ndya nu yoñi ñiyivi iyo. Ta cuhva sa ndyehe ra sii ra Jesús, i sicuñiñi siti ra nuu ra, ta i cana saa ra, ta catyi ra: ¿Ñaa sa cuñun sihin mi, Jesús? Moo cuu zehe Ndyoo ra cahnu ca. Sa ndyoo ñi ma zandyehun tundoho sii. Tacuan i catyi ra vatyí sa catyi ra Jesús sihin tatyí cuihna vatyí naquita si sisi añima ra.

³⁰Ta ziqui i ndaca tuhun ra Jesús sii ra: ¿Ñaa nañun? Ta tatyí cuan nacahan si ta catyi si: Nañi Legión. Tacuan catyi tatyí ña vaha cuan vatyí cuaha xaan si ñoho sii ra.

³¹Ta i sica tatyí ña vaha cuan tumañi iñi sii ra Jesús sa ma zacuhun ra sii si sisi minoo xahva cono xaan nu ma cuu quita si.

³²Ta sica tatyí ña vaha cuan sii ra Jesús vatyí nacuhva ra sa quihvi si sisi quini vatyí yucu xaan ti yucuan. Ta i saha ra Jesús sa quihvi si sisi quini cuan.

³³Ta i quita tatyí ña vaha cuan sii ra ndahvi cuan, ta i quihvi si sisi quini cuan. Ta ñihi xaan i cacono quini cuan nu iñi noo yuhu miñi. Ta i sihi tandihi ti sisi ndutyá.

³⁴Ta cuhva sa ndyehe ra zacuenda quini cuan sa tahan ti, i sino xaan ra, ta i nacatyí ra sihin ñiyivi sa ndyehe ra sisi huhu ta sisi ñuu.

³⁵Ta i quita coyo ñiyivi vatyí cua ndyehe ñu ñaa sa cuu, ta i saa ñu nu ndyaa ra Jesús. Ta i ndyehe ñu sii ra sa quita tatyí cuihna cuan. Nandyee ra nuu ra Jesús. Sa ñoho ra zahma ra, ta sa nduvaha cuñi xiñi ra. Ta i yuhu xaan ñu.

³⁶Ta ñiyivi i ndyehe, i nacatyí ñu sihin inga ñu cuhva i quita tatyí ña vaha sii ra ta i nduvaha ra.

³⁷Tacuan ta cuaha xaan ñiyivi nacahnu Gadara i catyi ñu sihin ra Jesús vatyí nacuhun ra vatyí i yuhu xaan ñu sa cuenda cuhva i zavaha ra sihin tatyí cuihna cuan. Ta i nandihvi ra Jesús sisi barco.

³⁸Ta ra sa quita tatyí cuihna cuan, i sica ra sii ra Jesús sa cahun ra sihin ra, zoco i catyi ra Jesús sihin ra:

³⁹Cuanuhun ndya vehun. Ta nacatyun sihin ñiyivi suun ñaa sa i zavaha ra Ndyoo suhun, cuhva sa cahnu xaan i tyindyee ra suun. Ta cuahan ra cuan, ta i nacatyí ra nacahnu ñuu ra cuhva sa cahnu xaan i zavaha ra Jesús sihin ra.

Nduvaha zehe ra Jairo, ta i tiin minoo ñaha yuzahma ra Jesús

⁴⁰Ta quivi sa nasaa ra Jesús inga siyo miñi, cuaha xaan ñiyivi ndatu sii ra. Ta zii xaan cuñi ñu vatyí nasaa ra.

⁴¹Tacuan ta i saa minoo ra sa nañi Jairo. Minoo ra cu tyiño cuenda vehe ñuhu ñuu cuan cuu ra. Ta i sicuñiñi siti ra nuu ra Jesús, ta i sica xaan ra tumañi iñi sii ra sa cahun ra sihin ra ndya vehe ra.

⁴²Vatyí minoo tuhun ñi zehe ra iyo. Usi uu cuiya ña, ta sa cuñi cuu ña sihin cuehe. Ta cuahan ra Jesús vehe ra cuan. Ta i sindyico cuaha xaan ñiyivi sii ra. Ñihi xaan i catyihi ñu sii ra.

⁴³Ta ticui ñiyivi cuan ñoho minoo ñaha huhu. Sa usi uu cuiya sa huhu ña cuehe sa cuu ña niñi. Cuaha xaan médico i zacuu tata sii ña. I zanaa ña tandihi cuii sa iyo sii ña. Zoco ñá nduvaha ña sihin huhu zavaha médico.

⁴⁴Ta i quisi ña ityi sata ra Jesús zava mahñu ñiyivi cuan, ta i tiin ña yuzahma ra. Ta zuun ñi caa cuhva cuan i sicuita niñi ña.

⁴⁵Ta i catyi ra Jesús: ¿Yoo sa tiin sii? Ta tandihi ñiyivi cuahan sihin ra catyi ñu vatyi yivi maa ñu. Ta ra Pedro ta inga ra ndihi sihin ra Jesús i catyi ra: Maestro, tuu xaan ñiyivi cuahan suhun, ta catyih i ñu suun. ¿Ta ñaa cuenda ndaca tuhun yoo sa tiin suun?

⁴⁶Zoco i catyi ra Jesús: Iyo minoo ñiyivi i tiin sii, vatyi tuu iñi vatyi cuahan zuhva tundyee iñi sii.

⁴⁷Ta sa sito ñaha cuan vatyi ma cuu tyixehe ña, ta i quisaha nihi ña vatyi yuhu xaan ña. Ta i sicuñi siti ña nuu ra Jesús. Ta ityi nuu tandihi ñiyivi i nacatyi ña sihin ra ñaa cuenda i tiin ña sii ra ta yozo caa i nduvaha ña sa zuun ñi caa cuhva cuan.

⁴⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ña: Zih i, i nduvohon vatyi i sino iñun sii. Cuahan sihin sa vaha. Catyi ra.

⁴⁹Ñi ñi sa cahan ra Jesús tuhun ya, ta i quisi minoo ra iyo vehe ra Jairo cuan. Ta i catyi ra sihin ra Jairo: Sa sihi zehun. Ma zayanga con sii ra maestro ya.

⁵⁰Ta sa siñi ra Jesús tuhun cuan, i catyi ra: Ma yuhun. Sino iñun ta cua nduvaha ña.

⁵¹Ta sa saa ra Jesús vehe ra Jairo, ñá saha ra quihvi ñiyivi, maa ñi ra Pedro ta ra Jacobo ta ra Juan ta ra Jairo, zutu ña, sihin ñazih ra.

⁵²Ta i sacu xaan tandihi ñiyivi vatyi i sihi ña, zoco i catyi ra Jesús: Ma vacu ndo. Ñá sihi ña. Quixi ña.

⁵³Ta i sacu ndyaa ñu sii ra vatyi sito ñu vatyi sa sihi ña.

⁵⁴Tacuan ta i tiin ra Jesús ndaha ña nahlu cuan, ta i catyi ra sihin ña: Ñaha luhlu, nduviton.

⁵⁵Ta i nandihvi añima ña, ta zuun ñi caa cuhva cuan i nduvita ña. Ta i catyi ra sihin ñu nacuhva ñu sa casi ña.

⁵⁶Iyo xaan i cuñi zutu ña ta zih i ña, zoco nihi xaan i saha ra tyiño sii ñu sa ma nacatyi ñu nu sihin minoo ñiyivi cuhva i cuu.

Tasi ra Jesús sii sa usi uu tahan ra i casi ra vatyi cua nacatyi ra Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi

9 I zandu-iin ra Jesús sii sa usi uu tahan ra i casi ra, ta i saha ra tundyee iñi sii ra vatyi cua tava ra taty ña vaha, ta cua zanduvaha ra sii ñiyivi cuhu.

²Ta i tasi ra sii ra sa cahan ra Tuhun Ndyoo, ta cua nacatyi ra sihin ñiyivi cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo. Ta cua zanduvaha ra sii ñiyivi cuhu.

³Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ñahñi sa cuizo ndo ityi cuhun ndo. Ma cuñaa ndo numinoo tutatu, ta numinoo yiti, ta nu sa casi ndo. Ma cuizo ndo xuhun. Ndihi ñoho ñi ndo zahma ndo cuhun ndo, ta ma cuizo ndo inga.

⁴Tatu saha ñiyivi minoo vehe cundyaa ndo, yucuan ndoo ndo ndya cua cuhun ndo inga ñuu.

⁵Ta tatu saa ndo minoo ñuu ta ña cuñi ñiyivi tyizoho ñu sa cahan ndo, quita ndo ñuu cuan. Naquizi ndo saha ndo vatyi ma cuhun nu ñiyaca ñuu cuan sihin ndo. Tacuan ta cua coto ñiyivi vatyi i zavaha ñu sa ña vaha sihin ndo. Tacuan i catyi ra Jesús.

⁶Ta i quihin ra ityi cuahan ra tahan tahan ñuu. I nacatyí ra Tuhun Vaha sihin ñiyívi, ta nacahnu i zanduvaha ra sii ñu cuhu.

**Cuñi ra rey Herodes coto
ra yoo ra cuu ra Jesús**

⁷Ra Herodes i cuu ra ndyaca ñaha nacahnu Galilea. Ta i ñihi ra tuhun sa cuenda tandíhi sa zavaha ra Jesús. Ta ñá ñihi vaha ra cuhva yoo ra cuu ra Jesús vatyí zuhva ñiyívi i catyí ñu vatyí ra Juan cuu ra ta i nandoto ra.

⁸Ta inga ñiyívi i catyí ñu vatyí ra Elías cuu ra Jesús. Ta inga ñu i catyí ñu vatyí i nandoto minoo ra profeta.

⁹Zoco i catyí ra Herodes: Zuun ñi mi i tava tyiño sii ra sahdya yuu zucu ra Juan. ¿Ta yoo ra cuu ra siñi xein tuhun vityí? Ta i cuñi xaan ra Herodes ndyehe ra sii ra Jesús.

**Cuhva i saha ra Jesús sa
casi ohon mil rayii**

¹⁰Ta i nasaa coyo ra apóstol, ta i nacatyí ra sihin ra Jesús tandíhi sa i zavaha ra. Tacuan ta i quihin ra Jesús sii ra ta cuahan ra sihin maa ñi maa ra ityi ñuu Betsaida.

¹¹Zoco i sito ñiyívi, ta sindyico tuu xaan ñu sii ra, ta i cahan vaha ra sihin ñu sa cuenda cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo. Ta i zanduvaha ra sii ñiyívi cuhu.

¹²Ta sahiñi i tuhva ra i casi ra sii ra, ta i catyí ra sihin ra Jesús: Catyun sihin ñiyívi nacuhun ñu tandíhi ñuu, tandíhi cuadria sa ndyaa yatyí ñi cuzata ñu sa casi ñu ta cuzu ñu vatyí ñahñi maa sa iyo ihya.

¹³Zoco i catyí ra Jesús sihin ra: Cuhva maa ndo sa casi ñu. Ta i catyí ra sihin ra Jesús: Ñahñi maa sa cumi ndi ihya, ohon tahan ñi pan ta uu tahan ñi tyiyaca. ¿A tu sica iñun sa cuu zata ndi sa casi tandíhi ñu ya? Catyí ra.

¹⁴Vatyí tañi ohon mil rayii yucu yucuan. (Ta ziin ñu zihí ta sa ndyihí.) Ta i catyí ra Jesús sihin ra i casi ra: Catyí ndo sihin ñu vatyí nacundyaa ñu. Uu xico usi tahan ñu sa minoo minoo ityi ñu.

¹⁵Ta tacuan i sicundyaa ñu i zacuu ra.

¹⁶Ta ziqui i quihin ra Jesús sa ohon tahan pan ta uu tahan tyiyaca, ta i nandyehe ndaa ra ityi andívi, ta i saha ra tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo. Ta i sahnun dyihí ra pan ta tyiyaca cuan. Ta i nducuaha si. Ta i saha ra sii si sii ra i casi ra vatyí cua zasa ra sii si sii ñiyívi.

¹⁷Ta i sasi tandíhi ñu, ta i ndaha xaan iñi ñu. Ta ziqui i zanacutu ñu usi uu tahan tyica sihin yiqui pan sa nandoo ta tyiyaca cuan.

**Nacatyí ra Pedro vatyí ra Jesús
cuu ra cua zacacu sii ñiyívi**

¹⁸Minoo quiví i quita ziin ra Jesús sihin ra i casi ra minoo nu taxi ñi, ta i sica tahvi ra Jesús sii ra Ndyoo. Ta yaha cuan ta ziqui i ndaca tuhun ra sii ra ndíhi sihin ra ta catyí ra: ¿Yoo ra cui, catyí ñiyívi?

¹⁹Ta i nacahan ra ta catyí ra: Iyo ñu catyí ñu vatyí ra Juan, ra i zacoo ndutya quiví cuan cuun. Ta inga ñu catyí vatyí ra Elías cuun. Ta inga tucu ñu catyí vatyí i nandoto minoo profeta, ta zuun ra cuan cuun. Catyí ñu.

²⁰Tacuan ta i ndaca tuhun ra Jesús sii tandihí ra ta catyi ra: ¿Ta yoo ra cui catyi maa ndo? Ta i nacahan ra Pedro ta catyi ra: Yoho cuu ra Cristo. Zehe ra Ndyoo.

Nacatyí ra Jesús yozo caa cua cuu ra

²¹Ta i nacatyí ra Jesús sihin ra i casi ra vatyí ma nacatyí ra tuhun cuan sihin numinoo ñiyívi.

²²Ta i catyi ra: Cuaha xaan tundoho cua ndyehe ra i quisi ndya gloria. Cua cuxaan ra mandoñi ta ra zutu nahnu ta ra maestro cuenda ley hebreo sihin ra. Ta cua cahñi ra cuan sii ra. Ta sa cu uñi quívi cua nandoto ra.

²³Ta i catyi ra Jesús sihin tandihí ra: Tatu iyo ra cuñi ra cundyico ra sii, nazama ra cuhva iyo ra. Ta ma zacahnu ra sii ra. Ta nandyehé ra tundoho sa cuenda mi. Ta nazavaha ra cuhva zavehi.

²⁴Tatu ña cuñi ñiyívi sa cuu ñu sa cuenda Tuhun Ndyoo, cua cuu ñu. Ta cua cuhun ñu andyaya. Ta ma cundito ñu sihin ra Ndyoo. Zoco tatu cua cuu ñiyívi sa cuenda mi a sa cuenda Tuhun Ndyoo, cua cundito ñu sihin ra Ndyoo.

²⁵¿Ñaa sa ñihí ñiyívi sa zahacanaa ñu tandihí sa iyo ñuu ñiyívi ta quívi cua cuu ñu ndaha cua naa ñu?

²⁶Tatu iyo ra cahan nuu sa cuenda mi a sa cuenda Tuhun Ndyoo, tacuan tucu cua cucahan nuí sihin ra. Vatyí ra i quisi ndya gloria cui, ta cua quisi tuqui sihin ángel. Ta cua ndyehe ñiyívi vatyí cahnu xaan cuu Zuti.

²⁷Ta sa ndisa cuii catyi sihin ndo vatyí iyo zuhva ra yucu ihya, ma

cuu ra ndya cuhva ndya cua ndyehe ra cuhva cua cundyaca ñaha ra Ndyoo.

Cuhva i zama ra Ndyoo cuhva caa ra Jesús minoo saha

²⁸I yaha tañi uña quívi sa yaha catyi ra Jesús cuhva cuan. Ta ziqui i ndaa ra Jesús xiñi minoo yucu cua cahan ra sihin ra Ndyoo, ta cuahan ra Pedro ta ra Juan ta ra Jacobo sihin ra.

²⁹Ta cuhva sa sica tahvi ra sii ra Ndyoo, ta i zama cuhva caa nuu ra, ta i nducuisi xaan zahma ra ta xiño xaan si.

³⁰Ta i quituu uu tahan ra natuhun sihin ra. Minoo ra cuu ra ra Moisés, ta inga ra cuu ra ra Elías. (Ra i sihi ta sa naha cuu nduu tahan ra cuan.)

³¹Ndisi xaan nu siyucu ra, ta i cahan ra tuhun yozo caa cua cuu ra Jesús ñuu Jerusalén.

³²Ta ra Pedro ta ra tahan ra cuñi xaan ra cuzu ra, zoco ñá quixi ra vatyí ndyehe ra sa ndisi xaan nu nandyaa ra Jesús sihin sa uu tahan ra nandyaa sihin ra.

³³Ta cuhva sa cuahan ra yucu sihin ra Jesús, i catyi ra Pedro sihin ra Jesús: Maestro, vaha xaan yucu yo ihya. Nazavaha ndi uñi tahan vehe tyiyahva, minoo cuenda moo, ta minoo cuenda ra Moisés, ta minoo cuenda ra Elías, catyi ra. Zoco ñá sito ra Pedro ñaa tuhun cahan ra.

³⁴Ta cuhva sa cahan ra Pedro tacuan ta i noo minoo vico ta ndaha tyazi si sii tandihí ra. Ta i yuhu xaan ra sa quihvi ra sisi vico cuan.

³⁵Ta sisi vico cuan i siñi ra minoo nduzu sa catyi: Ra ihya cuu Zehi.

Cuñi xein sii ra. Cuiñi ndo sa cahan ra.

³⁶Ta sa yaha cahan nduzu cuan, tuhun cuan, ta i ndyehe ra ndihi sihin ra Jesús vatyí ña ndyaa ca inga ra cuan sihin ra Jesús. Maa tuhun ñi ca maa ra. Ta i sicumi xehe ra tandihi sa i ndyehe ra, ta sisi quivi cuan ñá nacatyí ra sihin numinoo ñiyivi.

**Zanduvaha ra Jesús sii minoo
ra luhlu sa ñoho tatyí cuihna**

³⁷Ta inga quivi cuhva sa noo ra yucu cuan, cuaha xaan ñiyivi i zatahan sii ra Jesús.

³⁸Ta minoo ra ñoho ticui ñiyivi cuan i cana saa ra ta catyí ra: Maestro, sica xein tumañi ñi suun sa cua ndyehun sii zehi vatyí minoo tuhun ñi zehi iyo.

³⁹Ñoho minoo tatyí cuihna sii ra, ta ndya vaha ñi cuhva nduxaan si sii ra. Ta sacú saa ra, ta zanduva si sii ra nu ñuhu, ta saa tiñi yuhu ra. Ña zaña si sii ra, ta zañicuehe si sii ra.

⁴⁰Sa catyí vatyí natava ra i casi moo sii si, zoco ñá cuu sii ra.

⁴¹Ta i nacahan ra Jesús, ta catyí ra (sihin tandihi ñiyivi): Ndoho cuu ñiyivi ña sino ñi. ¿Yozo tahan ca quivi cua ndoi sihin ndo ta ziqui cua sino ñi ndo? Ma cundyee ñi cundyei sihin ndo naha xaan ca. Sa naha xaan cundyee ñi sihin ndo. Ta ndyaca sii zehun ihya.

⁴²Ta cuhva sa vasi ra luhlu cuan, i zanduva tatyí cuihna cuan sii ra ta quiñi xaan i tahan ra. Ta xaan xaan i cahan ra Jesús sihin tatyí ña vaha cuan. Ta i zanduvaha ra sii ra luhlu

cuan, ta ziqui i nacuhva cuenda ra sii ra sii zutu ra.

⁴³Ta iyo xaan i cuñi tandihi ñiyivi vatyí cahnu xaan cuu tundyee ñi maa ra Ndyoo.

**Zacoto tucu ra Jesús inga
saha cuhva cua cuu ra**

Ñi ñi sa iyo xaan cuñi tandihi ñiyivi sihin sa zavaha ra Jesús ta i quisaha catyí ra sihin ra i casi ra:

⁴⁴Tyizoho vaha ndo sa quehin vatyí cua xico minoo ra sii ra i quisi ndya gloria. Ta cua tiñ ñiyivi sii. Catyí ra Jesús.

⁴⁵Zoco, ñá cutuñi ñi ra ñaa tuhun cahan ra. Ta ñá nacatyí ra Jesús sihin ra ñaa cuñi si catyí si. Ta yuhu ra ndaca tuhun ra sii ra Jesús ñaa tuhun cahan ra.

¿Yoo ra cuu ra ñiñi ca?

⁴⁶Tacuan ta i quisaha natuhun tahan xaan ra i casi ra Jesús sa cuenda cuhva yoo ra cuu ra ñiñi ca sii ra.

⁴⁷Ta i sito ra Jesús ñaa sa sica ñi ra cuan sihin aña ra. Ta i quihin ra sii minoo ra luhlu, i sañi ndyaa ra sii ra ii siyo xiin ra.

⁴⁸Ta i catyí ra sihin ra ndihi sihin ra: Tatu zavaha ñiyivi sa vaha sihin minoo ra luhlu sa cuenda mi, tañi sihin mi zavaha ñu sa vaha cuu si. Ta tatu zavaha ñiyivi sa vaha sihin mi, zavaha ñu sa vaha sihin Zuti. Ta ra sa luhlu ca zaha maa ndo tuhun, yucuan ra cuu ra cahnu ca ityí nuu ra Ndyoo. Ta ra sa cahnu ca cuñi ndo, yucuan ra cuu ra luhlu ca ityí nuu ra Ndyoo. Catyí ra Jesús.

Tatu ña cahan ñiyivi ndya vaha ñi sii yo, tyindyee ñu sii yo cuhva cuan

⁴⁹Tacuan ta i catyi ra Juan:

Maestro, i ndyehe ndi minoo ra tava tatyí cuihna sihin zivi moo, zoco yivi ra tahan ndi cuu ra. Ta i catyi maa ndi sihin ra vatyí ma zavaha ra tacuan.

⁵⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ña vaha sa ñá saha ndo. Vatyí tatu ña cahan ñiyivi ndya vaha ñi sii yo, tyindyee ñu sii yo.

Catyí ra Jesús vatyí ña vaha cuhva sica iñi ra Jacobo ta ra Juan

⁵¹Ta sa cuñi saa quivi cunanuhu ra Jesús ndya gloria, ityi i quisi ra. Yucuan cuenda cuñi ra Jesús cahun ra ñuu Jerusalén nu cua cuu ra. Ta i quihin ra ityi cuahan ra.

⁵²Ta i tasi ra tyiño ityi nuu ca nu cuahan ra, ta i quihvi ra i tasi ra minoo ñuu nu cu si Samaria vatyí cua nducu ra minoo nu cua quitatu ra Jesús.

⁵³Ta ñá saha ra samaritano sa cundyaa ra Jesús ñuu ra vatyí cuahan ra Jerusalén. (Ta ña cuu ndyehe ñiyivi samaritano sii ñiyivi ñuu Jerusalén.)

⁵⁴Ta cuhva sa sito ra Jacobo ta ra Juan vatyí ñá saha ra samaritano sa cundyaa ra ñuu ra ta i cuxaan ra ta catyi ra: Tata, ¿atu cuñun vatyí zavaha yo cuhva i zavaha ra Elías ta sa naha? Cuu caca yo sii ra Ndyoo nazaquisi ra ñúhu ziqui ñiyivi Samaria, ta cua cayu tandíhi ñu. Catyi ra.

⁵⁵Zoco xaan xaan i cahan ra Jesús sihin ra ta catyi ra: Taxi ñi ndo. Ña cutuñi iñi ndo ñaa tyiño vasi.

⁵⁶Ra i quisi ndya gloria cui, ta ña vasi zanei sii ñiyivi, vasi zacaqui sii ñu. Catyi ra. Ta ziqui cuahan coyo ra inga ñuu.

Ñu cuñi cundyico sii ra Jesús

⁵⁷Ta cuhva sa cuahan ra ityi, i catyi minoo ra sihin ra Jesús: Tata, cuñi cundyique suun vazu ndya ndya maa cuohon.

⁵⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Atu ndison? vatyí yuhvi, ñahñi sa iyo sii. Iyo vehe ñicuii, ta iyo taca zaa. Zoco ra i quisi ndya gloria ñahñi vehe ra iyo.

⁵⁹Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin inga ra: Cundyicon sii. Zoco i catyi ra cuan: Tata, cuatro ndya nacuu zuti, ta ziqui cua cundyique suun.

⁶⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ña vaha sa ñoho xaan iñun tuhun ñiyivi suun. Natihi ñiyivi ña sito sii ra Ndyoo sii tahan sihi sihin ñu sisi ñuhu, zoco yoho cuahan ta nacatyun sihin ñiyivi cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo.

⁶¹Tacuan ta ziqui i catyi inga ra sihin ra Jesús: Tata, cua cundyique suun, zoco cuhvon sa cunuhu xihne cua naquehin sihin ñiyivi sii.

⁶²Zoco i catyi ra Jesús sihin ra: Yoo ra quisaha zatyíño ra tyiñe ta ndu-uu iñi ra, ma cuu quihvi ra nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

Tasi ra Jesús sii uñi xico usi tahan ra cua nacatyí Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi

10 Sa yaha cuan ta ziqui i casi ra Jesús uñi xico usi tahan ca ra. Ta i tasi ra sii ra ityi nuu ra. Uu uu ra cuahan tandíhi ñuu ta tandíhi ityi nu cua cahun ra Jesús cuee ca.

²Ta i catyi ra sihin ra: Tañi minoo itu cahnu xaan, tacuan iyo tyiño zavehi. Zoco ña cuaha muzu iyo. Yucuan cuenda caca ndo sii ra Ndyoo natasi ca ra muzu vatyi cua tyindyee ra sihin tyiño, ta cua nacatyi tucu ra Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi.

³Cuahan ndo ta ma naa iñi ndo vatyi tañi mvee ticatyi lee cuu ndo, ta tasi sii ndo nu yucu xaan ina nduvahu.

⁴Ta ma cuizo ndo xuhun nu sa quihhi xuhun ndo a inga ndisa ndo. Zanumi ndo, ta ma cucuee xaan ndo ityi sa natuhun ndo sihin ñiyivi.

⁵Ta yoo sii vehe saa ndo, sa xihna ñi catyi ndo: “Nacoo sa taxi sa saha ra Ndyoo sii ndo.” Catyi ndo.

⁶Ta tatu ndisa vatyi iyo ñiyivi vaha vehe cuan, cua ndoo sa vaha sihin ñu. Zoco tatu yoñi ñu vaha añima, ma ndoo sa vaha sihin ñu.

⁷Ta minoo ñi vehe nu cua saa ndo, yucuan ndoo ndo. Casi ndo ta coho ndo ñaa sa saha maa ñu sii ndo. Vatyi minoo ra zatyño, iyo cuhva sii ra sa ñihi ra sa casi ra. Ta ma quita ndo vehe nu ndyaa ndo ta cundyaa ndo ziin ziin vehe.

⁸Ta ñaa ñi maa ñuu saa ndo, tatu vaha cahan ñu sihin ndo, casi ndo ñaa sa cua cuhva ñu sii ndo.

⁹Zanduvaha ndo sii ñiyivi cuhu ñuu cuan, ta catyi ndo sihin ñiyivi: “Sa cuñi saa cuhva cundyaca ñaha ra Ndyoo.”

¹⁰Zoco tatu quihvi ndo minoo ñuu ta ña tiin cuenda ñu sii ndo, quita ndo ityi cahnu ta catyi ndo sihin ñu:

¹¹“Ndyaa cuhva ndyaa ñiyaca ñuu ndo sa iñi saha ndi ta cua tava ndi

sii si. Minoo zeña cuu si vatyi cua ndoo cuatyi ndo ziqui ndo. Zoco coto ndo vatyi sa cuñi quisi quivi cundyaca ñaha ra Ndyoo.” Tacuan catyi ndo sihin ñu. Catyi ra Jesús.

¹²Ta catyi tucu ra Jesús sihin ra: Ta catyi ndo vatyi quivi cua tasi tuñi ra Ndyoo sii ñiyivi, ñihi ca cua tasi tuñi ra sii ñiyivi ñuu ña tiin cuenda sii ndo ta ziqui ca ñiyivi ñuu Sodoma.

**Cua ndyehe xaan ñiyivi
tundoho vatyi ña tyaa ñu
yahvi sa cahan ra Jesús**

¹³Tacuan ta i catyi ra Jesús: Ndahvi ndoho ñiyivi ñuu Corazín. Ta ndahvi ndoho ñiyivi ñuu Betsaida vatyi ña zama ndo cuhva iyo ndo vazu ndyehe ndo sa ndyityi nahnu. I zanaa ra Ndyoo sii ñiyivi ñuu Tiro ta ñuu Sidón ta sa naha sa cuenda cuatyi ñu. Zoco tatu sa i ndyehe maa ñu sa ndyityi nahnu tañi sa ndyehe maa ndo, cua zandoo ndisa cuui ñu cuatyi ñu, ta cua zama ñu cuhva iyo ñu, ta cacu ñu.

¹⁴Yucuan cuenda, ndoho ñiyivi ñuu Corazín ta ñiyivi ñuu Betsaida, ñihi ca cua tasi tuñi ra Ndyoo sii ndo ta ziqui sii ñiyivi ñuu Tiro ta ñuu Sidón cuan.

¹⁵Ta ndoho ñiyivi ñuu Capernaum, sica iñi maa ndo vatyi cua ndaa ndo ndyaa andivi, zoco cua noo ndo ndyaa andyaya vatyi ña tyaa ndo yahvi sii Tuhun Ndyoo.

¹⁶Ta i catyi ra Jesús sihin sa uñi xico usi tahan ra cuan: Ñiyivi tyizoho sa cahan maa ndo, tañi tyizoho tucu ñu sa cahan mi cuu si. Ta ñiyivi ña tyaa yahvi sii maa

ndo, ña tyaa tucu ñu yahvi sii mi. Ta tatu ña tyaa ñu yahvi sii mi, ña tyaa ñu yahvi sii ra i tasi sii.

Nasaa coyo sa uñi xico usi tahan ra i tasi ra Jesús

¹⁷Tacuan ta cuee ca i nasaa coyo sa uñi xico usi tahan ra cuan, ta zii xaan cuñi ra, ta catyi ra sihin ra Jesús: Tata, ndya cuhva ndya taty cuihna ta tyaa si yahvi sa cahan ndi tatu cahan ndi zivun. Catyi ra.

¹⁸Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra: I ndyehi cuhva i canacava cuihna cu nuu sa nañi Satanás ndya andivi. Tañi caa minoo tasa zavi; tacuan caa cuhva canacava ra.

¹⁹Ta sehi tundyee iñi sii maa ndo, ta cuu zahacanaa ndo ziqui tandihi cuhva sa iyo sii cuihna. Ta cuu cuañi ndo ziqui coo ta ziqui tizuhma, ta ñahñi maa sa cuu zañicuehe sii ndo.

²⁰Zoco ma zii xaan cuñi ndo vaty cuu tava ndo taty cuihna cuan. Zii ca cuñi ndo vaty sa ndyaa zivi ndo nu libro ra Ndyoo andivi.

Zacahnu ra Jesús sii ra Ndyoo vaty cuaha xaan sa zañaha ra Ndyoo sii ñiyivi ndahvi

²¹Cuhva cuan ta zii xaan i cuñi ra Jesús zacuu Taty Ii, ta i catyi ra: Zacahnu xein suun Ndyoo Zuti. Yoho ndyaca ñohon andivi ta ñuu ñiyivi. Tyixehun sa siñi tuñi suun sii ñiyivi sica iñi vaty sito xaan ñu, ta zañohon sii si sii ñu cuu tañi sa ndyihii ñuu ñiyivi ya. Tacuan zavohon vaty tacuan cuñi moo. Catyi ra Jesús.

²²Ta i catyi ra Jesús sihin tandihi ra zatyño tyiño ra: Saha maa ra

Ndyoo Zuti tandihi sa iyo sii ra sii mi. Ta yoñi sa sito sii. Maa ñi ra Ndyoo Zuti cuu ra sito sii. Ta maa ñi mi sito sii ra Ndyoo Zuti. Yoñi inga ra sito sii ra sa ndisa cuii. Ta zañehi sii yoo ra cuñi, cuhva iyo Zuti sa ndisa.

²³Ta ziqui i nandyehi ra Jesús sii ra i casi ra, ta i catyi ra iin ñi sihin maa ra: Zii xaan cuu sii maa ndo vaty ndyehi ndo tandihi sa ndyehi ndo.

²⁴Vaty catyi sihin ndo vaty cuaha xaan rey ta ra profeta ta sa naha, i cuñi xaan ra ndyehi ra sa ndyehi maa ndo vaty, zoco ñá ndyehi ra sii si. Ta i cuñi xaan ra cuiñi ra sa siñi maa ndo, ta ñá siñi ra sii si.

Zacuaha ra Jesús vaty tahan si tyindyee yo sii ñiyivi ndya vaha ñi

²⁵Tacuan ta i cahan minoo ra maestro cuenda ley hebreo. I cuñi ra nducu coto ihñi ra sii ra Jesús, ta i ndaca tuhun ra sii ra: Maestro, ¿yozo caa zavehi ta ñihi tahvi añime?

²⁶Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Ñaa sa catyi ley? ¿Ñaa sa cahvun yucuan?

²⁷Ta i nacahan ra cuan, ta catyi ra: Catyi si vaty cuñi xaan yo sii ra Ndyoo sihin tandihi cuii añima yo, sihin sa nii iñi yo, sihin tandihi tundyee iñi sii yo, ta sihin tandihi sa siñi tuñi sii yo. Ta catyi tucu ley vaty cuñi si sa cuñi xaan yo sii inga tahan yo tañi cuñi yo sii maa yo. Tacuan catyi si. Catyi ra cuan.

²⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ndisa sa cohon. Tacuan zavohon, ta cua ñihi tahvi añimon. Catyi ra Jesús.

²⁹Zoco ra maestro cuenda ley hebreo cuan, i cuñi ra zañaha ra vatyí vaha cuhva i ndaca tuhun ra. Yucuan cuenda i catyi tucu ra: Zoco ¿yoo ra cuu tehin?

³⁰Ta i nacahan ra Jesús ta catyi ra: I quita minoo ra ñuu Jerusalén ta cuahan ra ndya ñuu Jericó. Ta i tahan ra sii ra zuhu. Ta i zuhu ra tandihí cuí sa ndyizo ra ndya cuhva ndya zahma ra, ta i cañi xaan ra sii ra ndya cuhva sa vatyí cahñi ra sii ra. Ta ziquí i zandoo ra sii ra.

³¹Tacuan ta i yaha minoo ra cu zutu ityi cuan. Ndyehé ra sii ra catuu ra yucuan, ta i yaha ra ndya zava.

³²Ta ziquí i yaha tucu inga ra cuenda vehe ñuhu. Minoo ra tyindyee sii ra cu zutu cuu ra. Zoco i saa ra, ta i ndyehé ra sii ra catuu ra yucuan, ta ziquí i yaha ra ndya zava.

³³Tacuan ta i yaha minoo ra samaritano sihin burro zono ra ityi cuan. Ta i ndyehé ra sii ra, ta i cundahvi xaan iñi ra sii ra.

³⁴Ta i noo ra burro zono ra, ta i zavaha ra tata sii ra. I tyihi ra azetye ta vino nu cahvi ra, ta i nazucu ra zahma sii ra, ta i tyizo ra sii ra sata burro zono ra. Ta i quihin ra sii ra ta i sinducu ra minoo nu cua cundyaa ra ta zacuu ca ra tata sii ra.

³⁵Ta inga quívi i cuñi ra samaritano cuan cahun ra, ta i tava ra xuhun ta saha ra sii ra xu vehe. Ta i catyi ra sihin ra: “Zacuendon sii ra ya. Ta ñaa ca sa cua zanaa ndo sihin ra, yuhvi cua nacuhve sii ndo naquisi inga saha.” Tacuan

i catyi ra ta cuahan ra. Catyi ra Jesús.

³⁶Tacuan ta ziquí i ndaca tuhun ra Jesús sii ra maestro cuenda ley cuan ta catyi ra: Sisi sa uñi tahan ra cuan, ¿yoo ra cuu ra tahan ra ndahvi cuan?

³⁷Ta i catyi ra maestro cuan: Ra sa cundahvi iñi sii ra. Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Cuahan, ta zuun ñi cuhva cuan zavaha tucu moo.

Sahan ra Jesús vehe ña Marta ta ña María

³⁸Ta cuahan ra Jesús minoo ityi, ta saa ra minoo ñuu. Ta yucuan ndyaa minoo ñaha sa nañi Marta. Ta i tiin cuenda ña sii ra vehe ña.

³⁹Ta iyo minoo cuhu ña Marta. Nañi ña María. Ta i sicundyaa ña saha ra Jesús ta tyizoho ña sa cahan ra.

⁴⁰Zoco cuaha xaan tyiño i zavaha ña Marta sa zavaha ña sa casi ra, ta i quisi ña nu ndyaa ra Jesús ta catyi ña sihin ra: Tata ¿atu ña sica iñi oo sa zandoo cuhi sii, ta zatyíñe maa tuhun ñi? Catyun sihin ña natyindyee ña sii.

⁴¹Zoco i catyi ra Jesús sihin ña: Marta, Marta, sica xaan iñun cuaha xaan cuhva.

⁴²Zoco iyo minoo ñi sa ñiñi xaan, ta sa i cutuñi vaha iñi ña María cuhva vaha cuan. Ta yoñi cua cuu quindyaa cuhva cuan sii ña. Catyi ra Jesús.

Zañaha ra Jesús yozo caa caca tahvi yo sii ra Ndyoo

11 Ta minoo saha sa sica tahvi ra Jesús sii ra Ndyoo ta sa ndihí sica tahvi ra, ta i catyi minoo

ra i casi ra sihin ra: Tata, zañohon sii ndi yozo caa caca tahvi ndi sii ra Ndyoo tañi i zañaha ra Juan sii ra i sica noo sihin ra.

²Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra: Cuhva sa cua cahan ndo sihin ra Ndyoo tyehen catyi ndo: “Ndyoo Zutu ndi ra ndyaa andivi, ii xaan cuu zivi moo. Nasaa quivi cua cundyaca ñohon ihya ñuu ñiyivi. Nazavaha ñiyivi cuhva cuñi moo ihya ñuu ñiyivi tañi cuu si ndya gloria.

³Cuhvon sa siñi ñuhu sii ndi minoo minoo quivi.

⁴Ta zohon tucahnu iñi sii ndi sa cuenda cuaty ndi tañi maa ndi zaha ndi tucahnu iñi sii ñiyivi zavaha sa ña vaha sihin ndi. Ma cuhvon sa nducu coto ihñi cuihna sii ndi coto zavaha ndi sa ña vaha.” Tacuan i zacuaha ra Jesús sii ra.

⁵Ta ziqui i catyi tucu ra: Tatu maañuu cua soon vehe amigun ta catyun sihin ra: “Xaa, cuhva noo uñi tahan pan sii.

⁶Vaty nacao saa ra tehin. Sica xaan i quisi ra, ta ñahñi maa sa cuhve casi ra.”

⁷Ta ndya sisi vehe cua cahan amigun, ta cua catyi ra: “Ma zayangon sii. Sa ndazi cutu yuvehi. Ta quixi sa ndyih zehe. Ta coto ndoyo si, ma cuu nduvite ta cuhve suun vityi.” Tacuan cua catyi ra suhun.

⁸Ta catyi suhun vaty vazu amigun sii ra cuan, zoco ma nduvita ra ta cuhva ra sa yaty. Zoco tatu ndoon yucuan ta ndita ñi cacon sii ra, tacuan ta cua nduvita ra ta cuhva ra yozo tahan si cuñun.

⁹Ta tacuan tucu maa ndo. Caca ndo sii ra Ndyoo, ta cua cuhva ra

sa sica ndo. Nanducu ndo, ta cua nañihi ndo. Cati ndo yuvehe, ta cua nuña si.

¹⁰Vaty tandihi ndoho ra sica, cua ñihi ndo. Ta tatu nanducu ndo, cua nañihi ndo. Ta tatu cati ndo yuvehe, cua nuña si.

¹¹Ndoho, ra cuu zutu sa ndyih, tatu cua caca zehun minoo pan ÷atu cua cuhva ndo minoo yuu sii ra? Ña tacuan. A tatu caca ra minoo tyiyaca ÷atu cua cuhva ndo minoo coo?

¹²A tatu cua caca ra minoo ndivi ÷atu cua cuhva ndo minoo tizuhma? Ña tacuan.

¹³Ñiyivi quiñi xaan cuu maa ndo, zoco sito ndo yozo caa cuhva ndo sa vaha sii zehe ndo; vaha xaan ca cua zavaha ra Ndyoo, ta cua cuhva ra Taty li sii ñiyivi sica sii ra.

**Caty i ra xaan iñi sii ra
Jesús vaty zatyño ra sihin
tundye iñi sii cuihna**

¹⁴Tava ra Jesús minoo taty cuihna sii minoo ra ñehe. Ta cuhva sa quita taty cuihna cuan ta i cuu nacahan ra ñehe. Ta iyo xaan i cuñi ñiyivi.

¹⁵Zoco zuhva ñu i catyi ñu: Tava ra ya taty cuihna sihin tundye iñi ra Beelzebú, ra cu nuu sii cuihna. Caty ñu.

¹⁶Ta inga ñu nducu coto ihñi ñu sii ra Jesús, ta i sica ñu sa zañaha ra minoo zeña ity andivi.

¹⁷Zoco i sito ra Jesús cuhva sica iñi ñu, ta i caty ra sihin ñu: Tatu saññi tahan xaan ñiyivi minoo ñuu, ndaha cua tivi ta naa ñuu cuan. Ta tacuan tucu minoo vehe ñiyivi, tatu saññi tahan ñu sihin tahan ñu,

yaty xaan cua ndihi cuhva vaha nu yucu ñu.

¹⁸Ta ma cahñi tahan ra cu nuu sii cuihna sihin inga cuihna vaty tatu tacuan zavaha si, yaty xaan cua ndihi cuhva iyo sii si. Ma tava cuihna sii cuihna. Ta catyi ndo vaty yuhvi tave sii cuihna sihin tundyee iñi sii ra cu nuu sii cuihna.

¹⁹Zoco tatu yuhvi tave sii cuihna sihin tundyee iñi ra Beelzebú, tacuan tucu zavaha ra ndyico sii maa ndo. Zoco maa ra cuan cua nacaty sihin ndo vaty ma tava minoo cuihna sii inga cuihna.

²⁰Ta yuhvi tave sii cuihna sihin tundyee iñi maa ra Ndyoo. Ta cuñi si catyi si vaty ndisa cuii sa saa cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo.

**Zañaha ra Jesús vaty ñihi
ca tundyee iñi iyo sii ra
Ndyoo ta ziqui sii cuihna**

²¹Tatu minoo ra ñihi xaan zacuenda ra vehe ra sihin mityi ra, yoñi cuu quihin ndaha tyiño ra.

²²Zoco tatu quisi inga ra ñihi ca ta ziqui ra cuan ta quindyaa ra mityi ra, ma cuu ca zacacu ra sii ra. Ta cuu quihin inga ra ndaha tyiño ra ta zasa ra sii ra tahan ra.

²³Tatu ña zatyño ñiyivi sihin, zativi ñu tyiñe. Ta tatu ma tyindyee ñu sii, sa nacaty Tuhun Ndyoo sihin ñiyivi, cuñi si catyi si vaty ña saha ñu sa coto ñiyivi tuhin.

**Cuhva nandisi tucu taty
ña vaha inga saha tatu naa
iñi ñiyivi sii ra Ndyoo**

²⁴Tatu quita minoo taty ña vaha sii minoo ra, sica noo taty cuihna cuan nu ityi xaan, ta nanducu si

nu cua quitatu si. Zoco ña nañihi si nu quitatu si, ta catyi si: “Cunuhu tuqui ndya vehi nu i quite”, catyi si.

²⁵Tacuan ta nasaa si añima ra cuan nu i quita si. Ta ndyehe si vaty ndii xaan; yoñi ndyaa yucuan.

²⁶Ta ziqui cuahan si, ta quihin si usa tahan ca taty cuihna xaan ca ta ziqui maa si. Ta ndihvi tandihi taty cuihna cuan añima ra cuan, ta ndoo si. Ta yaha ca cuhva cua nanduu ra cuan ta ziqui sa xihna ñi.

Ñiyivi sa zii xaan cuñi sa ndisa

²⁷Ta ñii ñi sa cahan ra Jesús cuhva cuan, ta i cana saa minoo ñaha sa ñoho ticui ñiyivi, ta catyi ña: Zii xaan cuu sii ñaha i zacacu suun, ñaha i zacaxi suun.

²⁸Zoco i catyi ra Jesús sihin ña: Ndison sa cohon, zoco zii xaan ca cua cuu sii ñu siñi Tuhun Ndyoo ta zavaha ñu sii si.

**Maa maa ñi sa ndyityi cuñi
ñiyivi ña vaha ndyehe ñu**

²⁹I siconduu cuii ñiyivi nu ndyaa ra Jesús, ta i catyi ra sihin ñu: Quiñi xaan iyo ñiyivi iyo vityi. Cuñi xaan ñu ndyehe ñu minoo zeña, zoco ñahñi inga ca zeña cua ndyehe ñu ta ziqui sa i cuu sa cuenda ra Jonás.

³⁰Ra Jonás i cuu ra minoo zeña sii ñiyivi ñuu Nínive, ta tacuan tucu cua cuu ra i quisi ndya gloria sihin ñiyivi sa iyo vityi.

³¹Quivi cua tyicuhva ra Ndyoo sii ñiyivi, cua nandoto minoo ñaha sa sindyaca ñaha sii ñiyivi ndya siyo tyañuhu ta sa naha. Ta maa ña cua tyaa cuaty sata maa ndo vaty sa ndisa iyo cuaty ndo, vaty

ña tyizoho ndo sa cahan Zehe ra Ndyoo. Ta maa ña, sica xaan i sahan ña i sityizoho ña sa siñi tuñi sa saha ra Ndyoo sii ra rey Salomón. Ta vityi ndyaa inga ra cahnu ca ta ziqui ra Salomón sihin ndo, ta ña tyizoho ndo sa quehin.

³²Ta tacuan tucu ñiyivi ñuu Nínive, cua tyaa ñu cuatyí sata ndo quívi cua zandaa ra Ndyoo tyiño cuenda ñiyivi vatyí i tyizoho ñu sa cahan ra Jonás, ta i ndu-uu iñi ñu cuatyí ñu. Ta cahnu ca mi ta ziqui ra Jonás, ta ña cuñi ndo tyizoho ndo sa quehin.

Nazaha vaha yo cuenda sii yo coto ñahñi sa ndisi ra Ndyoo iyo sii yo

³³Yoñi yo cua tyaa yo minoo tyuma ta tyihi yo sii si minoo nu xehe a sisi minoo caja vatyí ñúhu cuan tahan si cozo si minoo nu zucu vatyí tacuan ta ndisi ndyehe ñiyivi quihvi sisi vehe.

³⁴Siti nuu yo cuu tañi minoo sa zandisi sii yo ta cuu ndyehe yo nu cuahan yo. Tatu vaha siti nuu yo, ndisi ndyehe yo nu cuahan yo. Ta tacuan tucu añaima yo, tatu iyo sa ndisi sa saha ra Ndyoo añaima yo, vaha ñiyivi cuu yo. Tatu ñahñi sa ndisi sa saha ra Ndyoo iyo añaima minoo ñiyivi, yivi ñiyivi vaha cuu ñu. Tañi minoo ra cuua cuu ñu.

³⁵Yucuan cuenda zaha ndo cuenda sii ndo tatu ndyaa sa ndisi ra Ndyoo sihin ndo a sa ñaa.

³⁶Tatu situ cuii sa ndisi ra Ndyoo añaima ndo, nu siin ta ma cuu zavaha ndo sa ña vaha. Ñahñi ca sa quiñi ta sa ña vaha iyo sii ndo. Tatu sino iñi ndo, cuu si tañi minoo ñúhu cahnu zandisi sii ndo.

Tyaa ra Jesús cuatyí sata ra fariseo ta ra maestro cuenda ley hebreo

³⁷Cuhva sa ndihi cahan ra Jesús ta i cana minoo ra fariseo sii ra vatyí cua casi ra xita vehe ra. Ta cuahan ra Jesús vehe ra. Ta i sicundyaa ra mesa.

³⁸Ta i ndyehe ra fariseo cuhva zavaha ra. Ta iyo xaan i cuñi ra vatyí ña zavaha ra Jesús costumbre sa nacatya xaan ra ndaha ra tañi tuhva maa ñu zavaha cuee ca sa casi ñu xita.

³⁹Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Ndoho ra fariseo nacatya xaan ndo sata vaso ta sata coho, zoco sisi añaima maa ndo yaha xaan quiñi iyo ndo ta zuhu xaan ndo.

⁴⁰Tondo xaan iyo maa ndo. I zavaha ra Ndyoo sata vaso ta coño ñuhu maa ndo, zoco ¿atu sica iñi ndo vatyí ña zavaha tucu ra añaima ndo?

⁴¹Cuñi si sa cuhva ndo xuhun sii ñiyivi ndahvi ta zavaha ndo sa vaha sihin ñu. Tacuan ta cua ndundii tucu añaima ndo.

⁴²Ndahvi ndoho ra fariseo vatyí saha ndo diezmo sii ra Ndyoo tandihi yucu sa tasi ndo tañi menta ta ruda ta inga sa sasi ndo, zoco ña zavaha ndo sa ñiñi ca vatyí ña zavaha ndo sa ndoo sihin ñiyivi, ta ña cuñi ndo sii ra Ndyoo sa ndisa cuii. Ta yucuan cuu sa ñiñi ca, ta ma naa iñi ndo sa cuhva ndo diezmo, ndihi ca.

⁴³Ndahvi ndoho ra fariseo vatyí cuñi ndo cundyaa ndo tyayu vaha vehe ñuhu. Ta cuñi ndo sa zacahnu ñiyivi sii ndo nuyahvi.

⁴⁴Ndahvi ndoho ra maestro cuenda ley ta ndoho ra fariseo vatyí

zaha ndo tuhun vatyi vaha xaan ndo ta ña ndisa. Cuu ndo tañi ndiyi sa ñoho sisi ñaña, ta yaha ñiyivi ziqui si, zoco ña sito ñu ñaa sa ñoho. Catyi ra Jesús.

⁴⁵Tacuan ta i nacahan minoo ra maestro cuenda ley sihin ra, ta catyi ra: Maestro, tatu cohon cuhva cuan, tyaa tucun cuatyí sata maa ndi.

⁴⁶Ta i catyi tucu ra Jesús sihin ra: Ndahvi tucu ndoho ra maestro cuenda ley vehe ñuhu vatyi zanducuaaha ca ndo ley i tasi ra Ndyoo ta sa naha, ta ña tahan si zavaha ndo tacuan. Yoñi sa cuu zavaha tandihí si. Ta nu maa ndo ta ña zavaha ndo tandihí si vatyi sa sito ndo vatyi ma cuu.

⁴⁷Ndahvi ndoho vatyi zandutyiqui xaan ndo ñaña cuenda ra i cuu profeta ta sa naha, ta zuun ñi ñiyivi sahnu sii ndo ta sa naha i sahñi ñu sii ra cuan.

⁴⁸Sihin cuhva zavaha ndo zañaha ndo vatyi ndoo ndo vaha cuhva i zavaha ñiyivi sahnu sii ndo ta sa naha vatyi maa ra i sahñi sii ra profeta, ta maa ndo zandutyiqui xaan ndo ñaña ra profeta cuan.

⁴⁹Yucuan cuenda i catyi ra Ndyoo ta sa naha: Cua tasi sii ra cua cahan tuhun sa cua cuhve sii ra, ta cua tasi sii ra cua tave tyiño sa zatyiño ra tyiño. Ta cua cahñi ñiyivi sii zuhva ra, ta sii inga ra cua zayanga xaan ñu.

⁵⁰Ta ndisa vatyi tacuan zavaha ndo. Ta cua tasi tuñi ra Ndyoo sii maa ndo sa cuenda tandihí ra profeta i sahñi ñiyivi ta sa naha ta ndya cuhva ndya vityi.

⁵¹Ndya cuhva ndya ñiñi ra Abel, ra i sahñi ra Caín yañi ra, ta ndya cuhva ndya ñiñi ra Zacarías, ra i sahñi ñiyivi sisi vehe ñuhu, ta catyi sihin ndo sa ndisa cuii vatyi cua tasi tuñi ra Ndyoo sii ñiyivi iyo vityi sa cuenda tandihí si cuan.

⁵²Ndahvi ndoho ra maestro cuenda ley vehe ñuhu vatyi i tyixehe ndo ndaha ticui cuenda yuvehe nu quihvi ñiyivi ityi ra Ndyoo. Ñá quihvi maa ndo ityi cuan, ta inga ñiyivi sa cuñi quihvi, ña saha ndo sa quihvi ñu.

⁵³Sa ndihí cahan ra Jesús tuhun cuan, ta ra maestro cuenda ley ta ra fariseo i cuxaan xaan ra sihin ra, ta i quisaha nducu tuhun xaan ra sii ra cuaha xaan cuhva

⁵⁴vatyi nducu ra cuhva sa cahan ra Jesús minoo cuhva ña vaha. Ta ziqui cua tyaa ra cuatyí sata ra.

Nacatyí ra Jesús vatyi ma cuu tyixehe yo cuatyí yo

12 Cuenda mil ñiyivi i titahan ndya cuhva catyihí tahan ñu vatyi cuaha xaan ñu. Ta sa xihna ñi i catyi ra Jesús sihin ra i casi ra: Zacuenda vaha ndo sii ndo sihin cuhva iyo ra fariseo vatyi ra zandavi ñaha cuu ra.

²Vatyi tandihí sa ña vaha sa zavaha ñiyivi ta tyixehe ñu sii si, cuee ca ta cua quita si nu ndisi, ta cua coto inga ñiyivi sii si.

³Yucuan cuenda ñaa ndihí ca sa cahan xehe ndo sisi vehe ndo, cua coo quivi cua cuñi tandihí ñiyivi sii si. Ta vazu xehe xaan cahan ndo minoo tuhun, zoco cua coto tandihí cuii ñiyivi sii si cuee ca.

**Cuñi si sa yuhu yo sii ra
Ndyoo ta yivi sii ñiyivi**

⁴Ta catyi sihin ndoho ra cuu amigi vatyi ma yuhu ndo sii ra cuu cahñi sii coño ñuhu ñi ndo vatyi yaha cuan ta ñahñi ca sa cuu zacuu ra.

⁵Zoco cua catyi sihin ndo yoo sii tahan si cuyuhu ndo. Cuyuhu ndo sii ra sa cuu cahñi sii ndo sa ndisa cuii ta zacuhun ra sii ndo andyaya.

⁶Ña yahvi ndyaa zaa. Cuu zata yo ohon tahan ti sa uu peso. Ta ña naa iñi ra Ndyoo sii numinoo ti.

⁷Ta sito ra Ndyoo yozo tahan ixi xiñi ndo iyo. Yucuan cuenda ma yuhu ndo sii ra cahñi sii ndo vatyi yahvi xaan ca ndyaa maa ndo ta ziqui ca cuaha xaan zaa.

**Ma yuhu yo cahan yo Tuhun
Ndyoo sihin ñiyivi**

⁸Ta catyi sihin ndo vatyi tandihi ndo sa nacatyi ndo sihin ñiyivi vatyi sito ndo sii, yuhvi cua catyi sihin ángel ra Ndyoo ndya gloria vatyi site sii ndo. Ta ra i quisi ndya gloria cui.

⁹Zoco yoo ra catyi vatyi ña sito ra sii, yuhvi cua catyi ityi nuu ángel vatyi ña site sii ra.

¹⁰Ra i quisi ndya gloria cui, ta vazú cahan ñiyivi ndya vaha ñi sii, zoco cua zaha ra Ndyoo tucahnu iñi sii ñu. Zoco tatu cahan ñiyivi ndya vaha ñi sii Tatyí Ii ra Ndyoo, ma zaha ca ra Ndyoo tucahnu iñi sii ñu.

¹¹Ta cuhva cundyaca ñiyivi sii ndo sisi vehe ñuhu a nuu ra cu juez a ra cu tyiño, ma caca xaan iñi ndo ñaa sa cua cahan ndo.

¹²Vatyi zuun ñi caa cuhva cuan cua cuhva Tatyí Ii tuhun cua cahan ndo.

**Ica xaan tatu caca xaan iñi
yo yozo caa ñihi yo xuhun**

¹³Cuaha xaan ñiyivi i siyucu sihin ra Jesús, ta minoo ra ndihi sihin ñu i catyi ra sihin ra Jesús: Maestro, catyun sihin yañi vatyi natahvi zava ra ndaha tyiño sa zandoo zutu ndi sii ndi.

¹⁴Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra: Xaa, ¿yoo ra saha tyiño sii sa cui juez a cui minoo ra sa tahvi zava ndaha tyiño?

¹⁵Ta i catyi ra Jesús sihin tandihi ñiyivi: Zaha vaha ndo cuenda ta ma ndyiyo iñi ndo ndaha tyiño vatyi ña siñi ñuhu sa coo cuaha xaan ndaha tyiño yo ta coo vaha yo.

¹⁶Ta i cahan ra Jesús ziqui minoo cuhva sihin ñiyivi, ta i catyi ra: Sicoo minoo ra cuca xaan, ta vaha xaan i cuu ndaha tyiño ra.

¹⁷Ta i sica iñi ra sihin añima ra, ta i catyi ra: “¿Yozo caa cua zavehi? Ñahñi nu quihi tandihi ndaha tyiño.

¹⁸Zoco tyehen cua zavehi. Cua cani yaca ndyihí, ta cua zavaha que sa nahnu ca. Ta yucuan cua quihi tandihi ñiñi.

¹⁹Tacuan ta ma zatyíño que cuaha xaan cuiya. Cua quitati, ta zii xaan cua cuñi. Cua casi vehi ta coho vehi.” Tacuan i sica iñi ra.

²⁰Zoco i catyi ra Ndyoo sihin ra: “Tondo xaan sica iñun vatyi vityi sa cuaa cua cuun. Ta ndaha tyiño sa sicumi vaha xoon, cua ndoo si sihin inga ñiyivi.”

²¹Ta tacuan iyo ñiyivi sa zacaya xaan ndaha tyiño sa cuenda ñi maa ñu, ta ñahñi maa sa iyo sii ñu nu ndyaa ra Ndyoo. Catyi ra Jesús.

**Ma caca xaan iñi yo sa cuenda
ñaa sa siñi ñuhu sii yo**

²²Ta i catyi ra Jesús sihin ra i casi ra: Catyi sihin ndo vatyi ma caca

xaan iñi ndo yozo caa cua ñihi ndo sa casi ndo ñuu ñiyivi ya. Ta ma caca xaan iñi ndo yozo caa cua ñihi ndo zahma quihi ndo.

²³Vatyi iyo inga sa siñi ñuhu ca sii yo ta ziqui sa casi yo ta sa quihi yo.

²⁴Ndyehe ndo cuhva iyo zaa. Ña tasi ti, ta ña naquihin ti tyiño zacuu ti, ta ña tyihi vaha ti ndaha tyiño ti. Zoco sasi ti vatyi maa ra Ndyoo saha sa casi ti. Ta ñiñi xaan ca cuu maa ndo ityi nuu ra Ndyoo ta ziqui zaa cuan.

²⁵¿Ta yoo ndo cuu nduzucu ca ndo siin ca tatu caca xaan iñi ndo sa cuenda si? Ma cuu ca.

²⁶Ta tatu ma cuu zavaha ndo numinoo cuhva luhlu cuan, ¿ña cuenda sica xaan iñi ndo sa cuenda tandihi inga cuhva?

²⁷Zaha ndo cuenda cuhva iyo ita vatyi ña tavi si ta ña cono si iza, zoco catyi sihin ndo vatyi vazuu cuca xaan i cuu ra Salomón ta tyaqui xaan zahma ra, zoco ña tyaqui ca si ta ziqui minoo ita cuan.

²⁸Ta tatu zandutyaqui xaan ra Ndyoo sii tu-ita sa iyo vityi ta ityaan cua nduu tu nducu ta cayu tu, tyaqui xaan tucu zahma cua cuhva ra sii maa ndo. Zoco maa ndo ña sino vaha iñi ndo sii ra.

²⁹Ma caca xaan iñi ndo ta nanducu ndo sa casi ndo ta sa coho ndo. Ta ma caca xaan iñi ndo tatu cua cuhva ra Ndyoo sii si a ma cuhva ra.

³⁰Vatyi sica xaan iñi ñiyivi ña sito sii ra Ndyoo sa cuenda sa casi ñu. Zoco ma caca xaan iñi maa ndo tuhun cuan vatyi sito Zutu ndo vatyi siñi ñuhu si sii ndo.

³¹Vaha ca nducu ndo cuhva yozo caa cua cuhva cuenda ndo sii ndo sii ra Ndyoo vatyi cundyaca ñaha ra sii ndo. Ta tacuan ta cua ñihi ñdo tandihi cuii sa siñi ñuhu sii ndo.

Cuhva vaha xaan sa iyo ndya gloria

³²Ma yuhu ndo, mvee ticatyi zone. Vazu ña cuaha ndo zoco zii xaan cuñi Zutu yo, ta cua cuhva ra quihvi ndo nu ndyaca ñaha ra.

³³Xico ndo sa sii ndo ta cuhva ndo sii ñiyivi ndahvi. Tatu tacuan zavaha ndo, zacaya ndo sa vaha nu ndyaa ra Ndyoo. Ta yucuan ma ndihi sa vaha cuan vatyi ma cuu quihvi ra zuhu, ta yoñi tiquixi zativi sii si.

³⁴Nu ndyaa sa cuca ndo, yucuan cuu nu ndyaa ñanima ndo.

Cuñi si sa cundyaa listo yo

³⁵Cundyaa listo ndo, ta cuatu ndo quivi cua quisi inga saha.

³⁶Cuu ndo tañi minoo muzu sa ndatu listo sii patrón ra ñaa quivi cua nasaa ra sa cuahan ra minoo vico tindaha. Ta cayu ñuhu sisi vehe vatyi tatu nasaa patrón ta cati ra yuvehe, vatyi xaan cua nuña muzu yuvehe.

³⁷⁻³⁸Ta cuhva cuan zii xaan cua cuñi patrón ndyehe ra sii muzu ra vatyi ndatu listo ra ñaa ñi cuhva cua nasaa ra vazuu sa cuaa a vazuu ñaa ca. Ta cua tyaa ra sii muzu ra yumesa ta cuhva ra sa casi ra vatyi i ndatu ra sii ra. Ta zii xaan cua cuñi muzu cuan vatyi tacuan zavaha patrón ra sihin ra.

³⁹Ta coto ndo cuhva ya vatyi tatu cua coto minoo ra xu vehe

ñaa cuhva cua quihvi ra zuhu vehe ra, cua zacuenda xaan ra vehe ra. Ta ma cuzu ra. Ta ma cuhva ra sa nuña ra zuhu vehe ra ta zuhu ra ndaha tyiño ra.

⁴⁰Zuun ñi cuhva cuan cundyaa listo tucu maa ndo vatyí zana ñi iñi ndo ta cuhva cuan cua nasaa ra i quisi ndya gloria.

Muzu vaha ta muzu ña vaha

⁴¹Tacuan ta i ndaca tuhun ra Pedro sii ra Jesús ta catyi ra: Tata, ¿Yoo sii cuenda cohon tuhun ya? ¿Atu sa cuenda sa maa ñi maa ndi a sa cuenda tandihi ñiyivi?

⁴²Tacuan ta i nacahan ra Jesús, ta i catyi ra sihin ra: Muzu sa tyizoho sa cahan patrón ra, yucuan cuu muzu vaha vatyí zacuenda ra vehe patrón ra. Ta saha ra sa casi tandihi inga muzu minoo cuhva vaha.

⁴³Ta zii xaan cua cuñi muzu cuan tatu nasaa patrón ra cuhva sa zatyíño ra ta zavaha ra tandihi sa catyi patrón ra.

⁴⁴Sa ndisa catyi sihin ndo vatyí cua cuhva patrón ra sa cundyaca ñaha ra tandihi sa sii ra vatyí tyaa xaan ra yahvi sii patrón ra.

⁴⁵Zoco tatu sica iñi muzu cuan vatyí naha xaan cuahan patrón ra, ta yucuan cuenda quisaha cañi ra sii inga muzu ta sasi cuahyi ra ta sihi xaan ra ndixi ta siñi ra,

⁴⁶tacuan ta zana ñi iñi ra ta cua nasaa patrón ra minoo quivi sa ña ndatu ra sii ra. Ta cua tasi tuñi xaan patrón ra sii ra. Ta cua tahan si sii ra tañi cua tahan si sii ñiyivi ña sino iñi.

⁴⁷Ta minoo muzu sa sito ñaa sa cuñi patrón ra zavaha ra, zoco

ñā ndyaa listo ra ta ñā zavaha ra cuhva cuñi patrón ra, cuaha xaan tundoho cua zandyehē patrón ra sii ra.

⁴⁸Ta tatu ña sito minoo muzu ñaa sa cuñi patrón ra ta ña zavaha ra sii si, tahan si sa ndoho ra. Zoco zuhva ñi cua ndoho ra vatyí ña sito ra. Ta tatu saha ra Ndyoo cuaha ca sa siñi tuñi sii minoo ra, cuaha ca sa vaha cuñi si zavaha ra. Ta tatu cuaha ca tyiño ndyizo minoo ra, cuñi si vatyí ñihi ca zatyíño ra.

Ña cuu cu-iin ñiyivi sa cuenda ra Jesús

⁴⁹Tañi sa zatehin minoo ñúhu ñuu ñiyivi, yucuan cuu tyiño vasi. Ta ñúhu cuan cua zanduvaha si sii ñu sino iñi sii, ta cua zanaa si sii ñu ña sino iñi. Sa quisaha cayu ñúhu cuan, zoco cumañi zacayu que sii si.

⁵⁰Ta cuaha xaan tundoho cua ndyehi ndya cuhva ndya cua ndihi tyiño zacui.

⁵¹Sica iñi maa ndo vatyí vasi cuhve sa taxi ñuu ñiyivi, zoco ña tacuan. Vasi zacuziin sii ñiyivi.

⁵²Ta ndya vityi ta ityi nuu ca ihya cuu cuhva cua cuu si. Tatu ohon tahan ñiyivi iyo minoo vehe, uñi tahan ñu cua cahñi tahan sihin uu tahan ñu, ta uu tahan ñu cua cahñi tahan sihin uñi tahan.

⁵³Cua cahñi tahan zutu sa ndyihí sihin zehe ra ta zehe ra sihin zutu ra. Ta zihí ña cua cahñi tahan sihin zehe ña, ta zehe ña sihin zihí ña. Ta cua cahñi tahan tyizo ña sihin sono ña ta sono ña sihin tyizo ña.

Nacatyí ra Jesús sihin ñiyivi vatyí ña nacoto ñu vatyí sa ndyaa Zehe ra Ndyoo

⁵⁴Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ñiyivi yucu yucuan: Tatu ndyehē

ndo vatyi iñi ñaa vityi, catyi ndo vatyi cua coon zavi. Ta ndisa ndo sa cahan ndo.

⁵⁵Ta tatu ndyehe ndo vatyi vasi tatyí ityi tyañuhu, catyi ndo vatyi sa cua ndu-cahñi. Ta tacuan cuu si.

⁵⁶Ra tondo xaan cuu maa ndo. Nacoto ndo sa iyo andiví ta nu ñuhu. ¿Yozo caa vatyi ña nacoto ndo ñaa tyiemvu cuu si vityi?

Nducu ndo cuhva coo sa taxi sii ndo sihin ra xaan iñi sii ndo

⁵⁷¿Ñaa cuenda ña cutuñi iñi ndo ñaa sa cuu sa ndoo?

⁵⁸Tatu iyo minoo ra cuñi ra cuatyí suhun ta cuhun sihin ra nu ndyaa ra cu tyiño, nducun cuhva nacoo vohon sihin ra cuee ca sa saa ndo nuu ra cu tyiño coto catyi ra cu tyiño vatyi cuhun vehe caa. Ta cua cuhva ra suun sii ra cu policia. Ta cua tyihi ra suun vehe caa.

⁵⁹Tatu tacuan cua cuu si, ma quiton ndya tyiyahvun tandihi sa tahan si tyiyahvun, (ta tacuan cua zavaha ra Ndyoo suhun andyaya tatu ma nduvohon sihin ra).

Cuñi si sa zama yo cuhva iyo yo

13 Cuhva cuan yucu zuhva ra nacatyí sihin ra Jesús cuhva i zavaha ra Pilato sihin zuhva ra Galilea. Catyi ra nacatyí sihin ra Jesús vatyi i tava ra Pilato tyiño sa cahñi zandaru sii ra Galilea cuan nii ñi sa saha ra ofrenda sii ra Ndyoo sisi vehe ñuhu. Ta i nazaca ra niñi ra cuan sihin niñi quití sa cuu ofrenda ra.

²Ta i nacahan ra Jesús, ta catyi ra sihin ra: Sica iñi ndo vatyi cahnu xaan cuatyí ra Galilea cuan. Ta

yucuan cuenda ndyehe ra tundoho ta sihi ra.

³Zoco catyi sihin ndo vatyi ña tacuan. Ta tatu ma zama maa ndo cuhva iyo ndo cunaa tucu maa ndo.

⁴Ta sito ndo vatyi i sihi sahun uñi tahan ra quivi i nduva torre Siloé cuan ziquí ra. ¿Atu sica iñi ndo vatyi cuaha ca cuatyí ra cuan ta ziquí inga ra ñuu Jerusalén?

⁵Ña tacuan. Ta tatu ma zama maa ndo cuhva iyo ndo, cunaa tucu maa ndo.

Ndatu ra Ndyoo sa nazama yo cuhva iyo yo

⁶Tacuan ta i cahan ra Jesús ziquí cuhva ya, ta catyi ra: Sicoo minoo yutu higuera sii minoo ra nu ndyaa yoho uva ra. Ta i sahan ra ta i sinanducu ra yucu vixi nuu tu, ta ñá nañihi ra.

⁷Ta i catyi ra sihin ra zanduvii nu ndyaa ndaha tyiño ra: “Ndyehe, sa uñi cuiya quisi nanduqui yucu vixi nuu tu ya, ta ña nañihi. Cahndyon sii tu vatyi nandyaa ñi tu, ta ñahñi maa saha tu.” Catyi ra.

⁸Zoco i nacahan inga ra, ta catyi ra sihin ra: “Tata, nandoo tu minoo ca cuiya. Cua zanduvite ñuhu saha tu ta tyihi ñuhu tyahyu.

⁹Ta tatu cuhva tu yucu vixi, vaha, ta tatu ma cuhva tu cua cahndye sii tu.”

Quivi quitatu ñiyivi zanduvaha ra Jesús sii minoo ña tehe sata

¹⁰Minoo quivi quitatu ñiyivi zacuaha ra Jesús sii ñiyivi sisi vehe ñuhu.

¹¹Ta yucuan ndyaa minoo ñaha sa ñoho minoo tatyí ña vaha. Sa sahun uñi cuiya, ña cuu ndundoo ña.

¹²Ta i ndyehe ra Jesús sii ña. Ta i cana ra sii ña ndya nu ndyaa ra, ta i catyi ra sihin ña: Maha, sa nduvohon.

¹³Ta i tyizo ra ndaha ra xiñi ña, ta zuun ñi caa cuhva cuan i ndundoo ña. Ta i zacahnu xaan ña sii ra Ndyoo.

¹⁴Zoco i cuxaan xaan ra cu nuu sii vehe ñuhu cuan vaty i zanduvaha ra Jesús sii ña quivi quitatu ñiyivi. Ta i catyi ra sihin ñiyivi yucu yucuan: Iyo iñu tahan quivi tahan si zatyño yo. Yucuan cuenda quisi ndo quivi cuan ta nduvaha ndo ta yivi quivi sa quitatu ñiyivi.

¹⁵Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ra ña vaha cuu ndo. ¿Atu ma ndasi ndo quitu zono ndo sa cuu zacoho ndo ndutya sii ti quivi quitatu ñiyivi?

¹⁶Ta tacuan tucu maha ya. Zehe ra Abraham cuu sii ña, ta sa sahun uñi cuiya nuhñi ña zacuu cuehe ya. ¿Atu ña vaha sa cua ndasi ña quivi quitatu ñiyivi? Catyi ra Jesús.

¹⁷Ta sa yaha catyi ra cuhva ya, i cucahan xaan nuu ra xaan iñi sii ra. Ta zii xaan i cuñi tandihi ñiyivi sihin sa vaha xaan sa zavaha ra Jesús.

Tañi minoo siti mostaza, tacuan caa sa ndyaca ñaha ra Ndyoo

¹⁸Tacuan ta i catyi ra Jesús: ¿Yozo caa iyo sa ndyaca ñaha ra Ndyoo? ¿Ñaa sihin zacasi tehin sa ndyaca ñaha ra Ndyoo?

¹⁹Cuu si tañi minoo siti mostaza sa i tasi minoo ra nu ñuhu ra, ta i sahn tu. I cucahnu xaan tu ndya cuhva cua cozo zaa zoco tu.

Tañi yusa iya cuu sa ndyaca ñaha ra Ndyoo

²⁰Ta i catyi tucu ra Jesús inga saha: ¿Ñaa sihin zacasi tehin sa ndyaca ñaha ra Ndyoo?

²¹Cuu si tañi yusa iya sa quihin minoo ñaha ta nazaca ña sihin uñi tahan arroba yutyi pan. Yusa iya cuan cuu sa cua zanandaa sii tandihi yusa pan cuan. (Ta tacuan tucu cuahan nducahnu ca sa ndyaca ñaha ra Ndyoo.)

Yuvehe tihin ta ityi cuiñi cuu sa cuahan nu ndyaa ra Ndyoo

²²Tacuan ta cuahan ra Jesús tahan tahan ñuu nahnu ta ñuu ndyih, zacuaha ra sii ñiyivi. Cuahan ra ndya Jerusalén.

²³Ta minoo quivi i ndaca tuhun minoo ra sii ra: Tata, ¿atu zuhva ñi ñiyivi cua cacu? Ta i catyi ra Jesús sihin ra:

²⁴Nducu xoon cuhva quihvun yuvehe tihin vaty yii xaan cua quihvi ñiyivi nu ndyaca ñaha ra Ndyoo. Catyi suhun vaty cuaha xaan ñiyivi cua cuñi ñu quihvi ñu, ta ma cuu.

²⁵Tañi ra xu vehe, tacuan iyo ra Ndyoo. Ta ra xu vehe cuan cua nacazi ra yuvehe ra. Ta cua cuyucu ndo sata vehe, ta cua cati ndo, ta cua catyi ndo: “Tata, tata, nuña yuvehe naquihvi ndi.” Ta cua catyi ra sihin ndo: “Ña site yoo ndoho cuu ndo.”

²⁶Tacuan ta cua catyi maa ndo: “Sasi ndi ta sihi ndi suhun, ta i zacuohon sii ndi ñuu ndi.”

²⁷Ta cua catyi ra Ndyoo sihin ndo: “Ña site yoo ndoho cuu ndo. Cuiñi

siyo ndo sii, vatyí ñá zavaha ndo sa vaha sa i catyí sihin ndo.” Cua catyí ra.

²⁸Ta cua vacu xaan ndo ndya cuhva cua casi quihñi noho ndo vatyí cua ndyehe ndo vatyí ñoho ra Abraham ta ra Isaac ta ra Jacob ta tandihi ra profeta. Ñoho tandihi ra cuan nu ndyaca ñaha ra Ndyoo, ta maa ndo cua ndoo ndo ityí sata.

²⁹Ta cua quisi ñiyivi ityí caña ñicandyí ta ityí cuahiñi ta ityí yucu ta ityí tyañuhu, ta cua cundyaa ñu nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

³⁰Ta iyo ñiyivi ña ñiñi vatyí, ta cua nduu ñu ñiyivi ñiñi xaan yucuan. Ta ñiyivi ñiñi vatyí cua nduu ñu ñiyivi ña ñiñi.

Sacu xaan ra Jesús sa ndyehe ra ñuu Jerusalén

³¹Ta zuun ñi quivi cuan i quisi zuhva ra fariseo, ta i catyí ra sihin ra Jesús: Quiton ihya ta cuhun vatyí cuñi cahñi ra rey Herodes suun.

³²Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Cuahan ndo ta nacatyí ndo sihin ra ñicuii cuan vatyí yuhvi catyí vatyí tave tatyí cuihna ta zanduvehi sii ñiyivi vatyí ta ityaan. Ta iza cua sei nu cuehin.

³³Zoco tahan si sa caca ityí vatyí ta ityaan ta iza vatyí ma cuu cuu minoo ra cahan Tuhun Ndyoo tatu ta saa ca ra ñuu Jerusalén.

³⁴¡Ndahvi yoho ñuu Jerusalén! Sahñi ñiyivi sii ra profeta ihya. Ta ra tasi ra Ndyoo ihya, cañi ñu sii ra sihin yuu. ¡Cuaha xaan cuaha xaan saha cuñi zandu-ñin sii ñiyivi ñuu ya ta zacuende sii ñu tañi zacuenda minoo ndivi sii zehe ti sisi ndisi ti, zoco ña cuñi ñu!

³⁵Ndyehe ndo vatyí, ndoho ñiyivi ñuu Jerusalén, vatyí vatyí zandoi sii ndo. Ta sa ndisa cuii catyí sihin ndo vatyí ma ndyehe ca ndo sii, ndya cuhva ndya quivi cua catyí ndo vatyí vaha xaan cuu ra vasi sa cuenda ra ndyaca ñaha sii yo.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra ndaa

14 Minoo quivi quitatu ñiyivi i sahan ra Jesús vehe minoo ra cu nuu sii ra fariseo cua casi ra xita. Ta ndyehe xaan ra fariseo ñaa sa cua zavaha ra Jesús.

²Ta ñoho minoo ra cuhu yucuan; ndaa xaan ra.

³Ta i catyí ra Jesús sihin ra maestro cuenda ley ta ra fariseo: ¿Atu catyí ley vatyí cuu zanduvaha yo sii ñiyivi quivi quitatu ñiyivi a ma cuu?

⁴Tacuan ta tandihi ra cuan, taxi cuii ñi yucu ra ta ña cahan ra. Ta ziqui i quihin ra Jesús sii ra cuhu cuan, ta i zanduvaha ra sii ra, ta i natasi ra sii ra sa cunuhu ra.

⁵Ta ziqui i catyí ra Jesús sihin ra fariseo: Tatu canacava minoo burro zono ndo a minoo zindiqui zono ndo sisi minoo xahva quivi quitatu ñiyivi ¿atu ma tava ndo sii ti yatyi ñi vazu quivi quitatu ñiyivi cuu si? Catyí ra.

⁶Tacuan ta ña cuu ca nacahan ra cuan.

Ma zacahnu yo sii yo

⁷I ndyehe ra Jesús cuhva i zavaha tandihi ñiyivi yucu vico cuan vatyí saa ra cuan ta i casi ra maa ñi tyayu vaha ca cundyaa ra, ta i cahan ra Jesús sihin minoo cuhva sihin ra, ta i catyí ra:

⁸Tatu cana minoo ra suun sa cahun minoo vico tindaha, ma nanducun tyayu vaha ca cundyoona coto quisi inga ra ñiñi ca.

⁹Ta ra i cana suun sa cuenda vico cuan cua quisi ra ta cua catyi ra suhun: “Cuhvon tyayu ya cundyaa inga ra ya.” Ta cua cucahan xaan nuun, ta cua cahun nu ndyaa tyayu cuenda ñiyivi ña ñiñi.

¹⁰Vaha ca tatu cana ñu suun minoo vico, cahun xihnon nu ndyaa tyayu ña ñiñi cundyoona. Ta ziqui cua quisi ra i cana suun ta cua catyi ra: “Amigo, cahun nu ndyaa tyayu vaha ca.” Cua catyi ra. Ta sihin cuhva cuan cua zacahnu ra suun nuu ñiyivi yucu suhun yumesa.

¹¹Vaty yoo ra zacahnu sii, cua zanduluhlu ñiyivi sii ra. Ta yoo ra zanduluhlu sii, cua zacahnu ñiyivi sii ra.

¹²Ta ziqui i catyi ra Jesús sihin ra i cana sii ra sa cua casi ra: Tatu cua cuhvon minoo sa cuzama a sa cuxiñi sii ñiyivi, ma canon sii amigun a tohon a sii ñiyivi suun a sii ra cuca sa ndyaa yaty yuvehun. Vaty quivi naco tucu minoo vico vehe maa ra ta cua cana tucu ra suun.

¹³Zoco tatu cua zavohon minoo vico, canon sii ñu ndahvi, ñu coxo, ñu xii ta ñu cuaa.

¹⁴Ta zii xaan cua cuñun. Vaty ra yucuan ma cuu nacuhva ra sa casun, zoco cua tyiyahvi ra Ndyoo suun quivi cua nandoton sihin ñiyivi vaha.

Cuhva cua cuu si quivi cua quihvi ñiyivi nu ndyaca ñaha ra Ndyoo

¹⁵Ta siñi minoo ra ndyaa mesa cuan sa cahan ra Jesús, ta catyi ra

sihin ra: Zii xaan cua cuñi ra casi xita nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

¹⁶Ta ziqui i catyi ra Jesús sihin ra: I zavaha minoo ra minoo sa cuxiñi cahnu xaan vehe ra.

¹⁷Ta cuhva sa cua cuhva ra sa cuxiñi ñu, i tasi ra sii muzu ra sa nacana ra sii ñu sa i cana ra vaty sa ndyaa listo si, ta sa cuu quisi casi ñu.

¹⁸Zoco tandihi ñu i catyi ñu vaty ma cuu cahun ñu. Ra sa xihna ñi i catyi ra: “Nacaa zate minoo ñuhu, ta cuñi sa cundyehi sii si. Catyun sihin ra vaty nazaha ra tucahnu iñi sii, vaty ma cuhin.”

¹⁹Ta inga ra i catyi ra: “Nu zate ohon tahan yunta, ta cuehin cua ndyehi tatu vaha ti. Catyun sihin ra vaty nazaha ra tucahnu iñi sii, vaty ma cuhin.”

²⁰Ta inga tucu ra i catyi ra: “Nacaa tindehi, ta yucuan cuenda ma cuhin.” Catyi ra.

²¹Ta cua nuhu muzu cuan, ta i nacaty ra tandihi cuhva ya sihin patrón ra. Ta i cuxaan xaan patrón ra, ta i catyi ra sihin muzu ra: “Cuahan yaty cui ñi tandihi ityi cahnu ta ityi ndyih ta cahun sii ra ndahvi ta ra coxo ta ra xii ta ra cuaa, ta quisi ndyacon sii ra ihya.” Catyi ra.

²²Ta i zavaha muzu ra cuhva catyi ra, ta ziqui i catyi ra: “Tata, sa zavehi tandihi cuhva catyun, ta nuña ca.” Catyi ra.

²³Ta i catyi patrón ra sihin ra: “Cuahan tandihi cui ityi, ta zañiñun sii ñiyivi vaty naquisi ñu. Cuñi sa cua cutu cui vehi.

²⁴Vaty catyi suhun vaty numinoo ra i cane sa xihna ñi, ma cuhva que sa casi ra sihin.”

Cuaha xaan tundoho cua ndyehe yo tatu cua cundyico yo sii ra Cristo

²⁵Cuaha xaan ñiyivi cuahan sihin ra Jesús. Ta i ndyehe ra sii ñu ta i catyi ra sihin ñu:

²⁶Tandíhi ndoho ra ndyico sii, tatu cuñi ca ndo sii ñiyivi sii ndo ta ziqui sii mi, ma cuu cuu ndo ñiyivi sii mi.

²⁷Vatyí yoñi ra cuu cuu ñiyivi sii mi tatu ma ndyehe ra tundoho sa cuende, ta vazu cuu ra sa cuende.

²⁸Vatyí yoñi minoo ra tatu cua zandaa ra minoo torre ta ma cundyaa xihna ra ta tava ra cuenda tatu ñihi xuhun ra ta cundyee iñi ra zandíhi ra tyiño cuan.

²⁹Coto sa zavaha ra cimienta ta ziqui ma cuu zandíhi ra tyiño. Ta tandíhi ñiyivi cua ndyehe sii si, ta cua vacu ndyaa xaan ñu sii ra.

³⁰Ta cua catyi ñu: “Ihya ra i quisaha zandaa ra minoo torre, ta ñá cuu zandíhi ra sii si.”

³¹A tatu iyo minoo rey sa cuñi cahñi tahan sihin inga rey sa iyo oco mil zandaru. Rey sa xihna ñi cuan cua cundyaa xihna ra ta nacañi iñi ra tatu cuu zahacanaa ra sihin sa usi mil zandaru sa iyo sii maa ra.

³²Ta tatu sa sito ra vatyí ma cuu, cua tasi ra tyiño ñii ñi sa ndyaa inga rey cuan nusica, ta cua caca ra sii ra vatyí nandíhi ñi maa tuhun.

³³Ta tacuan tucu maa ndo, tatu ma cahndya iñi ndo tandíhi sa cuñi xaan ndo ta tandíhi sa cumi ndo, ma cuu cuu ndo ñiyivi sii mi sa ndisa cuii.

Catyi ra Jesús vatyí iyo ñiyivi tañi ñii sa ña uhva ca

³⁴Vaha xaan cuu ñii, zoco tatu ña uhva ca si çyozo caa cuu cutyiño ñiyivi sii si?

³⁵Ñahñi ca sa cuu zacuu ñu sihin si. Nu sa tyindyee si sii ñuhu ta ma cuu. Nu ndíhi tuhun zavita ñu sii si. Tatu ndyaa zoho ndo, cuiñi ndo tuhun ya. Catyi ra Jesús.

Tañi mvee ticatyí sa cua naa cuu ñiyivi iyo cuatyí

15 Ta tandíhi ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha ta ra iyo cuatyí, i tuhva ra sii ra Jesús vatyí cuñi ra tyizoho ra sa cahan ra.

²Ta i cahan xehe ra fariseo ta ra maestro cuenda ley sa cuenda ra Jesús, ta i catyi ra: Ra ihya, cahan ra sihin ra iyo cuatyí, ta sasi ra sihin ra.

³Tacuan ta i cahan ra Jesús sihin ra ziqui minoo cuhva ta catyi ra:

⁴Yoo ndoho, ra iyo minoo ziendu mvee ticatyí zono, tatu cua naa minoo ti çatu ma zandoo ndo tandíhi ti sicuhu? Ta cua nanducu ndo sii sa minoo ti cuan ndya nañihi ndo sii ti.

⁵Ta cuhva sa cua nañihi ndo sii ti, cua cozo zoco ndo sii ti, ta zii xaan cua cuñi ndo.

⁶Ta tatu sa nasaa ndo vehe ndo cua cana ndo sii amigo ndo ta sii ñiyivi yucu vatyí, ta cua catyi ndo: “Cuzii xaan iñi ndo sihin, vatyí i nañihi mvee ticatyí zone quití sa cua naa.”

⁷Ta catyi sihin maa ndo vatyí zuun ñi cuhva cuan, zii xaan cua cuñi ángel gloria sa cuenda minoo

ra cua ndu-uu iñi cuatyí. Zii ca cua cuñi ángel sihin sa minoo ra cuan ta ziquí sihin sa cumi xico sahun cumi tahan ñiyivi vaha sa ñahñi cuatyí ta ña zama ñu cuhva iyo ñu.

**Tañi xuhun sa cua naa
cuu ñiyivi iyo cuatyí**

⁸Ta inga tucu cuhva, tatu iyo minoo ñaha sa cumi usi tahan xuhun, ta tatu cua naa minoo xuhun ña. ¿Atu ma tyaa ña minoo candil ta natihvi ña sisi vehe ña ta nanducu ña xuhun cuan ndya cuhva ndya cua nañihi ña sii si?

⁹Ta tatu sa nañihi ña sii si, cua cana ña sii amigo ña ta sii ñiyivi yucu yatyí, ta cua catyí ña: “Cuzii xaan iñi ndo sihin, vatyí i nañihi xuhin sa cua naa.”

¹⁰Ta zuun ñi cuhva cuan catyí sihin maa ndo vatyí zii xaan cua cuñi ángel ra Ndyoo sa cuenda minoo ra cua ndu-uu iñi cuatyí.

**Tañi ra ñá tyaa yahvi sii zutu
cuu ñiyivi sa cua naa**

¹¹Tacuan ta i catyí tucu ra Jesús cuhva ya: Sicoo minoo ra, ta uu tahan zehe yií ra i sicoo.

¹²Ta minoo saha i catyí ra luhlu ca sihin zutu ra: “Tata, cuhvon ndaha tyiño sa tahan si sii.” Ta i natahvi zutu ra ndaha tyiño sa tahan si sii minoo minoo zehe ra.

¹³Ta ña cuaha ñi quivi ta ziquí i xico ra luhlu ca cuan tandihí cuii sa nacuhva zutu ra sii ra. Ta i zatahan ra xuhun ra, ta cuahan ra nusica. Ta yucuan i zanaa ra tandihí cuii xuhun ra sihin sa cuzii iñi ra. Ta zana xaan i sicoo ra.

¹⁴Ta sa yaha zanaa ra tandihí, ta ziquí i sicoo minoo tama ñuu cuan, ta i quisaha sizoco ra.

¹⁵Tacuan ta sahan ra vehe minoo ra ñuu cuan. Ta i tasi ra cuan sii ra nu iyo quini zono ra vatyí cua cuhva ra sa casi ti.

¹⁶Ta i sizoco xaan ra ndya cuhva cuñi ra casi ra sa sasi quini. Ta yoñi maa sa saha sa casi ra.

¹⁷Tacuan ta i quisaha nacañi iñi ra ta i catyí ra: “Tandihí cuii muzu zuti, sasi vaha ra ndya cuhva ndoo ca sa sasi ra. Ta yuhvi, cuñi cahñi zoco sii.

¹⁸Vityí cunanuhi nu ndyaa zuti, ta tyehen cua catyí sihin ra: Tata, sicoo cuatyí nuu Ndyoo ta nuu moo.

¹⁹Zohon tuhun sa yivi ca zehun cuu sii, zoco cuhvon sa cui minoo muzun.” Tacuan i sica iñi ra.

²⁰Ta i nduvita ra, ta i quihin ra ityí cua nanuhu ra ndya vehe zutu ra. Zoco sica ca vasi ra ta sa i ndyehe zutu ra sii ra. Ta i cundahvi iñi ra sii zehe ra, ta i cacono ra cua zatahan ra sii ra. Ta i sicunumi ra sii ra, ta i sihi ra xiti ra.

²¹Ta i catyí zehe ra sihin ra: “Tata, sicoo cuatyí nuu ra Ndyoo ta nuu moo. Zohon tuhun sa yivi ca zehun cuu sii.” Catyí ra.

²²Zoco i catyí zutu ra sihin muzu ra: “Ta ndyaca ndo zahma vaha ca, ta natyihí ndo sii ra. Ta tyihí ndo minoo xehe nundaha ra. Ta natyihí ndo zapato saha ra.

²³Ta cahñi ndo minoo zindiquí luhlu, quití xahan ca, vatyí casi yo, ta nacuzii xaan iñi yo.

²⁴Vatyí zehi, sa i zehi tuhun vatyí sa i sihi ra, ta vityí ndito ra. Cua naa ra ta vityí naquita ra.” Catyí zutu ra. Ta i quisaha zavaha ñu minoo vico. Ta zii xaan i cuñi ñu.

²⁵Ta inga zehe ra cuan, ra nuu, zatyiño ra sisi cuhu. Ta cuhva sa

cua nasaa ra ndya vehe, ta siñi ra yaa ta sa sata saha ñiyivi.

²⁶Ta i cana ra sii minoo muzu, ta i ndaca tuhun ra ñaa sa cuu.

²⁷Ta i catyi muzu sihin ra: “Nasaa yañun, ta i tava zutun tyiño sa cuu minoo zindiqui luhlu, quitì xahan xaan, vatyì vaha ñi i nasaa yañun.” Catyi ra.

²⁸Ta i cuxaan xaan ra nuu cuan, ta ñá cuñi ra quihvi sisi vehe. Yucuan cuenda i quita zutu ra, ta i cana ra sii ra.

²⁹Zoco i catyi ra sihin zutu ra: “Ndyehe, sa cuaha xaan cuiya zatyine suhun, ta ñahñi cuhva sa ñá tyei yahvi sa cohon. Zoco numinoo saha ta ñá sohon minoo mvee luhlu sii, vatyì cua zavehi minoo vico sihin amigi.

³⁰Ta sa nasaa zehun, ra i zanaa xuhun moo sihin ñu zihì zii iñi, ta yatyì xaan sahñun minoo zindiqui cuenda ra.” Catyi ra.

³¹Tacuan ta i nacahan zutu ra, ta i catyi ra sihin ra: “Zehe luhli, ndyoon sihin tandihì cuii tyiemvu. Ta tandihì sa sii, sii tucu moo cuu.

³²Zoco vityì tahan si sa zacahnu yo vico ya ta cuzihì xaan iñi yo vatyì i zehi tuhun vatyì sa i sihi yañun, ta vityì ndito ra. Cua naa ra ta naquita ra.”

Cuhva cuñi si tyindyee yo sii ñiyivi sihin sa iyo sii yo

16 Tacuan ta i quisaha catyi ra Jesús sihin ra i casi ra: Sicoo minoo ra cuca, ta sicoo minoo ra zacuenda xuhun ra. Zoco i catyi inga ñiyivi sihin ra cuca cuan vatyì zatìvi xaan ra zacuenda cuan xuhun ra.

²Ta i cana ra cuca cuan sii ra, ta i catyi ra sihin ra: “Cuaha xaan tuhun ñihì sa cuendon. Nacuhva cuendon tandihì cuii tyiño i zacuun sii, vatyì ma zatyino con sihin.”

³Ta ziqui i sica iñi ra zacuenda xuhun cuan sihin añima ra: “¿Yozo caa zacui vityì? Cuñi quindyaa patroin tyiñe, ta ñahñi tundyee iñi iyo sii, sa zatyine. Ta cahan xaan nui caque caridad sii ñiyivi.

⁴Zoco site yozo caa cua zavehi vatyì vaha sa coo amigi, ta ziqui tatu ñahñi tyiñe, zoco cuu cuhin vehe ra.”

⁵Tacuan i sica iñi ra cuan, ta ziqui i cana ra sii sa minoo minoo ra tavi sii patrón ra. Ta i catyi ra sihin ra i saa sa xihna ñi: “¿Yozo tavun sii patroin?” Catyi ra.

⁶Ta i catyi ra cuan: “Tavi cumi mil litro azetye.” Catyi ra. Ta i catyi ra sihin ra: “Quihin inga tutu ya, ta tyoon uu mil ñi, ta tyoon zivun, ta zaviton tutu sahnu cuan.” Catyi ra. Ta tacuan i zavaha ra ta cuahan ra.

⁷Ta ziqui i saa inga ra, ta i catyi ra sihin ra: “¿Yozo tavun sii patroin?” Ta i catyi ra cuan: “Tavi minoo mil arroba trigo.” Catyi ra. Ta i catyi ra sihin ra: “Quihin inga tutu ya, ta tyoon uña ziendu arroba ñi, ta tyoon zivun, ta zaviton tutu sahnu cuan.”

⁸Tacuan ta i sito patrón ra sa ña vaha sa zavaha ra, ta iyo xaan i cuñi ra vatyì casi xaan iñi ra zavaha ra sa ña vaha. Catyi ra Jesús. Ta i catyi tucu ra sihin ra i casi ra: Casi ca iñi ñiyivi ña vaha añima ta ziqui ñiyivi vaha añima.

⁹Ta catyi sihin ndo vatyì cutyino ndo ndaha tyiño ndo sa iyo ñuu

ñiyivi ya, ta tyindyee ndo sii ñiyivi. Ta quivi cua ndihi si, cua ñihi ndo minoo nu cundyaa ndo sa ma naa ca nu ndyaa ra Ndyoo.

¹⁰Ra zavaha sa ndoo sihin sa zuhva ñi sa iyo sii ra, tacuan cua zavaha tucu ra vazu sihin cuaha ca. Ta ra ña zavaha sa ndoo sihin sa zuhva ñi, ma zavaha tucu ra sa ndoo sihin sa cuaha ca iyo sii ra.

¹¹Yucuan cuenda tatu ña zavaha ndo sa ndoo sihin sa iyo ñuu ñiyivi ya, ma cuhva ra Ndyoo sa vaha xaan sa iyo andivi sii ndo.

¹²Tandihí sa iyo sii ndo, maa ra Ndyoo saha noo sii si sii ndo. Ta tatu ña zavaha ndo sa ndoo sihin si, ma cuhva maa ra sa cuu sii maa ndo.

¹³Ma cuu zatyíño minoo muzu sa cuenda uu tahan patrón vatyí cua cuñi ca ra sii minoo patrón ra, ta ma cuñi ra sii inga ra. A sii minoo ra cua tyaa ra yahvi, ta sii inga ra ma tyaa ra yahvi. Ma cuu cuñi ndo sii ra Ndyoo ta cuñi ndo sii xuhun. Catyi ra Jesús.

¹⁴Ta i siñi ra fariseo tandihí sa cahan ra Jesús. Ta i sacu ndyaa ra sii ra vatyí cuñi xaan ra fariseo cuan xuhun.

¹⁵Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ityi nuu ñiyivi zaha maa ndo tuhun vatyí vaha xaan ñiyivi cuu ndo, zoco sito maa ra Ndyoo añima ndo. Ta tandihí sa zacahnu xaan ñiyivi, ña cuu ndyehe ra Ndyoo sii si.

Ma naa ley maa ra Ndyoo

¹⁶Ley ra Ndyoo sa i tyaa ra Moisés ta tuhun i tyaa ra profeta ta sa naha, yucuan cuu sa zañaha ityi sii ndo ndya quivi i saa ra Juan. Quivi

i saa ra Juan ta i quisaha nacatyí ra sihin ñiyivi cuhva ndyaca ñaha ra Ndyoo. Ta cuaha xaan ñiyivi cuñi xaan ñu cuhva cuan.

¹⁷Zoco catyi sihin ndo vatyí vazu cunaa ñuu ñiyivi a sa iyo ityi ziqui, zoco ley ra Ndyoo sa i tyaa ra Moisés ma cuu naa si nu siin.

Ña vaha sa zandoo rayii sii ñazihí ra ta tani tutu ñu

¹⁸Tatu iyo minoo rayii ta zandoo ra sii ñazihí ra ta tani tutu sa tindaha ra ta tindaha ra sihin inga ñaha, zavaha ra cuan sa cuu adulterio. A tatu tindaha inga ra sihin ñaha sa zandoo yíi sii, zuun ñi cuatyí cuan zavaha ra.

Cuhva i cuu sii minoo ra cuca, ta cuhva i cuu sii ra Lázaro

¹⁹I sicoo minoo ra cuca, ta tyaqui xaan i cuu zahma ra tyacu yuhva tixinda, ta yahvi xaan ndyaa si. Ta sasi vaha xaan ra tandihí quivi.

²⁰Ta sicoo tucu minoo ra ndahvi sa nañi Lázaro. Iñi xaan ra ityi, ta catuu ra yuvehe ra cuca cuan.

²¹Cuñi xaan ra casi ra vazu sa canacava yumesa ra cuca cuan. Ta i saa ina nu catuu ra ndahvi cuan, ta yuyaa ti nu cahvi ra.

²²Ta minoo quivi i sihi ra, ta i sindyaca ángel ra Ndyoo sii ra ndya nu ndyaa ra Abraham gloria. Ta i sihi tucu ra cuca cuan, ta tyihi ñu sii ra sisi ñuhu.

²³Ta cuahan añima ra andyaya, ta ndyehe xaan ra tundoho yucuan. Ta i nandyehé ndaa ra, ta sica xaan i ndyehe ra sii ra Abraham sihin ra Lázaro.

²⁴Ta i cana saa ra ñoho andyaya cuan ta catyi ra: “Tata Abraham,

cundahvi iñun sii, ta tasun sii ra Lázaro nazatyii ra siin nundaha ra ta quisi zatoon ra nu yei vatyí yaha xaan cahnu tundoho ndyehi sisi ñúhu ya.” Catyi ra.

²⁵Zoco i catyi ra Abraham sihin ra: “Nacohon iñun vatyí cuaha xaan sa vaha sicoo suun quívi i sinditon ñuu ñiyívi. Ta ra Lázaro ndahvi xaan i cuu ra ñuu ñiyívi. Ta vityí iyo sa vaha sii ra, ta yoho ndyehun tundoho.

²⁶Ta inga tucu cuhva vatyí iyo minoo xahva cahnu xaan mahñu nu yucu yo. Ta vazu cuñi ra ihya cuhun ra nu ndyoon, zoco ma cuu. Ta ma cuu quisi minoo ra ñoho nu ñohon nu ndyaa ndi.”

²⁷Ta ziqui i catyi ra cuca cuan: “Tata Abraham, zohon tumañi iñi sii, ta tasun sii ra Lázaro ndya vehe zuti.

²⁸Vatyí iyo ohon tahan yañi, ta cuñi vatyí cunacatyí ra sihin ra yozo caa iye ihya nu ndyehi tundoho coto quisi tucu ra ihya.”

²⁹Tacuan ta i catyi ra Abraham sihin ra: “Iyo ley sa i tyaa ra Moisés ta iyo tuhun i tyaa ra profeta ta sa naha. Nazavaha yañun sa catyi si cuan.”

³⁰Tacuan ta i catyi ra cuca cuan: “Tata Abraham, ma tyaa ra yahvi sii si cuan. Zoco tatu cua nandoto minoo ra sa i sihi ta cuhun ra nu ndyaa ra, yucuan ndisa cua tyaa ra yahvi, ta cua zama ra cuhva iyo ra.”

³¹Ta i catyi ra Abraham sihin ra: “Tatu ma tyaa ra yahvi sii ley i tyaa ra Moisés ta sii tuhun i tyaa ra profeta, ma sino iñi ra vazu cua nandoto minoo ñiyívi ta cahan ra sihin ra.”

Ica xaan tatu zavaha yo cuatyí

17 Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra i casi ra: Tandíhi cuii tyiemvu cua coo sa quiñi caa sa zatívi sii ñiyívi, zoco ndahvi ñi cuu ra tyiyuhu sii ñiyívi ta zavaha ñu cuatyí ta tívi ñu.

²Vaha ca tatu cuhñi yo minoo yuu vee xaan zucu ra ta zavita yo sii ra sisi tyañuhu coto zatívi ra sii ñu sino iñi sii Ndyoo.

³Zaha ndo cuenda sii ndo. Tatu zavaha minoo ra tahan ndo minoo sa ña vaha suhun, catyun sihin ra ñaa sa ña vaha i zavaha ra. Ta tatu zama ra cuhva iyo ra, zohon tucahnu iñi sii ra.

⁴Ta tatu usa tahan saha sa minoo quívi zavaha ra sa ña vaha suhun ta tandíhi usa tahan saha catyi ra suhun: “Zohon tucahnu iñi sii.” Zohon tucahnu iñi sii ra.

Tatu sino iñi yo sii ra Jesús cuu zavaha yo cuaha sa vaha

⁵Tacuan ta i catyi ra apóstol sihin ra Jesús: Cuhvon cuhva sii ndi ta cua sino xaan ca iñi ndi suun.

⁶Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Tatu sino iñi ndo sii mi siin ñi vazu tañi caa minoo siti mostaza luhlu ñi cuu cuhva sino iñi ndo, ta cua cuu catyi ndo sihin yutu sicómoro sa nandyaa ihya vatyí cuñi siyo tu nu ndyaa tu ta cuhun tu sisi tyañuhu, ta cua tyaa tu yahvi sa cahan ndo.

Cuhva tahan si tyaa yo yahvi sii ra Ndyoo

⁷Ta ziqui i catyi ra Jesús: Yoo ndoho tatu tahvi muzu ndo ñuhu a saha ra sa casi zindiqui zono ndo ta

ziqui nasaa ra vehe, ¿atu cua catyi ndo sihin ra: “Cundyaa ta casun xita”?

⁸Tyehen cua catyi ndo sihin ra: “Zavohon sa cuxiñi, ta tyizon coho nu mesa. Ta tatu sa sasi ta ziqui casi tucu moo.” Cua catyi ndo.

⁹¿Atu nacuhvon tyahvi ndyoo sii ra vatyí zavaha ra tyiño tavon sii ra? Ña tacuan vatyí tahan si zavaha ra tyiñon.

¹⁰Ta tacuan tucu maa ndo. Tatu sa zavaha ndo tandihi cuii tyiño sa tava ra Ndyoo sii ndo. Catyi ndo: “Ñahñi maa sa vaha zavaha ndi. Maa ñi cuhva tahan si zavaha ndi i zavaha ndi.” Tacuan tahan si catyi ndo.

Zanduvaha ra Jesús sii usi tahan ra tyahyu

¹¹Ta cuhva sa cuahan ra Jesús ndya ñuu Jerusalén, i yaha ra nu cu si Galilea ta nu cu si Samaria.

¹²Ta sa i saa ra minoo ñuu ta i quita usi tahan ra tyahyu ta yucu ra ndya zava.

¹³Ta i cana saa tandihi ra, ta catyi ra: Maestro Jesús, cundahvi iñun sii ndi.

¹⁴Ta sa ndyehe ra Jesús sii ra, ta i catyi ra sihin ra: Cuahan ndo cua zañaha ndo sii ndo sii ra cu zutu. Tacuan i catyi ra Jesús sihin ra cuan, ta ityi cuahan ra i nduvaha ra.

¹⁵Ta minoo ra, cuhva sa ndyehe ra vatyí sa nduvaha ra, i sinanuhu sata ra. Ta ñihi xaan i cana saa ra ta i zacahnu ra sii ra Ndyoo.

¹⁶Ta i sicuiñi siti ra, ta i sicava ndyayu ra nu ñuhu nu ndyaa saha ra Jesús, ta i saha xaan ra

tyahvi ndyoo sii ra. Ta minoo ra samaritano cuu ra nduvaha cuan.

¹⁷Tacuan ta i catyi ra Jesús: ¿Atu ña usi tahan ra i nduvaha? ¿Ndyamaa cuahan iin tahan ca ra?

¹⁸¿Atu minoo tuhun ñi ra inga ñuu ya cuu ra i ndisi nanuhu sata sa nacuhva ra tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo?

¹⁹Ta i catyi ra Jesús sihin ra i nduvaha: Nduvita ta cahun. I nduvohon vatyí sino iñun.

Cuhva cua cuu si quivi cua quisaha cundyaca ñaha ra Ndyoo ñuu ñiyivi

²⁰I ndaca tuhun ra fariseo sii ra Jesús: ¿Ama cua quisaha cundyaca ñaha ra Ndyoo ñuu ñiyivi? Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ma coto ndo ama cua quisaha cundyaca ñaha ra Ndyoo vatyí yivi sa cuu ndyehe yo cuu si.

²¹Ma cuu catyi ñiyivi: “Ihya ndyaa ra”, a “Ityi cuan ndyaa ra” vatyí zñin cuu cuhva ndyaca ñaha ra. Sisi añima ñiyivi cuu nu ndyaca ñaha ra, añima ñiyivi sa tyaa yahvi sii ra.

²²Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra i casi ra: Cua coo quivi ta cua cuñi ndo ndyehe ndo sii ra i quisi ndya gloria, zoco ma ndyehe ca ndo sii ra.

²³Ta cua catyi ñiyivi sihin ndo: “Ihya ndyaa ra”, a “Yucuan ndyaa ra.” Zoco ma cahun ndo cundyeco ndo. Ta ma cundyeco ndo sii ra cuan vatyí yivi yuhvi cuu ra.

²⁴Vatyí quivi cua quisi inga saha, cua ndyehe tandihi ñiyivi sii. Tañi ndyehe tandihi ñiyivi tatu yaha tasa zavi nacahnu andivi, tacuan cua cuu si quivi cua quisi tucu ra i quisi ndya gloria.

²⁵Zoco xihna ca tahan si ndyehi tundoho cuaha xaan cuhva. Ta ñiyivi sa iyo vityi ma cuñi ñu sii.

²⁶Tañi i cuu si quivi ra Noé, tacuan cua cuu tucu si quivi cua quisi tucu ra i quisi ndya gloria.

²⁷Quivi ra Noé, sasi ñu. Sihi ñu. Tindaha ñu. Ta saha ñu sii zehe ñu sa tindaha ñu ndya cuhva ndya quivi i quihvi ra Noé sisi barco ta i coon zavi xaan. Ta i naa tandihi ñiyivi.

²⁸Tacuan i cuu tucu si quivi ra Lot. Sasi ñu. Sihi ñu. Zata ñu. Naxico ñu. Tasi ra itu. Ta zavaha ra vehe ra.

²⁹Ta zuun ñi quivi i quita ra Lot ñuu Sodoma cuan, i coon xaan ñúhu sihin azufre ndya andivi, ta i naa tandihi cuivi ñiyivi ñuu cuan.

³⁰Ta zuun ñi tacuan cua cuu si quivi cua quisi tucu ra i quisi ndya gloria.

³¹Quivi cuan tatu ñoho minoo ndo xiñi vehe, ma noo ndo ta tava ndo ndaha tyiño ndo. A tatu ñoho ndo itu ndo ma cunuhu ndo ndya vehe ndo.

³²Nacohon iñi ndo cuhva i tahan si sii ñazihí ra Lot.

³³Yoo ra cua nducu cuhva zacacu ra sii ra, cunaa ra. Ta yoo ra cua cuhva sa cuu ra sa cuenda mi, cua cacu ndisa cuivi ra.

³⁴Ta catyi sihin ndo vatyí sa cuaa cuan, uu tahan ñiyivi quixi iñi ñi nu sito. Cua naquihin sii minoo ñi ta minoo cua nandoo.

³⁵Ta uu tahan ñuzihí ndyico iñi ñi quivi cuan, cua naquihin sii minoo ñi ña. Ta inga ña cua nandoo.

³⁶Ta uu tahan ra ñoho itu ra, cua quihin sii minoo ra. Ta inga ra cua nandoo.

³⁷Tacuan catyi ra Jesús. Ta cuhva sa siñi ñiyivi tuhun ya, i ndaca tuhun ñu sii ra: ¿Ndyamaa cua cuhun ñiyivi cuan? Ta i catyi ra Jesús sihin ñu: Nu catuu ndiyi, yucuan cua titahan tyasii.

Cuhva cuñi ra Ndyoo sa caca yo sii ra

18 Tacuan ta i cahan ra Jesús ziqui minoo cuhva ya vatyí cuñi ra sa cua coto ñu vatyí tahan si sa caca ñiyivi tumañi iñi sii ra Ndyoo tandihi saha, ta ma zandihí yo tuhun sa caca yo sii ra.

²Ihya cuu cuhva i catyi ra Jesús: Minoo ñuu sicoo minoo ra juez. Ta ña yuhu ra sii ra Ndyoo. Ta ña tyaa ra yahvi sii ñiyivi.

³Ta zuun ñi ñuu cuan sicoo minoo ñandahvi. Ta i sahan ña nu ndyaa ra juez cuan, ta catyi ña sihin ra vatyí sica ña cuatyí saha minoo ra xaan iñi sii ña.

⁴Ta ña tyizoho ra juez cuan sa cahan ña. Ña cuñi ra zandaa ra tyiño ña. Ta sa naha xaan sica ña. Ta ziqui i sica iñi ra juez: “Vazu ña yuhi sii ra Ndyoo ta ña tyei yahvi sii ñiyivi,

⁵zoco zayanga xaan maha ya sii. Yucuan cuenda cua zandei tyiño ña coto quisi ca ña ta zayanga ca ña sii.”

⁶Ta i catyi ra Jesús: Sa siñi ndo cuhva catyi ra juez, ra ña vaha cuan.

⁷Ta maa ra Ndyoo ¿atu ma zacacu ra sii ñiyivi i casi ra vatyí sica ñu tumañi iñi sii ra ora ta sa cuaa? ¿Atu cuatu xaan ra ta ziqui tyindyee ra sii ñu?

⁸Catyí sihin ndo vatyí yatyí xaan cua zacacu ra sii ñu. Zoco quivi cua

quisi tucu ra i quisi ndya gloria, sito Ndyoo tatu nañihi que sii ñu sino iñi sii, sa ndisa cuii.

Minoo cuhva cuenda ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha ta ra fariseo

⁹Tacuan ta i cahan ra Jesús ziqui minoo cuhva cuenda ñiyivi zaha tuhun vatyí vaha xaan ñu ta ña cuu ndyehe ñu sii inga ñiyivi. Ta ihya cuu cuhva i catyi ra:

¹⁰I quihvi uu tahan ra vehe ñuhu vatyí cua cahan ra sihin ra Ndyoo. Minoo ra cuu ra minoo ra fariseo, ta inga ra cuu minoo ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha.

¹¹Iñi ndyaa ra fariseo, ta ihya cuhva i sica iñi ra sisi añima ra: “Zutu mañi yuu, nacuhve tyahvi ndyoo suun vatyí ña iye tañi iyo inga ñiyivi. Ña zuhi. Ña quiñi iye. Yoñi tyañi. Ta ña iye tañi ra tava xuhun ya.

¹²Vaha xaan tyei yahvi tuhun cohon vatyí uu saha sa minoo vitya sahñi zoque sii, ta sehi diezmo suun sihin tandihi cuii sa iyo sii.” Catyi ra.

¹³Ta ndya zava, iñi ndyaa ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha. Ta nu ña nandyehenda ra andivi. Ta cati ra yiqui ndyica ra vatyí ndu-uu iñi ra cuatyí ra. Ta tyeheh cahan ra sihin ra Ndyoo: “Zutu mañi yuu, cundahvi iñun sii, vatyí iyo xaan cuatyí.” Tacuan i catyi ra.

¹⁴Ta catyi sihin ndo vatyí sii maa ra cuan i zaha ra Ndyoo tucahnu iñi ta yivi sii inga ra. Zanaa ra Ndyoo cuatyí ra tava xuhun cuan, ta cuanuhu ra ndya vehe ra. Zoco ra fariseo cuan, ñahñi tucahnu iñi ñihi ra vatyí ña vaha cuhva sica ra.

Ta zihin sa zacahnu xaan ra sii ra. Yucuan cuenda luhlu ñi ndyehe ra Ndyoo sii ra. Zoco tatu zanduluhlu yo sii yo, cua nducahnu yo nuu ra Ndyoo.

Zoco ñaha ra Jesús sii sa ndyihi

¹⁵Ta i quisi ndyaca tucu ñiyivi sii sa ndyihi vatyí cua tyizo ra Jesús ndaha ra xiñi si. Ta sa ndyehe ra i casi ra Jesús cuhva zavaha ñu, ñá saha ca ra.

¹⁶Zoco i cana ra Jesús sii ra, ta i catyi ra sihin ra: Cuhva ndo sa quisi sa ndyihi nu ndyei, ta ma catyi ndo vatyí ma cuu vatyí tañi iyo sa ndyihi tacuan iyo ñiyivi saha sa cundyaca ñaha ra Ndyoo sii ñu.

¹⁷Ta catyi sihin ndo vatyí tatu ma cuhva ndo sii ndo sii ra Ndyoo ta sino iñi ndo sii ra tañi sino iñi sa ndyihi sii zutu si, ma cuu quihvi ndo nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

Catyí ra Jesús vatyí yii xaan cua cuhva cuenda minoo ra cuca sii ra sii ra Ndyoo

¹⁸Tacuan ta i ndaca tuhun minoo ra ndyaca ñaha cuenda vehe ñuhu sii ra Jesús ta catyi ra: Yoho maestro vaha xoon, ¿yozo caa zacui ta ñihi tahvi añime?

¹⁹Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Ñaa cuenda catyun vatyí vaha xein? Minoo tuhun ñi ra vaha iyo, maa ra Ndyoo.

²⁰Sa siton tandihi cuii ley maa ra Ndyoo cuhva catyi si: “Ma cuzun sihin inga ñaha sa yivi ñazihun cuu. Ma cahñun sii ñiyivi. Ma zuhun. Ma cohon cuendu ziqui ñiyivi. Ta tyoon yahvi sii zutun ta sii zihun.” Catyi ra Jesús sihin ra.

²¹Ta i catyi ra cuan: Tyei yahvi sii tandihi tuhun cuan cuhva ndya luhli.

²²Ta sa siñi ra Jesús cuhva catyi ra, ta i catyi ra sihin ra: Minoo ñi ca cuhva cumañi suun. Xicon tandihi sa iyo suun, ta cuhvon xuhun cuan sii ñiyivi ndahvi, ta cua coo sa cuca suun ndya gloria, ta quisun ta cundyicon sii. Catyi ra.

²³Ta sa siñi ra cuan cuhva catyi ra Jesús, ta i nducuihya xaan iñi ra vatyí cuca xaan ra.

²⁴Ta sa ndyehe ra Jesús vatyí cuihya xaan cuñi ra, ta i catyi ra sihin ra: Yii xaan cua quihvi ñiyivi cuca nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

²⁵Yii ca quihvi minoo ra cuca nu ndyaca ñaha ra Ndyoo ta ziqui ca minoo camello yaha ti xuu minoo yicui ticui. Catyi ra.

²⁶Ta ñiyivi sa siñi cuhva catyi ra Jesús i ndaca tuhun ñu: Tatu tacuan cuu si ¿yoo ra cuu cacu?

²⁷Ta i catyi ra Jesús sihin ñu: Tandihí sa ña cuu zavaha ñiyivi, cuu zavaha ra Ndyoo sii si. Catyi ra.

²⁸Tacuan ta i catyi ra Pedro sihin ra: Sa zandoo ndi tandihí sa sii ndi, ta ndyico ndi suun.

²⁹Ta i catyi ra Jesús sihin tandihí ra: Sa ndisa catyi sihin ndo vatyí tandihí ndo sa zandoo vehe ndo a ñazihí ndo a tahan ndo a zutu ndo a zihí ndo a zehe ndo ta nducu ndo sa vaha sa cuenda nu ndyaca ñaha ra Ndyoo,

³⁰cuaha xaan sa vaha cua ñihi ndo ihya ñuu ñiyivi ya, ta inga ñuu ñiyivi saa cua cundito ndo tandihí cuii tyiemvu.

Nacatyí ra Jesús inga saha vatyí cua cahñi ñiyivi sii ra

³¹I cana ra Jesús sii sa usi uu tahan ra i casi ra, ta i catyi ra

sihin ra: Vityi cua cuhun yo ñuu Jerusalén. Ta yucuan cua cuu tandihí sa i tyaa ra profeta ta sa naha sa cuenda ra i quisi ndya gloria.

³²Vatyí cua cuhva cuenda ñiyivi sii ra sii ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu, ta cua vacu ndyaa ñiyivi sii ra. Quiñi xaan cua zavaha ñu sihin ra, ta cua tyicu zii ñu sii ra.

³³Ta cua cañi xaan ñu sii ra, ta cua cahñi ñu sii ra. Ta sa cu uñi quivi cua nandoto tucu ra. Catyi ra Jesús.

³⁴Ta ra apóstol cuan ñá cutuñi iñi ra nusiin sa cahan ra Jesús vatyí tañaha ca cuhva ra Ndyoo sa cutuñi iñi ra sii si.

Zanduvaha ra Jesús sii minoo ra cuaa vatyí ñi ñuu Jericó

³⁵Tacuan ta sa cuñi saa ra Jesús ñuu Jericó, ta yu-ityi ndyaa minoo ra cuaa, sica ra caridad.

³⁶Ta siñi ra cuaa vatyí yaha cuaha xaan ñiyivi, ta i ndaca tuhun ra ñaa cuenda.

³⁷Ta i catyi ñiyivi sihin ra vatyí cua yaha ra Jesús, ra ñuu Nazaret.

³⁸Ta i cana saa ra, ta catyi ra: ¡Yoho Jesús, zehe ra David, cundahvi iñun sii! Catyi ra.

³⁹Ta ra sa cuahan coyo ityi nuu i catyi ra sihin ra vatyí nacutaxi ra. Zoco ñihi ca i cana saa ra ta catyi ra: ¡Zehe ra David, cundahvi iñun sii!

⁴⁰Ta i sicuñi ra Jesús yucuan, ta i catyi ra sihin ñiyivi naquisi ndyaca ñu sii ra. Ta cuhva sa saa ra cuaa nu ndyaa ra Jesús, i ndaca tuhun ra Jesús sii ra ta catyi ra:

⁴¹¿Ñaa sa cuñun zavehi suhun? Ta i catyi ra cuaa cuan: Cuñi xein sa nandyehi.

⁴²Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Nandyehé. Sa nduvaha sití nuun vatyi sino iñun sii.

⁴³Ta zuun ñi caa cuhva cuan i cuu nandyehé ra, ta i sindyico ra sii ra Jesús. Zacahnu xaan ra sii ra Ndyoo. Ta tandihi ñiyivi sa ndyehé cuhva cuan, i zacahnu xaan ñu sii ra Ndyoo.

Ra Jesús sihin ra Zaqueo

19 I quihvi ra Jesús ñuu Jericó, ta cua yaha ra mahñu ñuu cuan.

²Ta ñuu cuan ndyaa minoo ra sa nañi Zaqueo. Cuca xaan ra. Ta ra cu nuu cuu ra sa cuenda ra tava xuhun cuenda ra ndyaca ñaha.

³Cuñi xaan ra ndyehé ra sii ra Jesús yoo ra cuu ra. Zoco ñá cuu ndyehé ra vatyi tyaha xaan ra.

⁴Yucuan cuenda i cacono ra ityi nuu nu cuahan ra Jesús, ta i ndaa ra minoo nu yutu sicómoro sa nandyaa yu-ityi nu cua yaha ra Jesús.

⁵Ta sa saa ra Jesús yucuan i ndyehé ndaa ra, ta i ndyehé ra sii ra. Ta i catyi ra sihin ra: Zaqueo, zanumi ta noon vatyi vityi cua ndoi vehun.

⁶Ta i zanumi ra Zaqueo ta i noo ra. Ta zii xaan i cuñi ra, ta cuahan ra sihin ra ndya vehe ra.

⁷Ta sa ndyehé ñiyivi cuhva cuan i quisaha cahan ñu ndya vaha ñi sii ra Jesús ta catyi ñu vatyi cuahan ra Jesús vehe minoo ra iyo cuatyí.

⁸Ta sa ñoho ra vehe ra, i sicuñi ndyaa ra Zaqueo, ta i catyi ra sihin ra Jesús: Zava ndaha tyiñe cua cuhve sii ñiyivi ndahvi. Ta tatu i

zandavi ñehi ta zuhi xuhun ñiyivi, cua nacuhve cumi saha sii ñu.

⁹Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Vityi sa cacun, ta ñiyivi ra Abraham cuu suun vatyi sino iñun sii ra Ndyoo tañi i sino iñi ra Abraham.

¹⁰Ta yuhvi, ra i quisi ndya gloria cui, ta vasi ñuu ñiyivi vatyi cua nanduqui ta zacaqui sii ñiyivi sa cua naa.

Cuñi si sa cutyiño yo tandihi sa saha ra Ndyoo sii yo

¹¹Ta nii ñi sa siñi ñiyivi sa cahan ra Jesús, ta i quisaha cahan tucu ra inga cuhva ya vatyi sa cuñi saa ra ñuu Jerusalén, ta sica iñi ñiyivi vatyi cua quisaha cundyaca ñaha ra yucuan.

¹²Yucuan cuenda i catyi ra Jesús: Sicoo minoo ra vaha, ta cuñi ra cuhun ra minoo ñuu nusica vatyi yucuan cua nduu ra rey ta ziqui cua ndisi ra ñuu ra zoco sa cuu ra minoo rey.

¹³Ta cumañi ca cuhun ra, i cana ra sii sa usi tahan muzu ra, ta saha ra minoo ziendu peso sii sa minoo minoo ra. Ta i catyi ra sihin ra: “Zatyíño ndo sihin xuhun ya ndya quivi cua quisi.”

¹⁴Zoco ñiyivi ñuu ra, ñá cuñi ñu sa cuu ra rey sii ñu. Ta sa cuahan ra ityi, i tasi ñu tyiño sihin zuhva ra ta catyi ñu: “Ma cuhva ndi sa cundyaca ñaha ra ya sii ndi.”

¹⁵Zoco ra cuan i nduu ra rey, ta ziqui i nasaa ra ndya ñuu ra. Ta sa nasaa ra i cana ra sii muzu ra, ra i zandoo ra xuhun cuan sihin vatyi cuñi ra coto ra yozo i zahacanaa xuhun ra nii ñi sa sahan ra.

¹⁶Ta saa minoo muzu cuan ta catyi ra: “Tata, i zahacanei minoo mil sihin sa minoo ziendu i zandoon sii.”

¹⁷Ta i catyi rey cuan sihin ra: “Vaha xaan. Minoo muzu vaha cuun. Vaha i zatyíñoon sihin sa zuhva ñi xuhun i zandoi suhun. Yucuan cuenda vityi sehi sa cundyaca ñohon usi tahan ñuu.”

¹⁸Tacuan ta i saa tucu inga ra sa i saha ra xuhun sii. Ta i catyi ra: “Tata, i zahacanei ohon ziendu sihin sa minoo ziendu i zandoon sii.”

¹⁹Ta i catyi tucu rey cuan sihin ra: “Cuu cundyaca ñaha tucu moo; ohon tahan ñuu cua cundyaca ñohon.”

²⁰Tacuan ta i quisi inga ra, ta i catyi ra: “Tata, ica xuhun ya sa minoo ziendu cuan. I sicumi vehi sii si nuu minoo pañitu

²¹vatyí yuhi suun vatyí minoo ra xaan cuun, ta tuhvon naquihin sa yívi suun cuu, ta nacuhun tyíño zacuu inga ra.”

²²Tacuan ta i catyi rey cuan sihin ra: “Yoho minoo muzu ña vaha cuun. Vityí sihin cuhva cohon ta cua catyi tuqui suhun vatyí siton vatyí xein ta tuhve naquihin sa yívi sii cuu, ta naquihin tyíño zacuu inga ra.

²³Yucuan cuenda ÷ñaa cuenda ñá tyuhun xuhin banco, ta sa cua nasei ta cua naquihin sii si, zoco sa zahacanaa si zuhva?” Catyi rey cuan.

²⁴Ta i catyi ra sihin inga ra yucu yucuan: “Quindyaa ndo xuhun sa sehi sii ra ya, ta cuhva ndo sii si sii ra sa cumi cuaha ca.”

²⁵Ta i catyi ra cuan sihin ra: “Zoco sa cumi minoo mil.”

²⁶Ta i catyi rey cuan: “Ta catyi sihin ndo vatyí ra zatyíño vaha sihin sa sehi sii ra, cua cuhve cuaha ca sii ra. Ta ra ña cuñi zatyíño sihin sa sehi sii ra, cua quindyeyi sii si.

²⁷Ta ñu xaan iñi sii, ñu ña cuñi sa cundyaca ñehi sii ñu, quisi ndyaca ndo sii ñu ihya, ta cahñi ndo sii ñu nui.” Catyi rey cuan i catyi ra Jesús.

Cuhva i quihvi ra Jesús ñuu Jerusalén

²⁸Ta sa yaha cahan ra Jesús cuhva cuan ta cuahan ra ityi nuu ca ndya ñuu Jerusalén.

²⁹Ta cuhva sa cuñi saa ra ñuu Betfagé ta ñuu Betania vatyí ñi minoo yucu sa nañi yucu Olivos, ta i tasi ra sii uu tahan ra apóstol.

³⁰I catyi ra sihin ra: Cuahan ndo minoo ñuu sa ndyaa vatyí ñi yucuan, ta cuhva sa quihvi ndo ñuu cuan cua nañihi ndo sii minoo burro nuhñi ti. Quiti ta yoñi ca cozo. Ndasi ndo sii ti, ta quisi ndo sihin ti.

³¹Ta tatu iyo ñiyívi ndaca tuhun sii ndo ñaa cuenda ndasi ndo sii ti, vatyí ndo: “Vatyí siñi ñuhu ti sii ra ndyaca ñaha sii yo.”

³²Ta ra apóstol cuan, cuahan ra, ta i nañihi ra sii ti tañi cuhva i catyi ra Jesús sihin ra.

³³Ta cuhva sa cua ndasi ra sii ti i catyi sito ho ti sihin ra: ÷Ñaa cuenda ndasi ndo burro ña?

³⁴Ta i catyi ra cuan: Siñi ñuhu ti sii ra ndyaca ñaha sii yo. Catyi ra.

³⁵Ta sindyaca ra sii ti sii ra Jesús. Ta i tyizo ra zahma ra sata ti, ta i tyizo ra sii ra Jesús sata ti.

³⁶Tacuan ta cuahan ra Jesús. Ta i saqui ñiyívi zahma ñu ityi nu cua yaha ra.

³⁷Ta cuhva sa cua cuyatyí ñu ñuu Jerusalén, saa ñu nu iñi noo yucu Olivos cuan. Ta tandihí cuii ñiyivi ndyico sii ra Jesús i quisaha cuzii xaan iñi ñu. Ta saa xaan cana saa ñu, ta zacahnu ñu sii ra Ndyoo sa cuenda sa ndyityi nahnu xaan i ndyehe ñu.

³⁸Ta i catyi ñu: iNazacahnu yo sii ra cuu rey, ra vasi sa cuenda ra Ndyoo! iNazacahnu xaan yo sii maa ra Ndyoo! iVaha xaan, vaha xaan cuu maa ra Ndyoo! Catyi ñu.

³⁹Tacuan ta zuhva ra fariseo sa cuahan coyo sihin ñiyivi cuan i quisaha catyi ra: Maestro, zacutaxun sii ñu sica noo suhun.

⁴⁰Zoco i catyi ra Jesús sihin ra: Catyi sihin ndo vatyí tatu cua cutaxi ñiyivi ya, cua cana saa yuu.

⁴¹Tacuan ta sa cuñi saa ra Jesús ñuu Jerusalén, ta cuhva sa ndyehe ra ñuu cuan i sacu xaan ra.

⁴²Ta i catyi ra: Tatu sa i sito ndo ta cutuñi iñi ndo yozo caa cuu coo sa taxi sii ndo sihin ra Ndyoo, cuu nduvaha ndo. Zoco vityi sa yaha cuhva. Ta sa siñi tuñi cuan, ñoho xehe si sii ndo, ta ma cuu coto ndo sii si.

⁴³Ta cua quisi quivi, ta ra xaan iñi sii ndo cua zavaha ra minoo sacu viconduu nu yucu ndo, ta ma cuu quita ndo.

⁴⁴Ta ndaha cua zativi ra ñuu ndo. Cua cuu tandihí cuii ndo. Ta ma zandoo ra numinoo yuu ziqui inga si vatyí ña cuñi ndo nacoto ndo sa quisi ra Ndyoo nu ndyaa ndo.

Tava ndyizo ra Jesús sii ñiyivi zavaha ndya vaha ñi yuvehe ñuhu cahnu

⁴⁵Tacuan ta i quihvi ra Jesús nu cuu nuquehe vehe ñuhu cahnu, ta

i quisaha tava ndyizo ra sii ñu xico ta ñu zata yucuan.

⁴⁶Ta i catyi ra sihin ñu: Catyi tutu Tuhun Ndyoo: “Vehe mi cuu vehe nu cahan ñiyivi sihin ra Ndyoo.” Zoco maa ndo zacuu ndo vehe ra zuhu sii si. Catyi ra.

⁴⁷Ta tahan tahan quivi i zacuahaha ra Jesús sii ñiyivi sisi vehe ñuhu. Ta ra zutu nahnu, ta ra maestro cuenda ley ta ra cu tyiño ñuu cuan i nducu ra cuhva yozo caa cuu cahñi ra sii ra.

⁴⁸Zoco ñá ñihi ra cuhva yozo caa cua zacuu ra vatyí i tyizoho tandihí ñiyivi tandihí sa cahan ra Jesús.

Ndaca tuhun ra fariseo sii ra Jesús yoo ra i saha tyiño sii ra ta zavaha ra cuhva zavaha ra

20 Minoo quivi sa quivi cuan zacuahaha ra Jesús sisi vehe ñuhu cahnu, ta nacatyí ra tuhun vaha sihin ñiyivi. Ta saa coyo ra zutu nahnu ta ra maestro cuenda ley ta ra sahnú ñuu cuan.

²Ta i catyi ra sihin ra Jesús: Nacatyun sihin ndi ¿yoo sa saha tyiño suun vatyí zavohon tandihí cuhva ya?

³Ta i nacahan ra Jesús, ta catyi ra sihin ra: Cuñi tuqui nducu tuhun minoo tuhun sii maa ndo, ta nacatyí ndo sihin.

⁴¿Yoo ra i tasi sii ra Juan sa zacoo ndutya ra? ¿Atu i tasi ra Ndyoo sii ra a ñiyivi? Catyi ndo.

⁵Ta i natuhun tahan ra cuan sihin tahan ra ta catyi ra: Tatu catyi yo vatyí i tasi ra Ndyoo sii ra Juan cua catyi ra ya: “¿Ñaa cuenda ñá sino iñi ndo sa cahan ra?”

⁶Zoco tatu catyi yo vatyí ñiyivi i tasi sii ra Juan, cua cahñi ñiyivi sii

yo sihin yuu vatyi sica iñi tandihi maa ñu vatyi maa ra Ndyoo i tasi sii ra Juan ta minoo profeta i cuu ra. Catyi ra cuan sihin tahan ra.

⁷Yucuan cuenda i catyi ra sihin ra Jesús vatyi ña sito ra yoo ra i tasi sii ra Juan.

⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ta ma nacatyi tucu vii yoo ra i saha cuhva ya sii.

Tañi ra ña cuñi zatyño vaha tacuan iyo ra cua cahñi sii ra Jesús

⁹Tacuan ta i quisaha cahan ra Jesús sihin ñiyivi ziqui cuhva ya ta catyi ra: I tasi minoo ra yoho uva minoo sacu. Ta i saha noo ra sii si sii inga ra cua zatyño ra yucuan, ta cuahan ra nusica naha xaan.

¹⁰Ta saa quivi sa iyo yucu vixi cuan, ta i tasi ra sii minoo muzu nu ndyaa ra zatyño yucuan vatyi cua quihin ra zuhva yucu vixi cuhva tahan si sii patrón ra. Zoco i cañi xaan ra sii muzu cuan. Ta ñahñi sa saha ra sii ra. Ta i natasi ra sii ra.

¹¹Ta i tasi sitioho yoho uva cuan sii inga muzu ra, ta i cañi xaan tucu ra sii ra. Ta quiñi xaan i zavaha ra sihin ra. Ta ñahñi maa i saha ra sii ra, ta i natasi ra sii ra.

¹²Ta i tasi tucu patrón cuan inga muzu ra, sa cu uñi saha i cuu si. Ta zuun ñi cuhva cuan i zavaha ra sihin ra. I zañicuehe ra sii ra, ta tava ndyizo ra sii ra.

¹³Yaha cuan, ta i catyi sitioho sacu cuan: “¿Yozo caa zacui vityi? Cua tasi sii zehi. Cuñi xein sii ra, vazú tyaa ra yahvi sii maa ra vatyi zehi cuu sii ra.”

¹⁴Zoco cuhva sa ndyehe ra zatyño yucuan sii ra, i natuhun

tahan ra sihin tahan ra ta catyi ra: “Ihya ra cuu ra cua nañihi ndaha tyiño quivi cua cuu zutu ra. Nacahñi yo sii ra vatyi ndoo maa yo sihin sacu ya.” Catyi ra.

¹⁵Ta i tava ndyizo ra sii ra sata sacu, ta i sañi ra sii ra. Catyi ra Jesús. Ta ziqui i ndaca tuhun ra sii ñiyivi tyizoho: ¿Yozo caa cua zavaha sitioho sacu cuan sihin ra sañi sii zehe ra?

¹⁶Cua quisi ra, ta cua zanaa ra sii ra, ta cua cuhva noo ra sacu cuan sii inga ra. Catyi ra Jesús. Ta sa siñi ñiyivi tuhun cuan ta catyi ñu: Zoco ma zavaha ra Ndyoo cuhva cuan.

¹⁷Ta i nandyehé ra Jesús sii ñu, ta catyi ra: Tatu tacuan sica iñi ndo ¿ña cuñi si catyi si cuñi maa ndo nu catyi si tyehen? “I zavita ihno ñiyivi zandaa vehe sii yuu sa cuñi si sa cuenda siqui vehe. Ta vityi yuu cuan cuu sa ñiñi ca ta ziqui tandihi sa cuenda vehe cuan vatyi tacuan catyi ra Ndyoo.

¹⁸Ta yoo ra cua nduva ziqui yuu cuan cua tahnu cuatyi ra, zoco yoo ra cua canacava yuu cuan ziqui, cua caxi cuatyi si sii ra ndyihí ndyihí.”

Tahan si tyaa yo yahvi sii ra cu tyiño ta sii ra Ndyoo

¹⁹Ta ra zutu nahnu ta ra maestro cuenda ley i nducu ra cuhva zuun ñi cuhva cuan sa tiin ra sii ra Jesús vatyi tuu iñi ra vatyi i cahan ra Jesús cuhva iyo maa ra. Zoco i yuhu ra sii ñiyivi.

²⁰Yucuan cuenda i tasi ra sii zuhva ra cua nducu coto ihñi sii ra Jesús. Cua zaha ra cuan tuhun vatyi ra vaha cuu ra, zoco cua nducu ra

cuhva ñaa minoo tuhun ña vaha cua cahan ra Jesús, ta cua ñihi ra cuhva tyaa ra cuatyí sata ra nuu ra cu gobernador.

²¹Yucuan cuenda i catyí ra tyehen sihin ra Jesús: Maestro, sito ndi vatyí ndoo xaan cohon, ta ndoo xaan cuhva zacuothon. Ña tyaa con yahvi sii minoo ñiyívi ta ziqui sii inga ñu zoco zacuothon ityí ra Ndyoo sa ndisa cuii.

²²Yucuan cuenda cuñi ndi coto ndi: ¿Atu vaha tyiyahvi yo xuhun sii ra ndyaca ñaha a ña vaha? Catyí ra.

²³Zoco i tuu iñi ra Jesús vatyí ña vaha añima ra cuan, ta i catyí ra sihin ra: ¿Ñaa cuenda nducu coto ihñi ndo sii?

²⁴Zañaha ndo minoo xuhun sii. ¿Yoo sii nuu ndyaa ya? ¿Ta yoo sii zivi ndyaa ya? Ta i nacahan ra cuan ta catyí ra: Sii ra gobierno César.

²⁵Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Cuhva ndo sii ra gobierno César sa cuu sii maa ra. Ta cuhva ndo sii ra Ndyoo sa cuu sii maa ra Ndyoo. I catyí ra Jesús.

²⁶Ta ña cuu maa zandavi ñaha ra cuan sii ra Jesús sihin tuhun cahan ra nuu ñiyívi. Ta iyo xaan i cuñi ra cuhva i cahan ra Jesús, ta i cutaxi ra.

Ndaca tuhun ra tatu cua nandoto tucu ñiyívi

²⁷Yaha cuan ta ziqui i saa coyo zuhva ra saduceo nu ndyaa ra Jesús. Catyí ra saduceo cuan vatyí ma nandoto ñiyívi tatu sa sihi ñu. Ta i ndaca tuhun ra cuan sii ra Jesús cuhva ya:

²⁸Maestro, i tyaa ra Moisés minoo ley vatyí tatu sihi minoo rayii ta

ndoo ndahvi ñazihi ra ta yoñi zehe ra i sicoo, natindaha yañi ra sihin ñaha cuan. Ta cua coo zehe ra sihin ña sa cuenda yañi ra, ra i sihi cuan.

²⁹Sicoo usa tahan rayii sihin yañi ra. I tindaha ra nuu. Ta i sihi ra, ta yoñi zehe ra i sicoo.

³⁰Ta ziqui i tindaha ra cu uu sihin ñandahvi cuan. Sihi tucu ra cuan. Ta yoñi zehe ra i sicoo.

³¹I tindaha tucu ra cu uñi sihin ña. Ta tacuan tucu cuahan tyiño ndya i tindaha tandihi sa usa tahan ra sihin ña. Ta i sihi tandihi sa usa tahan ra, ta yoñi zehe ra i sicoo.

³²Ta nu ndihi tuhun i sihi ndihi tucu maa ñaha cuan.

³³Yucuan cuenda cuñi ndi coto ndi ¿yoo ra cua cuu yii ña quivi cua nandoto ñiyívi? vatyí ñazihi tandihi sa usa tahan ra i cuu sii ña. Tacuan i catyí ra cuan sihin ra Jesús.

³⁴Ta i catyí ra Jesús sihin ra: Ihya ñuu ñiyívi tindaha rayii ta ñu zihí.

³⁵Zoco ñiyívi cua nandoto inga ñuu ñiyívi saa nu ndyaca ñaha ra Ndyoo, ma tindaha ca ñu indyacuán.

³⁶Ta ma cuu ca ñu vatyí sa nduu ñu tañi ángel. Ta zehe ra Ndyoo cuu sii ñu sa ndisa cuii vatyí cua nandoto ñu.

³⁷Sa ndisa cuu si vatyí nandoto ñiyívi vatyí i zandoo ra Moisés tuhun cuan nu tutu i tyaa ra. Vatyí quivi i cahan ra Ndyoo sihin ra nu cayu taca iñu cuan zoco ña ndihi si, i cahan ra Moisés cuhva ya sihin ra Ndyoo ta catyí ra: “Zutu mañi yuu, Ndyoo cuun sii ra Abraham ta sii ra Isaac ta sii ra Jacob.” (Tacuan i catyí ra Moisés vatyí sito ra vatyí ndito ra Abraham sihin tandihi zehe ra vazu sa sihi coño ñuhu ra.)

³⁸Vatyi yivi Ndyoo sii ñiyivi ndaha sihi cuii cuu ra Ndyoo. Ndyoo cuu ra sii ñiyivi cua cundito tandihi cuii tyiemvu. Ta ndito añima ñiyivi sa cuenda maa ra Ndyoo. Ña sihi ñu.

³⁹Tacuan ta i cahan zuhva ra maestro cuenda ley ta catyi ra: Vaha xaan tuhun cohon, Maestro.

⁴⁰Ta yaha cuan ta ñá caña ca iñi ra ndaca tuhun ra numinoo ca tuhun sii ra Jesús.

¿Yoo sii zehe cuu sii ra Cristo?

⁴¹Tacuan ta i catyi ra Jesús: Catyi ra maestro cuenda ley vatyi ra Cristo cuu ñiyivi sii ra rey David, ta ndisa cuu si cuhva cahan ra cuan.

⁴²Zoco zuun ñi maa ra rey David i cahan ta sa naha tuhun i saha ra Ndyoo sii ra, ta i tyaa ra cuhva cahan ra Ndyoo sihin ra Cristo. Tyehen i tyaa ra David:

Cahan ra Ndyoo sihin ra ndyaca ñaha sii mi ta catyi ra:

“Cundyoan siyo cuehi

⁴³ndya cuhva ndya cua saa quivi cua cuhve cuhva cua zahacanoon sii ñiyivi xaan iñi suun.”

Tacuan i tyaa ra David.

⁴⁴¿Ta yozo caa vatyi catyi ra maestro cuenda ley vatyi ñiyivi ra David cuu sii ra Cristo ta zuun ñi maa ra David catyi vatyi ndyaca ñaha ra Cristo sii ra? Catyi ra Jesús.

**Tyaa ra Jesús cuatyi sata
ra maestro cuenda ley**

⁴⁵Ta cuhva i tyizoho tandihi ñiyivi i catyi ra Jesús sihin ñiyivi sica noo sihin ra:

⁴⁶Zacuenda vaha ndo sii ndo, ta ma zacuu ndo cuhva zacuu ra maestro cuenda ley. Tahan xaan iñi ra quihí ra zahma ñaño vatyi cua nacoto ñiyivi sii ra vatyi ra ñiñi cuu ra. Ta cahun ra nuyahvi vatyi cuñi xaan ra sa tyaa ñiyivi yahvi sii ra. Ta cuñi xaan ra sa cundyaa ra nu ndyaa ñiyivi ñiñi sisi vehe ñuhu. Ta cuñi xaan ra sa cundyaa ra tyayu vaha nu sasi ñiyivi zacahnu vico.

⁴⁷Cuaha ca cua cutuñi ra maestro cuenda ley ta ziqui inga ñiyivi vatyi zuhu ra ndaha tyiño ñundahvi. Ta zandavi ñaha ra sii ñiyivi vatyi naha xaan sica tahvi ra sii Ndyoo vatyi cuñi ra sa cua ndyehe ñiyivi ta cua catyi ñu vatyi sito xaan ra sii Ndyoo. Catyi ra Jesús.

Cuhva i saha minoo ñandahvi xuhun

21 I ndyehe ra Jesús vatyi tyihi ra cuca xuhun sisi minoo satu sisi vehe ñuhu cahnu.

²Ta i ndyehe tucu ra sii minoo ñaha ndahvi. Tyihi ña uu tahan xuhun ndyihí sa cu ohon zendavu sisi satu cuan.

³Ta i catyi ra Jesús: Ndisa cuii catyi sihin ndo vatyi i tyihí ñandahvi cuan cuaha ca xuhun ta ziqui tandihi ca ra cuca.

⁴Saha maa ra sa nandoo ñi ca sii ra. Zoco ñandahvi cuan, ndihí i saha ñi ca ña xuhun cuita casi ña.

**Cuhva i catyi ra Jesús cuhva
cua tani vehe ñuhu cahnu**

⁵Tacuan ta zuhva ñu i natuhun ñu tuhun vehe ñuhu cahnu cuan. Catyi ñu vatyi tyaqui xaan yuu i sino si. Ta tyaqui xaan sa taca sa saha

maa ñiyivi, ndihi ca. Tacuan ta i catyi ra Jesús:

⁶Cua coo quivi ta tandihi sa ndyehe ndo ihya cua tani si. Numinoo yuu ya ta ma ndoo si ziqui tahan si. Cua nacoyo tandihi si.

⁷Ta i ndaca tuhun ra sii ra Jesús ta catyi ra: Maestro, ¿ama cua coo cuhva cuan? ¿Ñaa zeña cua ndyehe ndi, ta ziqui cua coto ndi vatyi sa cua tahan si?

⁸Ta i catyi ra Jesús: Zacuenda ndo sii ndo coto zandavi ñaha ñiyivi sii ndo. Vatyi cuaha xaan ra cua quisi ta cua catyi ra: “Yuhvi cui Cristo, ta sa cuñi naa ñiyivi.” Cua catyi ra. Zoco ma sino iñi ndo sii ra, ta ma cundyico ndo sii ra.

⁹Ta cua cuiñi ndo tuhun vatyi cua coo cuatyí ta cahñi tahan xaan ñiyivi, zoco ma yuhu ndo. Xihna ca cua cuu tandihi cuhva cuan, cumañi ca sa saa quivi naa ñiyivi. Catyi ra.

¹⁰Ta catyi tucu ra: Cua cahñi tahan minoo ñuu sihin inga ñuu, ta cua coo cuatyí ñuu nahnu sihin inga ñuu nahnu.

¹¹Ta cua coo sa taan ñihi xaan ziin ziin ityi. Ta cua coo cuehe tandihi ityi. Ta cua coo tama. Ta cua coo sa zayuhu xaan sii ñiyivi. Ta cua coo cuaha xaan zeña andivi.

¹²Zoco cumañi ca sa cuu tandihi cuhva cuan, cua cuxaan xaan ñiyivi ndyehe ñu sii ndo. Cua zayanga xaan ñu sii ndo, ta cua tiin ñu sii ndo vatyi caca ñu cuatyí saha ndo sisi vehe ñuhu. Ta cua tyihi ñu sii ndo vehe caa. Ta cua cuhva maa ndo sa ndaa sa cuenda mi ityi nuu ra cu rey ta ra cu tyiño.

¹³Ta cua cuu cahan ndo sa cuenda mi.

¹⁴Zoco zaha ndo cuenda, ta ma caca iñi ndo ñaa sa cua cahan ndo nuu ra cu tyiño cuan.

¹⁵Vatyi yuhvi cua cuhve tuhun cahan ndo, ta cua cuhve sa siñi tuñi xiñi ndo. Ta numinoo ra xaan iñi sii ndo ta ma cuu zahacanaa ra sii ndo sihin tuhun cahan ra.

¹⁶Zoco zuun ñi ñiyivi sii ndo cua xico tuhun sii ndo, zutu ndo ta zihí ndo, ta tahan ndo ta ra tahan ndo, ta amigo ndo. Cua cuhva ñu sii ndo sii ñu xaan iñi sii ndo. Ta cua cahñi ñu sii zuhva ndo.

¹⁷Tandihi ñiyivi cua cuxaan xaan ñu ndyehe ñu sii ndo sa cuenda mi.

¹⁸Zoco ma cunaa numinoo xixi xiñi ndo.

¹⁹Ta tatu ma ndu-uu iñi ndo, cua cundito ndo tandihi cuii tyiemvu.

²⁰Ta quivi cua ndyehe ndo vatyi yucu zandaru siconduu ñuu Jerusalén ya, cua coto ndo vatyi sa cuñi saa quivi cunaa ñuu ya.

²¹Tacuan ta ñiyivi ndyaa nacahnu Judea, nacono ñu ta naquihvi xehe ñu ndya yucu. Ta ñu yucu sisi cuhu, ma cunuhu ñu ndya ñuu ñu.

²²Vatyi quivi cuan cua tasi tuñi ra Ndyoo sii ñiyivi ñuu ya. Ta tacuan ta cua cuu si tandihi cuhva catyi tutu ra Ndyoo.

²³Zoco cuaha xaan tundoho cua ndyehe ñu zihí, ñu ñoho zehe, quivi cuan a tatu iyo zehe ñu sa tyaxi quivi cuan vatyi cahnu xaan tundoho cua coo quivi cuan vatyi cua cuxaan xaan ra Ndyoo sihin ñiyivi ñuu Jerusalén.

²⁴Cua cahñi zandaru sii ñiyivi sihin mityi ra, ta inga ñiyivi cua

tiin ra ta cundyaca ra sii ñu ziin
ziin ñuu. Ta ñiyivi sa yivi ñiyivi
hebreo cuu, cua cuyucu ñu ñuu
Jerusalén ndya quivi cua catyi maa
ra Ndyoo.

Cuhva cua quisi tucu ra i quisi ndya gloria

²⁵Ta cuaha sa iyo cua ndyehe
ñiyivi nu ñicandyi ta nu yoo ta
cuhva iyo tiño. Ta cua yuhu xaan
ñiyivi ñuu ñiyivi ya cuhva cua ndaa
noo xaan tyañuhu.

²⁶Yaha xaan yaha xaan cua yuhu
ñiyivi sihin sa sica xaan iñi ñu sa
cuenda sa iyo sa cua cuu ñuu ñiyivi.
Ta tandihi sa iyo andivi cua canda
si.

²⁷Tacuan ta ziqui cua ndyehe
ñiyivi sii ra i quisi ndya gloria. Cua
quisi tucu ra sihin vico ta sihin
cuaha xaan cuhva. Ta tyaqui xaan
caa ra.

²⁸Ta tatu sa quisaha cuu tandihi
cuhva ya, zii xaan cuñi ndo vatyi sa
yatyi cuii cua cacu ndo.

²⁹Tacuan i catyi ra Jesús, ta ziqui
i cahan ra ziqui minoo cuhva ya
ta catyi ra: Ndyehe ndo cuhva iyo
yutu higuera ta tandihi inga yutu.

³⁰Tatu cua ndyehe ndo sa cua
nacoyo ndaha tu ta cua nduyutya
tu, tacuan ta sa sito ndo vatyi sa
cua nducahñi.

³¹Ta tacuan tucu tatu sa ndyehe
ndo vatyi sa cuu tandihi tuhun sa
quehin sihin ndo ihya, tacuan ta
cua coto ndo vatyi sa cua cuyatyi
cundyaca ñaha ra Ndyoo ñuu ñiyivi
ya.

³²Sa ndisa catyi sihin ndo vatyi
cua cuu cuhva ya cuee ca sa cuu
ñiyivi sa iyo vityi.

³³Yutyi andivi ta ñuhu ñuu ñiyivi
cunaa si. Zoco tuhun quehin ma
naa si.

³⁴Coto vaha ndo sii ndo coto ñaha
zandava ndo iñi ndo sa cuenda
cuatyí zavaha ndo tañi sa zavaha
xaan ndo vico ta sihi xaan ndo
ndixi ta sica xaan iñi ndo tuhun sa
iyo ñuu ñiyivi. Tatu tacuan iyo ndo
ta ña ndatu listo ndo, zana ñi iñi
ndo ta cua quisi tundoho ziqui ndo.

³⁵Vatyí tacuan cua cuu si sihin
tandihí ñiyivi ñuu ñiyivi. Zana ñi
iñi ñu, ta cua cuu si tañi minoo sa
nacazi ra Ndyoo nu ñoho ñu, ta ma
cuu ca quita ñu.

³⁶Yucuan cuenda cuatu listo ndo, ta
caca xaan ndo sii ra Ndyoo tandihi
quivi vatyí cua cuhva ra sa ma ndyehe
ndo tundoho cahnu xaan sa cua coo.
Ta caca ndo sii ra vatyí cuhva ra sa
cua saa vaha ndo ityi nuu ra i quisi
ndya gloria. Tacuan i catyi ra Jesús.

³⁷Ora i zacuahá ra Jesús sii ñiyivi
sisi vehe ñuhu cahnu ta sa sa cuaa
tuhva ra sahan ndya yucu sa nañi
Olivos.

³⁸Ta tahan ñaha ñi saa coyo
ñiyivi vehe ñuhu vatyí cuñi ñu
tyizoho ñu sa cahan ra.

Xico ra Judas Iscariote sii ra Jesús

22 Sa cuñi tahan si vico sihi
mvee ticatyí. Quivi sasi
ñiyivi pan ña ndaa. Pascua nañi vico
cuan. Ta catyi maa yo vico zuhun.

²Ta ra zutu nahnu sihin ra
maestro cuenda ley, sa nducu ra
cuhva yozo caa cuu cahñi ra sii ra
Jesús, zoco yuhu ra sii ñiyivi.

³Tacuan ta i quihvi cuihna sii ra
Judas Iscariote. Ta minoo sa usi uu
tahan ra i casi ra Jesús cuu ra.

⁴Ta cuahan ra cua cahan ra sihin ra zutu nahnu ta ra cu nuu sii ra zacuenda vehe ñuhu cahnu. Natuhun tahan ra yozo caa cua xico ra Judas sii ra Jesús.

⁵Ta zii xaan i cuñi ra cuan ta i zandaa ra tyiño vatyí cua cuhva ra xuhun sii ra Judas.

⁶Ta i ndoo ra Judas vaha, ta i quisaha nducu ra cuhva yozo caa cua cuhva cuenda ra sii ra Jesús sii ra cuan cuhva sa yoñi ñiyivi yucu sihin ra.

I cuxiñi ra Jesús sihin ra i casi ra

⁷Ta sa saa quivi tuhva ñu hebreo sasi pan ña ndaa, quivi sa tahan si cahñi ñu sii minoo mvee ticatyí.

⁸Ta i tasi ra Jesús sii ra Pedro ta ra Juan sihin minoo tyiño, ta catyi ra sihin ra: Cuahan ndo cua zanduvaha ndo minoo mvee ticatyí vatyí cua cuxiñi yo.

⁹Ta i ndaca tuhun ra sii ra Jesús ta catyi ra: ¿Ndyamaa cuñun sa zanduvaha ndi sa cuxiñi yo? Catyi ra.

¹⁰Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Cuahan ndo sisi ñuu. Ta yucuan cua ndyehe ndo sii minoo ra ndyizo ra minoo quiyi ndutya. Cundyico ndo sii ra, ta quihvi ndo vehe nu cua quihvi maa ra.

¹¹Ta catyi ndo sihin sitoho vehe cuan: “Catyí ra Maestro: ¿ndyamaa ndyaa cuarto nu cua cuxiñi sa cuenda vico ya sihin ra i casi?” Tacuan catyi ndo sihin ra catyi ra Jesús.

¹²Ta cua zañaha ra minoo cuarto cahnu ndya ziquí. Sa yaha nduvii si. Yucuan zanduvaha ndo sa cuxiñi yo.

¹³Tacuan catyi ra Jesús sihin ra. Ta cuahan ra, ta i nañihi ra cuarto

cuan tañi cuhva i catyi ra Jesús. Ta i zanduvaha ra sa cuxiñi ra sa cuenda vico zuhun cuan.

¹⁴Ta sa saa cuhva ta i sicundyaa ra Jesús yumesa sihin sa usi uu tahan ra i casi ra.

¹⁵Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra: Cuñi xein cuxiñi sihin ndo sisi vico zuhun ya cuee ca sa ndyehi tundoho.

¹⁶Ta catyi sihin ndo vatyí ma casi que inga saha sihin ndo sa cuenda vico ya ndya cua cuu si inga saha nu ndyaca ñaha ra Ndyoo.

¹⁷Tacuan ta i quihin ra minoo vaso ñoho vino, ta i saha ra tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo, ta i catyi ra: Quihin ndo vaso ya, ta coho minoo minoo ndo zuhva zuhva.

¹⁸Vatyí catyi sihin ndo vatyí ma coho que vino ndya cua cundyaca ñaha ra Ndyoo sii ñiyivi.

¹⁹Tacuan ta i quihin ra pan. Ta i saha ra tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo, ta i sahnu ra sii si, ta i saha ra sii si sii ra. Ta i catyi ra: Ihya cuu tañi coño ñuhi sa cua cuhve sa cuenda maa ndo. Zavaha ndo cuhva ya vatyí nacohon iñi ndo sii. Catyi ra.

²⁰Ta sa yaha cuxiñi ra i quihin ra minoo vaso vino, ta i catyi ra: Ihya cuu tañi niñi. Cua cati si sa cuenda maa ndo. Vityi zandaa ra Ndyoo minoo tyiño saa. Cua zandasi ra cuatyí ñiyivi sihin niñi.

²¹Zoco vityi ra sa xico sii, iin ñi ndyaa ra mesa ya sihin.

²²Ta ndisa vatyí ra i quisi ndya gloria cua cuu tandihí sii ra tañi sa ndyaa cuu sii ra, zoco indahvi ñi cuu ra xico sii! Catyi ra Jesús.

²³Tacuan ta i quisaha nducu tuhun tahan ra i casi ra sii ra tahan

ra, ndya ra cuu ra zacuu cuhva cahan ra Jesús tuhun.

Natuhun tahan ra i casi ra Jesús ndya ra cuu ra ñiñi ca

²⁴Yaha cuan ta i quisaha natuhun tahan xaana ra i casi ra Jesús sa cuenda ndya ra cuu ra ñiñi ca nu yucu ra.

²⁵Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Ra cu rey sii ñiyivi ñuu ñiyivi ya cuñi ra vaty zacahnu ñiyivi sii ra. Ta cuñi ra vaty catyi ñiyivi vaty tyindyee ra sii ñu.

²⁶Zoco ña tacuan cua cuu si sa cuenda maa ndo. Tatu cuñi ndo cuu ndo ra cu nuu, zanduluhlu ndo sii ndo. Ta ra cuñi cundyaca ñaha sii inga ndo, cuñi si sa cuu ra muzu sii tandihi ndo.

²⁷Ihya ñuu ñiyivi, ra ñiñi ca cuu ra ña zatyino. Ndyaa ra yumesa ra, ta tyizo muzu ra coho nu mesa. Zoco ña tacuan zavaha mi vaty zatyine tañi muzu cui sii ndo.

²⁸Ta maa ndo cuu ra i sindyaa sihin sisi quivi ña vaha ya nu ndyehe xein tundoho.

²⁹Yucuan cuenda cua cuhve minoo nu cua cundyaca ñaha ndo tañi cua cuhva Zuti minoo nu cua cundyaca ñehi.

³⁰Ta cua cuhve sa cua casi ndo ta cua coho ndo numesa sihin mi nu cua cundyaca ñehi. Ta cua tyicuhva ndo sii sa usi uu tahan ityi ñiyivi hebreo.

Catyí ra Jesús vatyí cua catyí ra Pedro vatyí ña sito ra sii ra

³¹Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra Pedro: Ndyehe vohon yoho Simón vatyí cuñi ra cu nuu sii

cuihna suun vatyí cuñi ra nducu coto ihñi ra suun.

³²Zoco i cahan xein sihin ra Ndyoo sa cuendon vatyí ma naa sa sino iñun sii ra Ndyoo. Ta quivi cua ndu-uu iñun cuatyun, zandundyee con iñi ra tohon.

³³Ta i catyi ra Simón sihin ra: Tata, sa ndyaa listi sa cuhin suhun vazu ndya vehe caa ta vazu cui suhun. Catyi ra.

³⁴Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Catyi suhun yoho Pedro vatyí cumañi ca sa vacu saa ndivi tyahnu sa cuaa vityi ta cua catyun uñi tahan saha vatyí ña siton sii.

Sa cuñi saa cuhva cua cuhva cuenda ra Judas sii ra Jesús

³⁵Tacuan ta i ndaca tuhun ra Jesús sii ra i casi ra ta catyi ra: Nacohon iñi ndo quivi i tasi sii ndo sa nacatyí ndo tuhun sihin ñiyivi ta ñahñi sindyizo ndo, nu xuhun ta nu sa casi ndo ta nu inga zahma ndo. ¿Atu i cumañi si sii ndo quivi cuan? Ta i nacahan ra cuan ta catyi ra: Ñahñi i cumañi sii ndi.

³⁶Ta ziqui i catyi ra Jesús sihin ra: Zoco vityi tatu iyo xuhun ndo a sa casi ndo a zahma ndo, cuizo ndo sii si. Ta tatu ñahñi mityi ndo, xico ndo minoo zahma ndo ta zata ndo minoo si.

³⁷Vatyí catyi sihin ndo vatyí cuhva ndyaa si nu tutu ra Ndyoo sa cuenda mi, sa cuñi tahan si cuhva catyi si: “Cua tasi tuñi ñiyivi sii ra tañi ra iyo cuatyí.” Tacuan catyi si, ta cua cuu tandihi cuhva ndyaa si.

³⁸Ta i catyi ra cuan sihin ra Jesús: Tata, cumi yo uu tahan mityi. Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Maa vatu ñi.

**Cahan ra Jesús sihin ra Ndyoo
minoo nu yucu yutu tyaqui
nu nañi si Getsemaní**

³⁹I quita ra Jesús vehe cuan ta cuahan ra ndya yucu Olivos tañi tuhva maa ra sahan. Ta cuahan tucu ra i casi ra sihin ra.

⁴⁰Ta cuhva sa saa ra yucuan i catyi ra sihin ra i casi ra: Caca tahvi ndo sii maa ra Ndyoo vatyí ma cuhva ra sa nducu coto ihñi cuihna sii ndo.

⁴¹Tacuan ta cuahan ra Jesús zuhva ca maa ñi maa ra. Tañi cuhva zavita yo minoo yuu, tacuan ñi cuu cuhva cuahan ra. Ta yucuan i sicuñiñi siti ra, ta i cahan ra sihin ra Ndyoo.

⁴²Ta i catyi ra sihin ra Ndyoo: Ndyoo Zuti, tatu cuhva cuñi moo cuu, cuhvon sa ma ndyehi tundoho ya. Zoco ma cuhvon tañi cuhva cuñi mi. Nacuu si tañi cuhva cuñi moo.

⁴³Tacuan ta i quituu minoo ángel nu ndyaa ra, ta saha ca si tundyee iñi sii ra.

⁴⁴Cuaha xaan tundoho ndyehi ra Jesús vatyí cuihya xaan cuñi ra, ta ñihi ca sica tahvi ra sii ra Ndyoo. Ta cuaha xaan tyeen ra i quita tañi toon niñi nu ñuhu.

⁴⁵Ta sa nduvita ra sa ndihi cahan ra sihin ra Ndyoo ta sahan ra nu yucu ra ndihi sihin ra, ta nañihi ra sii ra quixi ra vatyí cuihya xaan cuñi ra.

⁴⁶Ta i catyi ra sihin ra: ¿Ñacu quixi xaan ndo? Nduvita ndo ta cahan ndo sihin ra Ndyoo coto nducu coto ihñi cuihna sii ndo.

Tiin ra sii ra Jesús

⁴⁷Nu cahan ca ra Jesús ta i saa ra Judas, minoo sa usi uu tahan ra i casi ra Jesús cuu ra. Ta i saa cuaha xaan ñiyivi sihin ra. I tuhva ra Judas sii ra Jesús vatyí cua coho ra xiti ra.

⁴⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Judas, ¿atu sihin sa cohon xiti cua nacuhva cuendon sii ra i quisi ndya gloria? Catyi ra.

⁴⁹Ndyehi ra yucu sihin ra Jesús cuhva sa cuu, ta ndaca tuhun ra sii ra: Tata, ¿atu cañi ndi sii ra sihin mityi? Catyi ra.

⁵⁰Ta minoo ra cuan i sahdya ra zoho minoo ra cu muzu ra cu zutu ya cahnu, siyo cuaha.

⁵¹Zoco i catyi ra Jesús sihin ra: Zaña ndo. Vaha ñi. Catyi ra. Ta i naquihin ra Jesús zoho ra cuan ta natyaa ra. Ta i zanduvaha ra zoho ra.

⁵²Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra zutu nahnu, ta ra cu policía cuenda vehe ñuhu ta ra mandoñi: ¿Atu vasi tiin ndo sii minoo ra zuhu vatyí ñaa ndo mityi ta ndaha tyiño xaan?

⁵³Tahan tahan quivi i sehin vehe ñuhu cahnu ta yucu ndo, zoco ñá tiin ndo sii yucuan. Vityi cuu cuhva ndyaca ñaha ra ña vaha, ta yucuan cuenda vityi cua tiin ndo sii.

**I catyi ra Pedro vatyí ña
sito ra sii ra Jesús**

⁵⁴Tacuan i tiin ra sii ra Jesús, ta i sindyaca ra sii ra ndya vehe ra cu nuu sii ra cu zutu. Ta i sindyico ra Pedro sii ra sica sica ñi.

⁵⁵Ta cuhva sa saa coyo ra yucuan i zatahan ra ñuhu nuquehe ta sicundyaa ra, ta i sicundyaa ra Pedro mahñu.

⁵⁶Ta cuhva sa ndyaa ra Pedro yunuhu ta i ndyehe minoo ña cu muzu sii ra, ta nacoto ña sii ra, ta catyi ña: Ra ihya, ra tahan ra cuu sii ra.

⁵⁷Zoco i catyi ra Pedro: Maha, ña site sii ra.

⁵⁸Ta i yaha zuhva cuhva, ta i ndyehe tucu inga ra sii ra Pedro, ta catyi ra: Yoho tucu, ra tahan oo cuu sii ra. Ta i catyi ra Pedro sihin ra: Yivi yuhvi, tata.

⁵⁹Ta i yaha tañi minoo ora, ta i catyi tucu inga ra: Ndisa cuii vaty i ra ihya cuu tucu minoo ra tahan ra vaty i zuun ñi ra Galilea cuu tucu ra.

⁶⁰Ta i catyi ra Pedro sihin ra: Tata, ña site ñaa tuhun cohon. Catyi ra. Ta zuun ñi caa cuhva sa cahan ra Pedro, ta i sacu saa minoo ndivi tyahnu.

⁶¹Tacuan ta i nasico cava ra Jesús, ta i nandyehe ra sii ra Pedro. Ta i nacohon iñi ra Pedro cuhva sa i catyi ra Jesús sihin ra: “Cumañi ca vacu saa ndivi tyahnu, cua catyun uñi tahan saha vaty i ña siton sii.”

⁶²Ta cuhva cuan i quita ra Pedro, ta i sacu xaan ra vaty i nducuihya xaan iñi ra.

Sacu ndyaa ñiyivi sii ra Jesús

⁶³Tacuan ta ra i sicumi sii ra Jesús i quisaha sacu ndyaa ra sii ra, ta i cañi ra sii ra.

⁶⁴I sihñi ra minoo zahma nuu ra, ta ziqui i cati ra nuu ra ta catyi ra: Nacoton yoo ra i cañi suun. Catyi ra.

⁶⁵Ta cuaha xaan inga sa quiñi i cahan ra sihin ra.

I sindyaca ra sii ra Jesús nu titahan ra cu tyiño hebreo

⁶⁶Ta cuhva sa cundisi i titahan ra mandoñi sihin ra zutu nahnu sihin ra maestro cuenda ley. Ta i quihin ra sii ra Jesús, ta sindyaca ra sii ra nu cuu junta cahnu cuenda tandihi ra ñiñi hebreo. Ta i catyi ra sihin ra:

⁶⁷Nacatyun sihin ndi ¿atu ra Cristo cuun, ra cua zacacu sii ndi? Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Tatu catyi sihin ndo vaty i zuun ra cui, ma sino iñi ndo.

⁶⁸A tatu ndaca tuhin ñaa minoo cuhva sii maa ndo, ma nacahan ndo. Ta zuun ñi sa ma zaña ndo sii.

⁶⁹Zoco ndya vityi cua cundyaa ra i quisi ndya gloria siyo cuaha ra Ndyoo. Catyi ra.

⁷⁰Tacuan ta i ndaca tuhun tandihi ra sii ra Jesús ta catyi ra: ¿Ziqui zehe ra Ndyoo cuu suun? Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Zuun cui tañi catyi maa ndo.

⁷¹Tacuan ta i catyi ra cuan sihin tahan ra: Xihna sa cahan ra. Ñahñi ca sa ndaa cuñi si vityi. Zuun ñi maa yo i siñi sa cahan ra sihin yuhu ra.

Nacuhva cuenda ra sii ra Jesús sii ra Pilato

23 I nduvita tandihi ra xaan iñi sii ra Jesús, ta i sindyaca ra sii ra nu ndyaa ra Pilato, ra cu gobernador.

²Ta i quisaha tyaa ra cuaty i sata ra Jesús nuu ra Pilato ta catyi ra: Ra ihya, zativi xaan ra sii ñiyivi sihin tuhun cahan ra nuu ñu. Ta

catyi ra vatyi ña vaha sa tyiyahvi ndi xuhun sii ra ndyaca ñaha. Ta catyi ra vatyi Cristo cuu ra, minoo ra cu rey. Tacuan i nacatyi tandihi ra cuan sihin ra Pilato.

³Ta ziqui i ndaca tuhun ra Pilato sii ra Jesús: ¿Atu yoho cuu rey cuenda ñiyivi hebreo? Ta i catyi ra Jesús: Tacuan cu si tañi catyi moo.

⁴Tacuan ta i catyi ra Pilato sihin ra zutu nahnu ta sihin inga ñiyivi: Ñahñi cuatyí ra ya iyo. Catyi ra.

⁵Zoco i nduxaan ca ñiyivi ta i catyi ñu: Cahnu xaan cuatyí ra ya. Cuaha xaan tizihí saha ra vatyí zacuaha ra sii ñiyivi ta zanandiqui ra sii ñu ndya Galilea ta ndya ihya.

Tasi ra Pilato sii ra Jesús nuu ra Herodes

⁶Cuhva sa siñi ra Pilato tuhun cuan ta i ndaca tuhun ra tatu ra Galilea cuu ra Jesús.

⁷Ta sa sito ra vatyí zuun ra cuu ra, ta ziqui i zacuhun ra sii ra nu ndyaa ra Herodes vatyí ra Herodes i cuu gobernador nacahnu Galilea. Ta quivi cuan ñoho ra Herodes ñuu Jerusalén.

⁸Ta zii xaan i cuñi ra Herodes sa ndyehe ra sii ra Jesús vatyí sa naha xaan cuñi ra ndyehe ra sii ra. Sa siñi xaan ra Herodes tuhun ra Jesús, ta cuñi ra ndyehe ra sa zavaha ra Jesús minoo sa ndyityi.

⁹Cuaha xaan cuhva i ndaca tuhun ra sii ra Jesús, zoco ñá nacahan maa ra Jesús sa cahan ra.

¹⁰Ta yucu tucu ra zutu nahnu ta ra maestro cuenda ley cuhva cuan, ta i tyaa xaan ra cuatyí sata ra Jesús.

¹¹Ta ra Herodes sihin zandaru ra, i sacu ndyaa ra sii ra Jesús. Ta i natyihí ra minoo zahma yahvi xaan sii ra, ta tyaqui xaan si tañi sa sityiño minoo rey, ta i natasi ra Herodes sii ra nu ndyaa ra Pilato.

¹²Ta quivi cuan i nduu amigo ra Pilato sii ra Herodes vatyí nu quisi quivi ñá cuu ndyehe ra sii tahan ra.

Saha ra Pilato sa cuu ra Jesús

¹³I zandu-iin ra Pilato sii ra zutu nahnu ta ra cu tyiño ta tandihi ñiyivi.

¹⁴Ta i catyi ra sihin ñu: I quisi ndyaca ndo sii ra ya sii, ta catyi ndo vatyí zativi xaan ra sii ñiyivi. Zoco sa tyicuhve sii ra nuu ndo. Ta ñahñi cuatyí ra iyo cuhva catyi maa ndo.

¹⁵Ta ra Herodes tucu ñá nañihi ra numinoo cuatyí ra, ta i natasi tucu ra sii ra ihya. Sa ndyehe ndo vatyí ñahñi sa zavaha ra ta cua cuu ra.

¹⁶Yucuan cuenda cua cañi sii ra, ta cua zañe sii ra.

¹⁷Tacuan i catyi ra Pilato vatyí cuñi si sa zaña ra sii minoo ra ñoho vehe caa tañi iyo costumbre sa cuenda vico cuan.

¹⁸Zoco iin ñi i cana saa tandihi ñiyivi ta catyi ñu: Cahñun sii ra ya, ta zañon sii ra Barrabás. Catyi ñu.

¹⁹Ta ra Barrabás cuan ñoho ra vehe caa vatyí iyo cuatyí ra sa cuñi ra nduvita ra ziqui ra cu tyiño. Ta i sahñi ra ñiyivi.

²⁰Ta ra Pilato cuñi ra zaña ra sii ra Jesús, ta i cahan ra sihin ñiyivi inga saha vatyí cua zaña ra sii ra.

²¹Zoco i cana saa ñu ta catyi ñu: Nacuu ra nu cruz. Nacuu ra nu cruz.

²²Ta i catyi tucu ra Pilato sihin ñu sa cu uñi saha: ¿Ñaa cuenda? ¿Ñaa sa ña vaha i zavaha ra? Ñahñi cuatyí ra i nañihi ta cua cuu ra. Yucuan cuenda cua cañi sii ra, ta cua zañe sii ra. Catyi ra Pilato.

²³Zoco i cana saa xaan ñiyivi, ta i zañiñi ñu vatyí nacuu ra nu cruz. Yaha xaan i cana saa ñiyivi, ta ra zutu nahnu ndya cuhva ndya sa cuu cuhva cuñi ñu.

²⁴Ta i zandaa ra Pilato tyiño cuhva cuñi maa ñu.

²⁵Ta tañi cuhva cuñi ñiyivi, i zaña ra sii ra Barrabás, ra ñoho vehe caa sa cuenda sa sañi ra ñiyivi ta nduvita ra ziqui ra cu tyiño. Ta i zavaha ra sihin ra Jesús cuhva catyi ñiyivi.

Nu i tyaa ra sii ra Jesús nu cruz

²⁶Tacuan ta i quihin zandaru sii ra Jesús ta cuahan ra sihin ra. Ta i tiin zandaru sii minoo ra ñuu Cirene. Simón nañi ra. I quita ra sicuhu, ta vasi ra ñuu Jerusalén. Ta i zacuizo zandaru cruz ra Jesús sii ra, ta cuahan ra sata ra Jesús.

²⁷Ta i sindyico tucu cuaha xaan inga ñiyivi sii ra Jesús. Ta cuaha xaan ñu zihí i sacú xaan ñu vatyí cuihya xaan cuñi ñu sa cuenda ra.

²⁸Ta i ndyehe ra Jesús sii ñu, ta i catyi ra sihin ñu: Tandihí ndoho ñu zihí ñuu Jerusalén, ma vacu ndo sa cuenda mi. Vacu ndo sa cuenda maa ndo ta sa cuenda zehe ndo.

²⁹Vatyí cua quisi quivi cua ndyehe xaan ndo tundoho. Ta cua cahan ñiyivi sa cuenda ñu sa yoñi zehe, ta cua catyi ñu: “Zihí xaan cuñi ñu yoñi zehe iyo vatyí ma yaha xaan ndyehe ñu tundoho tañi ñiyivi iyo zehe.”

³⁰Vatyí quivi cuan, cua cuñi ñu sa nduva yucu xiñi ñu ta zahvi si sii ñu.

³¹Vatyí tatu tyehen zavaha ñu sihin mi ta ñahñi cuatyí, yaha ca cua zavaha ñu sihin maa ndo ra iyo cuatyí. Catyi ra Jesús.

³²Ta i quihin tucu zandaru sii uu tahan ra quiñi xaan iyo vatyí cua cahñi ra sii ra iin ñi sihin ra Jesús.

³³Ta sa saa coyo ra minoo nu nañi si Yiqui Xiñi Ndiyí, yucuan i tyaa ra sii ra Jesús nuu cruz. Ta i tyaa ra sii minoo ra ña vaha cuan nuu inga cruz ta sañi ndyaa ra siyo cuaha ra Jesús. Ta inga ra siyo zatyí ra.

³⁴Ta cuhva sa ndyaa ra Jesús nu cruz ta i catyi ra: Ndyoo Zuti, zohon tucachu iñi sii ra ya vatyí ña sito ra ñaa sa ndyicuu ra sihin. Tacuan i cahan ra Jesús sihin ra Ndyoo. Ta i siziqui zandaru cuan vatyí cua ndyehe ra yoo ra cua zahacanaa minoo minoo zahma ra Jesús.

³⁵Ta yucu ñiyivi, ta ndyehe ñu. Ta ra cu tyiño sa yucu sihin ñu i sacú ndyaa ra sii ra Jesús ta catyi ra: I zacacu ra sii inga ñiyivi. Nazacacu ra sii maa ra tatu ndisa vatyí ra Cristo cuu ra, ra i casi ra Ndyoo.

³⁶Ta i sacú ndyaa tucu zandaru sii ra. I tuhva ra sii ra, ta saha ra vinagre coho ra.

³⁷Ta i catyi ra: Tatu rey cuenda ñiyivi hebreo cuun, zacacun suun. Catyi ra.

³⁸Ta i tyaa ra letra xiñi cruz ra sihin zahan griego, ta zahan latín ta zahan hebreo ta catyi si: “Rey ñiyivi hebreo cuu ra.”

³⁹Ta minoo ra quiñi, ra ndyaa nu cruz ii siyo ra Jesús, quiñi xaan i

cahan ra sihin ra ta i catyi ra: Tatu ndisa vatyí ra Cristo cuun, zacacun sii moo ta sii maa ndi. Catyi ra.

⁴⁰Zoco inga ra cuan i catyi ra sihin ra tahan ra: ¿Atu ña yuhun sii ra Ndyoo? Ta zuun ñi tundoho sa ndyehe maa ra, ndyehun vityi.

⁴¹Ta maa yo tahan si ndyehe yo tundoho ya vatyí iyo cuatyí yo, zoco maa ra ya ñahñi cuatyí ra iyo. Catyi ra.

⁴²Ta i catyi ra sihin ra Jesús: Jesús, nacohon iñun sii, quívi cua cundyaca ñohon.

⁴³Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Sa ndisa catyi suhun vatyí vityi cua cundyoon sihin mi nu cuahan añima ñu sino iñi sii ra Ndyoo.

Nu i sihi ra Jesús

⁴⁴Tacuan i catyi ra Jesús. Ta i cuu si maa ora, ta i quisaha nduñaa. Ta ñaa xaan i nduu nacahnu ñuu ñiyívi ndya caa uñi sa sahiñi.

⁴⁵I nduñaa ñicandyi. Ta zahma coco sa ndita sisi vehe ñuhu cahnu i ndata zava si.

⁴⁶Ta i cana saa ra Jesús minoo sa ñihi xaan ta i catyi ra: Ndyoo Zuti, ndaha moo tyei añime. Ta sa yaha cahan ra Jesús cuhva cuan ta ndaha i sihi ñi ra.

⁴⁷Ta sa ndyehe minoo ra cu nuu sii zandaru tandíhi sa cuu, ta i zacahnu ra sii ra Ndyoo, ta catyi ra: Ndisa cuii vatyí ñahñi cuatyí ra i sicoo.

⁴⁸Ta tandíhi ñiyívi sa i titahan yucuan vatyí cua ndyehe ñu ñaa sa cua cuu, i quita ñu ta cuahan ñu. Yaha xaan cuihya i cuñi ñu.

⁴⁹Ta tandíhi amigo ra Jesús ta ñu zihí sa sindyico sii ra ndya Galilea

i si-iñi ndyaa ñu ndya zava. Ta i ndyehe ñu tandíhi sa i cuu.

I tyihi ra sii ra Jesús sisi ñaña

⁵⁰Sicoo minoo ra nañi José. Vaha xaan ra, ta ndoo xaan ra. Ta i cuu ra minoo ra cu nuu cuenda ra hebreo.

⁵¹Ra ñuu Arimatea cuu ra José, ta ndatu ra quívi cua cundyaca ñaha ra Ndyoo. Ta ñá ndoo ra vaha sihin sa zavaha ra hebreo ra tahan ra.

⁵²Ta i sahan ra José nu ndyaa ra Pilato, ta i sica ra coño ñuhu ra Jesús.

⁵³Ta i zanoo ra sii si nuu cruz. Ta i cava noo ra zahma sii si. Ta i saqui ra sii si sisi minoo ñaña nu cuu minoo yavi yuu. Minoo ñaña saa cuu si ta yoñi ca cutyiño sii si.

⁵⁴Ta i cuu si viarni, quívi i zanduvaha ñiyívi sa cua casi ñu zavuru vatyí zavuru cuu quívi tuhva ñu quitatu.

⁵⁵Ta ñu zihí sa i quisi sihin ra Jesús ndya Galilea i sindyico ñu sii ra, ta i ndyehe ñu ñaña ta cuhva catuu coño ñuhu ra Jesús sisi si.

⁵⁶Ta ziqui cuahan ñu ta zanduvaha ñu xahan vixi (sa cua vaca ñu sii coño ñuhu ra Jesús cueca), ta i quitatu ñu zavuru tañi catyi ley hebreo.

Cuhva i nandoto ra Jesús

24 Ta quívi tumingu ñaha cuii ñi i sinanuhu ñu zihí ndya ñaña ra. Ndaha ñu xahan vixi sa zanduvaha ñu. Ta i sahan tucu inga ñu zihí sihin ñu.

²Ta cuhva sa saa ñu i ndyehe ñu vatyí yuu cahnu sa sindazi yuñaña cuan sa siñi siyo si.

³I quihvi ñu sisi ñaña cuan, zoco ña nañihi ñu coño ñuhu ra Jesús, ra ndyaca ñaha sii yo.

⁴Ta ñá ñihi ñu cuhva ñaa sa cuu. Ta cuhva cuan i quisi uu tahan ra nu nandyaa ñu; ñoho ra zahma xiño xaan si.

⁵Ta i yuhu xaan ñu. Ta i sicava ndyayu ñu nu ñuhu. Ta i catyi ra cuan sihin ñu: ¿Ñacu nanducu ndo sii minoo ra ndito ihya nu iyo ñiyivi i sihi?

⁶Yoñi ca ra ihya; sa i nandoto ra. Nacohon iñi ndo cuhva i cahan ra sihin ndo quivi sa sica noo ra Galilea.

⁷Vaty i catyi ra: “Tahan si sa cuhva cuenda ñu sii ra i quisi ndya gloria ndaha ra iyo cuaty. Ta cua cahñi ra sii ra nuu cruz. Ta sa cu uñi quivi cua nandoto tucu ra.”

⁸(Tacuan i catyi ángel cuan sihin ñu.) Ta i nacohon iñi ñu tuhun i cahan ra Jesús quivi cuan.

⁹Ta i quita ñu nuñaña, ta i sinuhu ñu. Ta i nacaty ñu tandihi cuhva cuan sihin sa usi iñi tahan ca ra i casi ra Jesús ta sihin tandihi inga ñu sino iñi.

¹⁰Ta ñu nacaty tuhun cuan sihin ra cuan cuu ña María Magdalena, ta ña Juana, ta ña María zih i ra Jacobo ta inga zuhva ca ñu.

¹¹Zoco ñá sino iñi ra cuan sa cahan ñu vaty i sica iñi ra vaty i cahan ñi maa ñu.

¹²Zoco i nduvita ra Pedro, ta i cacono ra ta cuahan ra ndya ñaña. Ta i ndyehe ra sisi yavi yuu cuan. Ta i ndyehe ra vaty i zahma ñi ca ra catuu ndya zava. Ta i sinuhu ra. Ta iyo xaan i cuñi ra vaty i ñá catuu ca coño ñuhu ra Jesús sisi ñaña cuan.

I quituu ra Jesús nuu uu tahan ra i sica noo sihin ra

¹³Ta zuun ñi quivi cuan cuahan uu tahan ra i sica noo sihin ra Jesús ndya minoo ñuu luhlu sa nañi Emaús. Ñuu cuan ndyaa si tañi usi iñi kilómetro sata ñuu Jerusalén.

¹⁴Ta cuhva sa cuahan ra, natuhun tahan ra sa cuenda tandihi sa i cuu.

¹⁵Ta cuhva sa natuhun tahan ra sihin ra tahan ra, i natahan ra Jesús sii ra ta cuahan ra sihin ra.

¹⁶Zoco vazu i ndyehe ra sii ra Jesús, ñá nacoto ra yoo ra cuu ra Jesús.

¹⁷Tacuan ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Ñaa sa natuhun xaan ndo ityi cuahan ndo? Ta ¿ñacu nducuihya xaan iñi ndo?

¹⁸Tacuan ta i nacahan minoo ra sa nañi Cleofas, ta catyi ra: ¿Yozo caa cuu si vaty i sohon ñuu Jerusalén, ta ña siton cuhva sa i cuu ñuu cuan?

¹⁹Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Ñaa sa i cuu? Catyi ra. Ta i catyi ra cuan sihin ra: Sa cuenda ra Jesús, ra ñuu Nazaret vaty i cuu ra minoo ra profeta. Ta sihin tundyee iñi ra Ndyoo i zavaha xaan ra sa ndyityi. Vaha xaan i cuu ra nuu ra Ndyoo, ta vaha xaan i cahan ra nuu ñiyivi ndihi ca.

²⁰Zoco ra zutu nahnu ta ra cu nuu vehe ñuhu i saha cuenda ra sii ra sii zandaru romano vaty i cahñi ra sii ra. Ta i sihi ra nuu cruz.

²¹Ta vityi sa cuu si uñi quivi sa i cuu cuhva cuan. Ta i sica iñi maa ndi vaty i maa ra cuu ra cua zacacu sii ñiyivi hebreo.

²²Ta inga tucu cuhva vaty i iyo xaan cuñi ndi sihin cuhva catyi

zuhva ñu zihí vatyi ñaha cuii ñi i sahan ñu nu ndyaa ñaña ra.

²³Ta ñá nañihi ñu coño ñuhu ra yucuan. Ta i quisi nacatyí ñu sihin ndi vatyi i ndyehe ñu sii uu tahan ángel. Ta catyi ángel cuan vatyi ndito ra Jesús.

²⁴Ta sahan zuhva ra tahan ndi nu ndyaa ñaña ra. Ta i ndyehe ra vatyi sa ndisa cuu cuhva catyi ñu zihí cuan. Ta ñahñi ca coño ñuhu ra Jesús ñoho.

²⁵Tacuan i catyi ra cuan. Ta i catyi ra Jesús sihin ra: Zuhva cuii ñi cutuñi iñi ndo. Ta cuee xaan sino iñi ndo tuhun i tyaa ra profeta ta sa naha.

²⁶¿Atu ña sito ndo vatyi tahan si sa ndyehe xihna ra Cristo tundoho? ta ziquí cua ñihi ra tyiño sa cundyaca ñaha ra. Catyi ra Jesús sihin ra.

²⁷Ta ziquí i quisaha nacatyí ra yozo caa cuahan tuhun nu tutu ra Ndyoo. I quisaha ra sihin tuhun i tyaa ra Moisés ta ziquí sa i tyaa tandíhi ra profeta. Ta i zañaha ra Jesús cuhva i cahan Tuhun Ndyoo sa cuenda maa ra.

²⁸Ta cuhva sa saa ra ñuu nu cuahan ra, i zaha ra Jesús tuhun vatyi cua cuhun ra ityi nuu ca.

²⁹Zoco i zañiñi inga ra cuan sii ra ta catyi ra: Ndoon sihin ndi vatyi sa cua iñi xaan. Ta i quihvi ra Jesús vatyi cua ndoo ra sihin ra.

³⁰Ta cuhva sa sacundyaa ra sihin ra mesa, i quihin ra pan. Ta saha ra tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo. Ta i sahnu ra sii si, ta saha ra sii si sii ra.

³¹Ta cuhva cuan i nacoto ra sii ra Jesús, zoco i naa ñi ra Jesús, ta ñá ndyehe ca ra sii ra.

³²Ta i catyi ra sihin ra tahan ra: ¿Ñacu ñá nacoto yo sii ra cuhva sa vasi yo sihin ra? Vatyi zii xaan i cuñi yo cuhva sa natuhun ra sihin yo ta cuhva zacuahá ra sii yo yozo caa cuahan Tuhun Ndyoo.

³³Tacuan i catyi ra cuan, ta zuun ñi caa cuhva cuan i nduvita ra ta i sananuhu ra ndya ñuu Jerusalén. Yucuan i nañihi ra sii sa usi iin tahan ca ra i casi ra Jesús. Iin ñi yucu ra sihin inga ra.

³⁴Ta i catyi ra sihin ra: Ndisa vatyi i nandoto ra ndyaca ñaha sii yo, ta sa ndyehe ra Pedro sii ra.

³⁵Tacuan i catyi ra, ta i nacatyí tucu ra i saa cuan cuhva i natuhun ra Jesús sihin ra ityi cuahan ra ta cuhva i nacoto ra sii ra nu i sahnu ra pan.

Quituu ra Jesús nuu sa usi iin tahan ra i casi ra

³⁶Ta cuhva sa natuhun tahan ra tuhun cuan, ta i quituu ra Jesús mahñu nu yucu ra, ta i catyi ra sihin ra: Nacoo xaan sa taxi añima ndo. Catyi ra.

³⁷Zoco i yuhu xaan ra cuan vatyi sica iñi ra vatyi ndyehe ra sii minoo añima.

³⁸Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Ñacu yuhu xaan ndo? Ta ¿ñacu sica xaan iñi ndo? ta yuhvi cui.

³⁹Ndyehe ndo ndehi ta sehi vatyi zuun yuhvi cui. Tiin ndo sii, ta cua coto ndo vatyi yivi minoo añima cui. Ñahñi yiquí ta coño ñuhu iyo sii minoo añima tañi iyo sii mi.

⁴⁰Ta cuhva sa ndíhi cahan ra Jesús tuhun ya, i zañaha ra ndaha ra ta saha ra sii ra.

⁴¹Zoco maa ra cuan, iyo xaan cuñi ra ta zii xaan cuñi ra ndya

cuhva ndya ña cuu ca sino iñi ra sa ndyehe ra. Ta i catyi ra Jesús sihin ra: ¿Atu iyo sa casi?

⁴²Ta i saha ra zuhva tyiyaca sa tyihyo ta zuhva xita tyahiñu sii ra.

⁴³Ta i quihin ra sii si, ta i sasi ra nuu tandihi ra.

⁴⁴Ta i catyi ra sihin ra: Tandihi sa i cuu sii, cuu sa nacatyí sihin ndo ta ndyei sihin ndo. I catyi vatyí cua cuu tandihi cuhva ndyaa nuu Tutu ra Ndyoo sa cuenda mi, tandihi sa catyi tuhun i tyaa ra Moisés, ta tuhun i tyaa ra profeta ta sa ndyaa nu libro salmos ndihi ca.

⁴⁵Tacuan i catyi ra Jesús sihin ra, ta i saha ra sa cutuñi iñi ra cuhva catyi si nuu tutu ra Ndyoo.

⁴⁶Ta i catyi tucu ra Jesús sihin ra: Tacuan ndyaa si vatyí tahan si sa cui. Ta sa cu uñi quivi cua nandoto tuqui, catyi si. Vatyí ra Cristo cui, ra zacacu sii ndo.

⁴⁷Ta vityi tahan si sa cuhun ndo tandihi ñuu nacañu ñuu ñiyivi ta nacatyí ndo sihin ñiyivi vatyí cuñi ra Ndyoo sa ndu-uu iñi ñu cuatyí ñu

ta cua zandasi ra Ndyoo cuatyí ñu. Quisaha ndo cahan ndo tuhun ya ñuu Jerusalén ya.

⁴⁸Ta maa ndo cuu sa ndaa tandihi tuhun ya.

⁴⁹Ta cua zaquisi Tatyí Ii ra Ndyoo ziqui ndo tañi catyi Zuti vatyí cua cuhva ra sii ndo. Zoco ndoo ndo ñuu Jerusalén ya ndya cua quisi Tatyí Ii, ta cua ñihi ndo tundyee iñi sa cua quisi ndya andivi.

I ndaa xica ra Jesús ityi andivi

⁵⁰Tacuan i cahan ra Jesús sihin ra i casi ra, ta i sindyaca ra sii ra ndya ñuu Betania. Ta i zandaa ra ndaha ra, ta i nazoco ra sii ra.

⁵¹Ta cuhva sa nazoco ra sii ra ta i ndaa xica ñi ra ityi andivi.

⁵²Ta i zacahnu xaan ra yucu yucuan sii ra Jesús. Ta i sinanuhu ra ndya ñuu Jerusalén. Ta zii xaan zii xaan i cuñi ra.

⁵³Ta ñiyaca ta ndiyiyaca yucu ra vehe ñuhu cahnu yucuan. Ta zacahnu xaan ra sii ra Ndyoo. Ndihi si vityi.